

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ראה

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	ד"ר.30 מודיעין ע.	בני ברק	ירושלים	עיר
18:41	18:54	19:01	18:50	18:44	18:59	18:54	18:52	19:01	18:44	כניסת שבת
19:58	19:57	19:57	19:57	19:56	19:58	19:59	19:47	19:58	19:56	יציאת שבת
20:32	20:35	20:34	20:31	20:35	20:32	20:35	20:23	20:33	20:35	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

לפרשת שופטים כח אב - ד אלו | דף היומי - סנהדרין לה - מא | משנה ברורה - סימן ר"ג אמצע סוף א' "אפילו" עד סימן ר"ב סוף ד' | מוסר - פרק ט' עד פרק י"א והנה כאשר נתבונן | קנין חכמה - 'השביעי' עד שער לשון הרע אמרו ר"ל כנסת ישראל

יום המישי כ"ה אב תשע"ז | פניני פרשת ראה | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

Dirshu

דרשו ד' ועוז

קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, לקח יין וחלות ושאר צרכי סעודה, ונסע במונית לעין גדי על מנת להיות איתי במשך כל יום השבת. לבסוף החליטו החובשים להעביר אותי באמבולנס לביה"ח הדסה הר הצופים, וראש הישיבה הצטרף לנסיעה

שלושה סיפורים מופלאים על הגאון רבי אריה לייב פינקל זצ"ל

המובהקים של ראש הישיבה, שלאחר שאני עזבתי את הישיבה למד בחברותא עם הגרא"ל. הוא סיפר לי מעשה נורא שהיה לו עם ראש הישיבה זצ"ל:

ביום שישי אחד עשיתי מעשה נערות, והחלטתי לצאת ולטייל לבד במדבר יהודה. כצפוי, איבדתי את דרכי, והסתבכתי במשעולי המדבר, עד שהתביישתי והתעלפתי. כשעתיים לפני שבת התעוררתי, כשמסביבי אנשי הצלה מ"עין גדי". לשאלתם מי אני ומה שמי, לא זכרתי כלום (מרוב חולשה), ולא יכולתי להשיב כראוי. הדבר היחיד שהיה בזכרוני הוא מספר הטלפון של ראש הישיבה... (בימים ההם עדיין לא היו הרבה טלפונים, והקשר ביני לבין הורי התקיים דרך הטלפון של מורי ורבי זצ"ל, כשלמדתי אתו בביתו בערב).

החובשים התקשרו אל ראש הישיבה, וסיפרו שהם עומדים על יד בחור שהתעלף. מה שקרה עכשיו, הוא בבחינת הבלתי ייאמן: מו"ר לקח יין וחלות ושאר צרכי סעודה, ונסע במונית לעין גדי על מנת להיות איתי במשך כל יום השבת! לבסוף החליטו החובשים להעביר אותי באמבולנס לביה"ח הדסה הר הצופים, וראש הישיבה הצטרף לנסיעה. דקות ספורות לפני השקיעה הגענו לבית החולים, ורק כעבור מספר שעות, כשהעבירו אותי למחלקה, הסכים מו"ר זצ"ל לעזוב אותי בבית החולים, וצעד רגלית בליל שבת, באמצע הלילה, מהר הצופים לביתו ברחוב מלאכי...

המופת של רבי לייזר - יודל, ואמונת - החכמים של רבי אריה

את הסיפור הבא שמעתי מידידי, הגה"צ רבי שבתאי בנימין

המשך בעמוד 7 <<<

"פי תעשה הפזב והישר בעיני ה'" (דברים י"ב, כ"ח)

הרה"ג רבי מתתיהו גודלבסקי זכה להסתופף כמה שנים בצלו של הגאון רבי אריה לייב פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר ברכפלד, ואף זכה להתקרבות מיוחדת ממנו, ולמד אתו חברותא יום יום במשך כ-3 שנים רצופות • הרב גודלבסקי משתף את הציבור ב-3 סיפורים מופלאים:

האות שלא נכתבה

לפני שנתיים התחלנו לכתוב ספר תורה שיוכנס בעז"ה לפנימיית "קרן הילד", כנהוג, וכדי לדרבן תורמים פוטנציאליים להיות שותפים בכתיבת הספר, ביקשנו מגדולי ישראל לכתוב אות בספר התורה. כשהגעתי למו"ר הגרא"ל פינקל זצ"ל, ובקשתי ממנו לכתוב, אמר לי בצער שכיון שיש לו קשיים בראיה, ובעצם הוא רואה רק בקושי רב, אין לו אפשרות לכתוב. ברם, תוך כדי דיבורו החליף מורי ורבי זצ"ל את נימת דיבורו, ואמר לי בשמחה: "איי ר' מט"ס איך דארפט דאך דעם בילד", אתה הרי צריך את התמונה... תן לי קולמוס 'יבש' ואני 'אכתוב' ואתה תצלם...

ואכן לקח ראש הישיבה המפורסם את כל 90 שנות חייו, התיישב על כסאו, לקח את הקולמוס היבש ורצה להתחיל 'לכתוב'. אבל... לפתע הוא נזכר שה'פראק' והכובע אינם עליו... ואז אמר במתק לשונו: "כך אי אפשר להצטלם. צריך להתלבש כראוי..." ושוב בזבז כמה דקות יקרות מזמנו, התלבש, לקח שוב את הקולמוס היבש, וכפי שאפשר לראות עשה עצמו כותב בכל הרצינות, את האות (שלא נכתבה!).

מסיפור כזה אפשר ללמוד עד כמה צריך הרב לרדת אל העם ובכלל זה אל התלמידים הצעירים, ולדעת מה הם צריכים ולמה הם שואפים, למרות שגבהו מחשבותיו של ראש הישיבה ממחשבותיהם של תלמידיו, הוא ידע אל נכון מה רוצים...

שעתיים לפני התקדש השבת נוטל ראש הישיבה את מטלטליו ונוסע ל... עין גדי! בשובי מההלוויה של מו"ר, הצטרף אלי אחד מתלמידיו

אמר לו רבינו שלפני שיתחיל באסיפת הכספים יאמר 50 פרקי תהלים והוא שכח, בשדה התעופה חקרו אותו על סיבת בואו והוא לא ידע טוב אנגלית וכנראה אמר משהו לא טוב, ואמרו לו שיצטרך לחזור במטוס לארץ, ואז נזכר בתהלים שרבינו אמר לו

הדרכות מיוחדות מומרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א, בקריאת פרקי תהלים

בבוא ימי חודש אלול שבו נהגו ישראל לומר פרקי תהלים, נביא כאן דברים מרבינו שליט"א, בעניינים אלו:

נשאל רבינו מנשים צדקניות שרוצות לארגן קבוצת נשים, שיאמרו כל יום את כל ספר תהלים: "שכוחו גדול מאד, כמבואר הענין בספר פלא יועץ (ערך 'תהלים'), וכדי לחזק את הדבר רוצים לתת על זה סכום כסף, ויהי בזה ג"כ היכי תימצא להחזיק לומדי תורה".

ועצם הדבר שיבחר רבינו שזה דבר טוב (וכמובן באופן שאינו בא על חשבון הבית והילדים), אך התפלא למה צריך לתת על זה כסף? וכי כל דבר צריך כסף? וכשטענו שדבר שעושים בלי כסף, לא מרגישים מחויבות כל כך, ולפעמים אומרים ולפעמים לא וכו' ועל ידי הכסף ישנה מחויבות לשמור על הקביעות בשלימות, השיב רבינו: "טוב מעט בכונה מהרבות בלא כונה...", והיינו שטוב

שיאמרו פחות ובלי כסף, מאשר יאמרו הרבה עם כסף. ועל עצם הרעיון תמה רבינו, מי ישלם על אמירת התהלים? וכי למי שיש לו ח"ו צרות, יש לו כסף? והרי אחד מהצרות שיש לאנשים, הוא מה שאין להם כסף!

ולפני כמה שנים באו לרבינו זוג כאוב ומדוכדך מאחת המדינות הרחוקות, ובכו שכבר הרבה שנים הם מחכים, ולא זכו עדיין בפרי בטן, ויעץ להם רבינו עצה זו שיאמרו שניהם כל הספר תהלים בכל יום, וכששאלו שזה לוקח להם בערך ארבע שעות, ולא יוכלו לומר הכל בבת אחת, אמר רבינו שיכולים לחלקו לחלקים ובכל פעם שיש להם זמן יאמרו מעט, והעיקר שיסיימו את הספר כל יום, ולאחר כשנה ביקשו לבשר לרבינו שנולדה להם בת, ושמח עמהם (פרי חיים).

מועיל לצרות

לאחד שהתאונן בפני רבינו שיש לו הרבה צרות בכמה דברים, אמר רבינו שיש בתהלים אצלו ב' כרכים (מקראות גדולות נ"ך אורים גדולים) בסוף, קונטרס 'שמוש תהלים', מרב האי גאון, כל מזמור על מה מועיל, שיראה זה ויבדוק לדברים שצריך ויאמר המזמורים המועילים לצרות שיש לו [א"ה ומוזכר שימוש תהלים כבר בראשונים ראה שו"ת הרשב"א ח"א סימן תי"ג ועוד(צדיק

כתמר יפרח)
הבנות יאמרו תהלים

שאלו לרבינו שהילדים חלמו שהאבא שנפטר צריך עזרה, אמר רבינו שהבנים ילמדו משניות והבנות יאמרו תהלים (שם).

אם יאמר תהלים בלי לתקן מידותיו

אמר לי רבינו: "בא אלי אחד מקהילה שלטענתו אירעו שם כמה צרות, ועכשיו בנו חלה ל"ע, אמרתי לו שיש אומרים שאם בבית אחד התגרשו הדיירים שם כמה פעמים זה בעיה בבית, ואני אומר וכי הבית חטא? אנשים חוטאים!!! [נכון שיש גם ענין בבית אבל העיקר הוא איש בעונו ישא].

"ואמרתי לו שיאמר כל יום את כל ספר התהלים, וכן אשתו, ובדמעות דהא 'שערי דמעות לא ננעלו'. אף שאמרתי לו לומר תהלים, שכחתי לומר לו שאם יש ענין של 'בין אדם לחברו' לא יועיל התהלים, כגון שרוצה שכנו לבנות, והשני לא נותן רשות מאיזה סיבה רחוקה וכדו', ובה מצער את חברו, [ואחרי שבאים עליו צרות כבר מוכן שיבנה אף אלף חדרים"] (שם)

מזמור קי"ט

שח רבנו: "בלילה כשאני מתעורר קשה לי לראות, לכך הרבה פעמים אני אומר פרק קי"ט בתהלים שיש בזה מעלה מיוחדת של א' ב' כפול שמונה (עי' ברכות ד' ב) (שם).

סגולה ליפקד

אחד בא לפני רבינו להתברך להפקד ביזרע של קיימא: אמר רבינו ג' דברים: א. לבדוק מזוזות ב. לבדוק אם לא פגע במישהוא ג. לומר הוא ואשתו כ"א כל יום את כל התהלים [והתבטא וכי ניתוחים יותר קל לעבור] והוסיף שאין צריך דוקא ברציפות.

שאלתי לרבינו בדבר הסגולה שאמר לזוג שלא נפקד, לומר כל יום את כל התהלים, אם גם לאברך כולל זה מתאים, רבינו לא חילק, והסביר לי שענין "לשמה" זה ענין מאד גדול, ומאד קשה לקבל על"ע להתחזק באיזה דבר רק לשמה, אבל באמירת תהלים שלא נהנים מכך, וזה רק בכונה שבביל להתפלל, בזה יש מעלה גדולה [א"ה וראה שהבאנו בגליון חג השבועות על ענין לימוד המקרא לשמה (שם)]

איזה פרק לקחת

עוד שאלה: מחלקים תהלים בין הנשים יש ענין איזה פרק לבחור? אמר רבינו שאין הבדל, אבל אם רוצה תיקח פרק קי"ט שיש שם את כל האותיות (שם).

לתקן חטא

אחד שאל לרבינו: היות והיום זה ימי השובבי"ם מה יכול לעשות לתקן את החטא, והוסיף ואמר שלהתענות אינו יכול מסיבות בריאות, וכן לא זכה לכתרה של תורה.

האיש היה ממורמר: מן הראוי היה שהרב יאמר את כל הסגולות שיש לעושה, ואני הייתי בוחר את מה שמתאים לי ביותר... כעת יצא שהפסדתי, וחברי מצא סגולה הרבה יותר משתלמת.

הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א על הרכוש הפרטי והצדקה

נסע הרב לחנותו של רוטשילד, והתכבד בכבוד מלכים. שאלו לסיבת הביקור, והרב שתק ארוכות, ולבסוף אמר: "אומר לך את האמת. הייתה בביתי הפקדה גדולה של כסף שהנחתי בארון הספרים. בתקופה שבה עזבת- נעלם הכסף, אולי תוכל לדעת, מתוקף תפקידך כממונה על הבית, מי יכול היה לקחת את הכסף?!" במקום השתררה שתיקה מביכה, הרהור חלף במוחו של רוטשילד: הלא גם אם אכפור באשמה, עדיין לא אצליח לנקות את עצמי לגמרי מן החשד, אם כן מדוע לא אשמח את הרב? ובקול אמר: "רבי, מבקש אני את סליחתכם. טעיתי, הייתי נתון בלחץ גדול של חובות... כשראייתי את הכסף הייתי בטוח שמדובר בהלוואה לטווח של יום או יומיים, אבל בינתיים לא הצלחתי להשיג את הסכום... אם יואיל הרב להמתין כאן ימים ספורים אצליח לארגן את הסכום הזה". הרב עמד שותק ונדהם. אכן צדקו בני הבית; רוטשילד הישר באדם שלח את ידו בכסף זר! כמה צדקו חכמים כאשר אמרו שלא יאמין אדם בעצמו עד יום מותו!...

התנצלותו של המשמש הייתה כה כנה, עד שהוא חש כלפיו גם רחמים גדולים, ולפיכך מיד כאשר קיבל ממנו את הכסף החל לברך אותו, ולומר לו שהוא בעל תשובה גמור, ואין בליבו שום קפידה עליו. כשחזר הביתה קיבלו אותו כולם בשמחה גדולה- הצדק יצא לאור, אלא ששבועות ספורים מאוחר יותר, במסגרת הנקיון לחג הפסח, הזיזו את אחד הארונות והנה התגלתה החבילה בשלמותה. בדיוק בשטרות שהיו.

בין רגע השתררה בבית הרב תוגה גדולה, הרב היה שבור ורצוף מחשד השווא שהיה בליבו. מיד בצאת החג, מהר לרתום את מוסרי המרכבה ולנסוע לשמשו היקר. נפל לפניו הושיט לו את צרור הכסף ומרר בבכי: "קח הרי שלך לפניך!". אלא שרוטשילד הצדיק סירב לקחת את הכסף בחזרה, וטען כי הוא רואה לזכות את העזרה שהצליח להושיט לרב, ואם אין הרב זקוק לכסף יתן אותו לצדקה. מיד עמד הרב וברכו שלא ימוש העושר מזרעו עד עולם, ואמנם מני אז שרתה בכל משלח ידיו ברכה גדולה. גם בניו אחריו המשיכו במסורת העושר שהפכה לסמל ולדוגמא בעולם כולו, כשאינם שוכחים את המסר החשוב שהוריש להם אביהם ביחד עם כספי המשפחה- מעשי צדקה וחסד הם הרכוש האמיתי של האדם. ישנם שני עניינים שחכמינו הבטיחו שבכוחם להעשיר את האדם שמקיים אותם: האחד- הפרשת מעשרות, כמו שנאמר: "עשר בשביל שתתעשר" (שבת קי"ט ע"א). והשני - "אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו" (בבא מציעא נ"ט ע"א), כבדו נשותיכם ותתעשרו. מעשה באדם שהגיע לבית הכנסת ושמע שקוראים בתורה על מצוות מעשרות. כשהסתיימה התפילה עמד הרב ודרש לפני הציבור בענין חשיבות מצוות מעשר, ושכרה בצידה- עושר גדול. שמע האיש והחליט להתאמץ בענין- בכל חודש היה יושב ומחשב את הכנסותיו, ומפריש עשרה אחוזים לצדקה. ואמנם, עד מהרה

המשך בעמוד 8 <<<

"עֵשֶׂר תְּעִשֶׂר" (דברים י"ד, כ"ב)

רב שמואל הנגיד זכה לשני שולחנות של תורה וגדולה- הוא היה תלמיד חכם עצום ובעל חסד, והקב"ה העשירו בעושר גדול. מאחר שהיה משנה למלך ספרד, ישב פעם בחברת המלך בבוסתן המלך, ושוחח עמו. תוך כדי שיחה פנה המלך ואמר לו: "רבי שמואל, יש לך כרמים, יקבים, מסיק של זיתים, כורים של חיטים, משקים של חלב ועוד. מהו היקף הרכוש שלך?" ענה לו רבי שמואל: "זקוק אני לחמש דקות כדי לערוך חשבון".

הוא שלף פנקס מכיסו, עיין בו ורשם לעצמו רשימות. כשסיים פנה ואמר למלך: "מאה אלף זהובים". "הדבר לא יתכן!"- נזף בו המלך- "הלא רק כרמי היין לבדם שווים מאה אלף זהובים! ומה עם הזיתים, שאר הפירות והנכסים האחרים?!" השיב לו: "יסלח לי הוד מלכותו, אבל שמעתיו שואל כמה

רכוש יש לי, ואני נקבתי בסכום הצדקות שנתתי עד היום הזה. רק את הסכום הזה יש לי נכון לרגע זה. שאר הכסף אינו שלי, הוא רק בינתיים בחזקתי. היום אצלי, ומחר יכול להילקח ממני. אבל את הצדקה שנתתי, איש אינו יכול לקחת ממני לעולמי עולמים. היא הדבר היחיד שהוא שלי באמת".

זה היה המוטו שהנחה את הנגיד רוטשילד הראשון מפרנקפורט כל ימי חייו- כסף שהוקדש לצדקה ולחסד הוא הרכוש האמיתי של האדם. ראש שלשלת רוטשילד היה, אכן, חסיד גדול, וזכה לעסוק הרבה בענייני רכושו האמתי. את ברכת העושר המיוחדת במינה שלו, זכה לקבל בזכות שאר רוחו ואצילות מידותיו.

בצעירותו היה משמש בביתו של רב גדול, ובשלב מסוים החליט לעזוב ולעסוק במסחר. זמן קצר לאחר שעזב את בית הרב, גילו בני הבית שסכום כסף גדול נעלם מביתם. באופן טבעי, נפל החשד על המשמש שעזב, מה גם שהשמועות סיפרו שרוטשילד הגיע לברלין, פתח שם חנות והצליח מאוד. בתחילה דחה הרב את החשדות מכל וכל. משמשו היה ירא שמים וישר דרך, ולעולם לא ישלח ידו ברכוש לא לו! אך מועד פירעון סכום הכסף הגדול, שלא היה שייך לו אלא הופקד אצלו, הלך והתקרב, ולחצי בני הבית הלכו וגברו - שינסה לכל הפחות לדבר אתו! מי יודע, אולי יודה הגנב בגנבתו, וישיב את הכסף?!

"ילדות היתה בי, והצצתי לתוך חדרו כשהתעטף בטלית, וראיתי אותו רוקד רקידה בהתלהבות עצומה, עם הטלית שזה עתה התעטף בה! ראיתי יהודי שחי את הקב"ה"

מרחן בעל ה'שבט הלוי' זיע"א על התפילה ועבודת ד'

של רבינו, הייתה ספר מוסר לעבודת התפילה מהי, ואין לך בחור, בין התלמידים מהישיבה קטנה, ובין מהישיבה גדולה, אשר לא הושפע ממראות אלה, מי לא נדבקה נפשו כאשר ראה תפילה בדביקות אמיתית מהי?"

התפילה היום-יומית של רבינו עם תלמידי ישיבתו היתה דוגמא חיה היאך צריכים לעמוד לפני מלך מלכי המלכים, "כאשר לנגד עינינו", סיפרו תלמידיו, "ראינו עבודה שבלב שהקרינה על כל האיברים, וממנו על כל המתפללים. את כח התפילה של רבינו ראו בחוש, הרגישו את ה'ועבדתם את ה' אלוהיכם'. לרבינו היתה קביעות להפוך את פניו בעת אמירת השירה, ולעבור בינות לספסלי הישיבה. תמיד ראינו כי עיניו אדומות מבכי".

כך גם היה אומר ברגש ובבכי את תפילת 'אהבת עולם בית ישראל', וניכר היה במוחש, עד כמה מתחנן גדול בישראל זה, בתבערת אש, לזכות ללמוד וללמד. כמו כן זכינו לראות את השתפכות הנפש ב'אהבה רבה', או כשהיה מתחטא כבן לפני אביו בתפילת שמונה עשרה, כאשר היו רואים את אותו גדול, עיניהם של ישראל, דומע על הכלל ועל הפרט, אותו רב, הדומה למלאך ה', שופך נפשו לקונו בדמעה וברטט, בגעגועי נפש על השכינה הקדושה.

גם בימי זקנה ושיבה היה רבינו מתפלל כמו 'ישיבה- בחור', ומה נהדר המחזה בעלות הלהב, כאשר בתוך התפילה פוסע רבינו הלך ושוב בין שורות התלמידים, לבו ובשרו מרננים לקל חי, ועיניו הטהורות נעוצות בעיניהם של בניו האוביו, למושכם בעבותות אהבה אל אבינו שבשמים. עוד זכור לכל תלמידיו בהתרגשות, כאשר היה ניגש רבינו בשני וחמישי לפתיחת ארון הקודש, ובהשתפכות הנפש שופך שיחו וצקון לחשו לפני קונו ית"ש, בתפילת "ברוך שמה" על הצלחת בניו- תלמידיו בתורה וביראת שמים, והשלמת משאלין דליבהון לטב ולחיים.

סיפר נכדו, הרה"ג רבי יוסף בנימין וואזנער שליט"א, ששאל את רבינו מפני מה הוא מאריך כ"כ בתפילת 'ברוך שמה' בעת פתיחת ארון הקודש (שהיה מנהגו לפתוח את ארון הקודש)? אמר לו, שהעיקר הוא מאריך בעת שאמר "ותיהב לי בנין דכרין דעבדין רעותך", שמכוון אז על כללות עם ישראל שיזכו לבנים עובדי השי"ת. (מתוך 'ולא שבט הלוי בלבד')

"לְשִׁכְנוּ תְדַרְשׁוּ וּבִאֵת שְׁמָה" (דברים י"ב, ה')

"ההקפדה על תפילה בזמן ובציבור", אמר רבינו, "היא מיסודותיו של כל יהודי", והיה דורש כי כל הבחורים יהיו נוכחים בהיכל הישיבה בשעת התפילה. באחד מימי ראשון, בעת שהתפלל כדרכו בישיבה, נוכח כי המניין היה דליל בשל בחורים רבים שחסרו. לאחר התפילה פנה אל הבחורים בתוכחת מוסר ואמר: "אמש בליל מוצאי שבת התקיימה לנכדי שמחת שבע ברכות, אך עשיתי חשבון כי באם אשתתף בה, הרי שאתקשה להשכים קום בבוקר, לפיכך לא השתתפתי... עלינו לדעת כי אנו נקראים 'עבדי ה'', עבד הרי הוא פועל, ועל פועלים מוטלת חובה להשכים קום לעבודתם, שכן אחרת הם מועלים בתפקידם"... רבינו הקפיד בכל מאודו להתפלל בישיבה, וכשהיו מבקשים ממנו לסדר קידושין היה מבקש להקדים למעריב או לאחר, כדי שיוכל להתפלל מעריב בישיבה, שם יש לו יותר ישוב הדעת להתפלל.

ופעם אמר רבינו להגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר, משגיח בישיבת פונביץ', שסיבת הצלחתו בחייו שגדל בתורה היא בגלל שהקפיד מימי הבחורות על תפילה בישיבה בקביעות, וגם אח"כ התפלל תמיד בישיבה. יש לציין שרבינו לא עשה עד יומו האחרון מנין בביתו, ובמסירות שאינה מצויה השתדל לבוא ולהתפלל בבית מדרשו. **לעמוד ולהתפלל לפני ה'**

סיפר אחד מן התלמידים: "ילדות היתה בי, והצצתי לתוך חדרו לא אחת ולא פעמיים, כשהתעטף בטלית, בדד בחדרו, וראיתי אותו רוקד רקידה של ממש בהתלהבות עצומה, עם

הטלית שזה עתה התעטף בה! ראיתי יהודי שחי את הקב"ה ואת מצוותיו. כמו כן זכורני מקרה אחד, שבו ניגשתי ללוותו לאחר התפילה, אך הוא לא שם לבו אליי, התקרבותי אליו ושמעתי אותו מזמר בהתלהבות: "אנא, אנא, אנא עבדא דקודשא בריך הוא", שוב ושוב, במתיקות ממיסת לב, עד שהגיע לביתו, ולא ידע בבואי ובלכתי".

רבינו, שהיה מדבר על תפילת מורו ורבו המהר"ם שפירא, היה מעיד בערגה על עבודת קונו של רבו, שהייתה בהקפדה מיוחדת על תפילה מסודרת שתיאמר כתיקונה, בחיתוך האותיות והתיבות כדת וכדין. רבינו סיפר פעם, שבמו עיניו ראה איך נזף נזיפה חמורה באחד מתלמידיו, שהיה תלמיד חכם מופלג, וראה שבשעת תפילתו אין שפתותיו נעות כראוי.

"ברכות השחר אשר נאמרו ע"י רבנו בקול רם ובהתלהבות, בנעימה קדושה בשפה ברורה", סיפרו תלמידיו, "היו מחלחלים לתוך איברינו, ומכנינים נפשנו לתחילת התפילה כראוי". כל התפילה

והסבא התעלף! העירוהו מעלפוננו, והתעלף בשנית! העירוהו ושאלו: 'מה קרה, מה ארע?!' 'הלא ראיתם', ענה מזועזע, 'הוא עבר על הגדר - ומי יודע על אלו עוד גדרים עברו?!'... 'למה שהרב יאמר כך, מה עשה בסך הכל? הוא בחור טוב, יש לו חזקת כשרות...

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על איסורים וגדרים לתורה

להנחותם להתגלח בסם, והיה מתאונן על ירידת הדורות: "כשהיו באים אל אבי הקדוש, הדברי חיים מצאנז זצ"ל, היה מנחה איך להתפלל וללמוד, ואני מנחה איך להתגלח"...

על כל פנים, תמהו: "איך עוברים יהודים על חמישה לאווים מדאורייתא מדי יום ביומו?"

ענה: "ואיך עוברים במדינתנו על זמן קריאת שמע מדאורייתא מדי יום ביומו? שכידוע, עלות השחר בימי הקיץ מוקדמת מאוד, בשתים בלילה ("טהרת המים", י"כ"ד). ובעיצומו, כבר בחצות הלילה (הגהות "בן אריה", אורח חיים פט). נמצא שסוף זמן קריאת שמע בשעת בוקר מוקדמת מאוד, וכמה מאחרים אותו. והרי זו מצוה דאורייתא!"

ויש להבין מה ענהו, במקום שאלה אחת, יש כאן שתיים. ומה התשובה?

מסופר שרבי שמשון רפאל וייס זצ"ל, שאל בבחרותו את הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל, מדוע נפרץ כך איסור הגלוח בתער, רחמנא לצלן? וענהו: משום שאין על איסור זה שום גזירה מדרבנן... בתער, איסור תורה. במספרים ובסם, מותר. וכך אכן נראות מצוות שאין עליהן גדרים וסייגים. ונראה, שהוא הדין והוא הטעם לענין קריאת שמע. מכיון שאין עליה גדר וסיג, אלא עד סוף הזמן מותר, ולאחריו איסור, רבה המכשלה חלילה.

והעידו רבים - כשנמלטו אלפים מישראל ממוראות מלחמת העולם, והצליחו לצאת מתוך ההפיכה לעיר קובה שביפן, התעוררה שאלת קו התאריך. לא כאן המקום לפרטה, אבל השאלה היתה באיזה יום לשבות. בשבת, כמנהג המקום, או שמא עדיין יום שישי שם, והתאריך מתחלף רק למחרת, כדעת מרן החזון איש זצ"ל על פי דברי ספר "הכוזרי", והכרעת רבנו זרחיה הלוי זצ"ל. נבוכו בזה, ורבים וטובים שמרו את יום השבת המקומי, ולמחרת היום החמירו רק בדאורייתא. כפי הכלל הנקוט בידינו שספק מדרבנן לקולא.

או אז נוכחו לדעת, שמי שאינו נזהר בגדרים ובסייגים שמדרבנן, נכשל בנקל באיסורים מדאורייתא... הלא נראה, שהחטא הראשון, חטא עץ הדעת, ארע כשנפרץ הגדר של הנגיעה בעץ (רש"י בראשית ג', ד). וזהו שאמרו (ויקרא רבה, כ"ו, ב'): "אמרו לו לנחש מפני מה אתה מצוי בין הגדרות, אמר להם מפני שפרצתי גדרו של עולם, ולפיכך: 'ופורץ גדר ישכנו נחש' (קהלת י', ח)" רחמנא לצלן!

"גדר" בגמטריא "אור", "גדרים" בגמטריא "נזר". שמירת הגדרים נזר לראשנו ואור לנתיבתנו!

(מתוך 'מקרבן לתורה')

"ילא תשימו קרקה" (דברים י"ד, ב')

הסבא מקעלם זצ"ל הקיף את בנין התלמוד תורה, ושיבתו הנודעת, בגדר אבנים. היה שם שער, ומפתח תלוי על וו מבפנים. דרך השער ניתן לשלוח יד וליטול את המפתח, לפתוח מבחוץ. וחובה על כל הבא והיוצא, לנעול ולתלות את המפתח, חוק ולא יעבור! וממונה היה - ככל מינוי בקעלם, אף זה תפקיד של כבוד ויקר - לנעול עם סיום הלימוד וליטול את המפתח, ולשוב ולפתוח עם תחילת הלימוד. וכל אלו שהגיעו מוקדם יותר, והסבא הנערץ בכללם, היו ממתנינים בסבלנות לבוא הממונה.

פעם התמהמה, והתלמידים נקהלו ועמדו לפני השער הנעול. "ביטול תורה", הפטיר אחד התלמידים, דילג מעל הגדר ונכנס לבית המדרש. והסבא התעלף! העירוהו מעלפוננו, והתעלף בשנית!

העירוהו ושאלו: "מה קרה, מה ארע?"

"הלא ראיתם", ענה מזועזע, "הוא עבר על הגדר - ומי יודע על אלו עוד גדרים עברו?!..."

"למה שהרב יאמר כך, מה עשה בסך הכל?" הוא בחור טוב, יש לו חזקת כשרות...

לא עברו ימים מרובים, והתגלה קלונו ברבים. התגלה שרקוב היה עד היסוד, מושחת ומסואב, השם ירחם.

עבר הסבא מקעלם בסמוך, ומצאם משוחחים בהתרגשות. "במה דנים?", התענין. "ברוח קדשו הגלויה של הרב", נענה. "איך עמד על טיבו עוד בטרם עלה באשו ונתגלתה צחנתו. כשנחשב לבחור טוב". "אין כאן דבר חידוש", ענה. "אבל כשכולם ממתנינים בסבלנות שהשער יפתח, והוא קופץ ומדלג, והלא אינו כזה מתמיד, שאינו יכול לבטל רגע מהלימוד. לא אהבת התורה יקדה בו, אלא מה? פריצת גדר, מחסום אינו חוסם בעדו. בכך גילה מהותו. חשף סודו ונתגלה קלונו..."

מסופר, שאחד תהה באזני רבי נתן מברסלב זצ"ל על יהודים טובים וכשרים באשכנז, שומרי תורה ומצוות, שהתגלחו רחמנא לצלן בתער. עברו בחמישה לאוין מדי יום ביומו, השם ירחם. ומסופר, שכאשר חדרה המספחת לאוסטרו-הונגריה, והיו באים מגולחים למשעי אל הרבי משינאווא זצ"ל, היה עוסק עימם

"יש צדיק אחד בירושלים, אורי זוהר. הוא עבר לגור בדירה קטנה שיש בה רק חדר אחד עם עוד פינה איפה שהוא אוכל, הוא אומר לעצמו שזה כמו בקבר, זה מזכיר לו את יום המיתה. הוא עושה את זה כי את כל העושר שהיה לו מלפני כן, לא רצה להנות מזה"

הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצוק"ל על האלול ויראת ה'

כשהייתי ילד הייתי גר ברמת השרון, השכן שלנו רצה לקנות פרה מעזה. לשם כך הוא נסע באוטובוס של חברה ערבית לשוק בעזה

"לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ פֶּל הַיָּמִים" (דברים י"ד, כ"ג)

הנה התורה מחייבת את עם ישראל להיות ביראת ה' כל הזמן, ואם כן למה חכמי המוסר עושים "עסק" גדול מחדש אלול?

שמעתי מהג"ר יהושע חנן טורציין ז"ל, ששאלו זאת לר' ישראל סלנטר, ויען להם: "אמנם, ראוי שיהיו כל ימות השנה כמו באלול, אבל אלול 'איז דאך אלול' (בהיגוי של העברית בימינו הוגים 'דוך אלול') כלומר, אעפ"כ, אלול זה בכל זאת 'אלול'. ביאור הדברים: שהרי 'אלול' הם ימי רצון, ומסוגלים יותר לקנות מדת היראה מתוך פחד של יום הדין המתקרב, וא"כ רק מי שהשכל שלו פגום אינו מתעורר באלול. וכתוב בתהלים ב': "עֲבָדוּ אֶת ה' בְּיִרְאָה", ובפרק ק' כתוב: "עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה", ושני הדברים אין בהם סתירה, אדרבה, כאשר בימים אלו יש יותר קרבת אלקים, זה הכי משמח, כתינוק בחיק אמו, ככתוב בתהלים קל"א: "אִם לֹא שְׂוִיתִי, וְדוֹמְמִתִּי בְּפִשִׁי כְּגִמְלַ עַלִּי אָמוֹ".

"והש"ת יעזרנו להכנה נכונה לקראת ר"ה, וכן יה"ר."

• • •

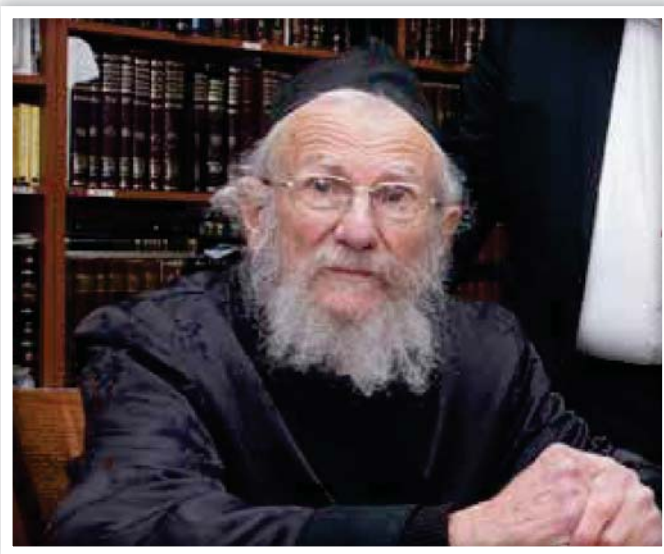
"סיפר לי אבי מורי זצ"ל על הסבא שלי, שהיה מעשרת התלמידים המצוינים בוולאז'ין בימי ר' חיים בריסקר והנציב מוולאז'ין, ובוואלז'ין לא היה אז 'סדר מוסר' בתור לימוד בסדרי הישיבה. היה זה עוד לפני שר' ישראל סלנטר זצ"ל הנהיג את לימוד המוסר בישיבות. אמר לי אבי מורי זצ"ל, שהוא זוכר שהסבא שלי היה יוצא לדרך לנסוע לפעמים, היה גם בימי אלול שהיה יוצא למרחקים לקנות אתרוג לסוכות, נסיעות של כמה ימים. ברוסיה הכל היה נסיעות למרחקים, והיה לוקח עמו טלית ותפילין וספר 'שערי תשובה'. 'השערי תשובה' היה כמו הלחם שאוכלים בכל יום ויום באלול..."

• • •

"לעולם ירגיז אדם יצר טוב על היצה"ר". 'לעולם' - אומרים המפרשים, אדם שכבר עבר את גיל שלושים ושש של רוב שנותיו, שלא יחשוב שישאר צדיק לכל החיים, לא. 'לעולם' כל החיים, ועד זקנה ושיבה. כמו שאומר רש"י: 'יעשה מלחמה', למד מוסר כדי להתעורר כנגד היצר הרע!

"רְגִזוּ וְאַל תִּתְחַטְּאוּ אִמְרוּ בְּלִבְבְּכֶם... וְדַמּוּ סֵלָה" (תהלים ד', ה') - 'דמו סלה', יזכיר לו יום המיתה... (ברכות, שם)

"הקב"ה ריחם עלי וכל שבוע אני הולך לשיקום בבית החולים, ושם בכל פעם מזהירים אותי, 'תדע לך שאם לא תעשה כך וכך...' מזכירים לי מה שמזכירים. אני רואה בזה מתנה מהקב"ה. כמו כן הקב"ה עושה חסד עם כל יושבי ארץ ישראל. אין מדינה בעולם שהחיים בה כ"כ בסכנה כמו בארץ ישראל. אין שום מקום כזה. אנחנו נמצאים בבית סוהר. אם רוצים לנסוע מעיר לעיר אי אפשר!

והביא את הפרה לרמת השרון, בשקט בלי הפרעות. היום אנחנו כמו בבית סוהר ולא בית סוהר רגיל, אלא עם סכנה של אקדח לראש באיומים של סכנת מוות".

יזכיר לו יום מותו

"החפץ חיים רצה לקיים את המאמר הזה 'דמו סלה', אז הלך מחוץ לעיר, למקום בית הקברות, חפר בור באורך של קבר נכנס לבור ואמר: 'אני צריך להרגיש את יום המיתה'. רואים שהח"ח היה צריך לעשות עבודה קשה וטרחה בשביל זה! יש צדיק אחד בירושלים, אורי זוהר. הוא עבר לגור בדירה קטנה שיש שם רק חדר אחד עם עוד פינה איפה שהוא אוכל, הוא אומר לעצמו שזה כמו בקבר, זה מזכיר לו את יום המיתה. הוא עושה את זה כי את כל הכסף שהרוויח וכל העושר שהיה לו מלפני כן, לא רצה להנות מזה והיה צריך לפרנסה, ובשביל הדרשות שלו הוא לא לוקח כסף. לכן הוא מכר את הבית וקנה לעצמו מקום שהוא קורה לו 'קבר קטן', ודירה אחת. הוא משכיר את הדירה ההיא שקנה ביתרה ומתפרנס כך. הקב"ה עושה אתנו חסד והוא מזכיר לנו את יום המיתה בארץ ישראל. ננצל את זה שהקב"ה עושה איתנו חסד כ"כ גדול".

(מתוך 'גאון יעקב' פרשת ראה אלול ה'תשע"ו)

ניגש רב החובל אל הרב מבריסק לברר מדוע הוא נמנע מלאכול? המתורגמן היה רבי שמחה קפלן זצ"ל, לימים רבה של צפת. כששמע רב החובל שהרב חושש לטיב כשרות המזון, הציע שהרב ישלח שליח שירד לבטן האנייה, ויוציא דג חי מבריכת הדגים

הרב מבריסק מודאג מדוע רב החובל מסור לילדיו של הרב

דבריו. תפקיד זה נטל על עצמו רבי שמחה קפלן זצ"ל, לימים רבה של צפת. כששמע רב החובל שהרב חושש לטיב כשרות המזון, הציע שהרב ישלח שליח שירד לבטן האנייה, ויוציא דג חי מבריכת הדגים אשר שם, ויבדוק אם הוא כשר. ואח"כ יסור למחסן שעל יד המטבח, ויקבל כלים חדשים שעדיין לא

בושל בהם, ובמו ידיו יקלף תפוחי אדמה ושאר ירקות, ויבשלם בעצמו בסירים חדשים. לאחר הרהור קצר, השיב הרב מבריסק: "נו, שיהיה עבור הילדים". אולם בטרם שלח את רבי שמחה לבצע את המשימה, אמר לו: "ראה להדליק בעצמך את הגז, כדי שלא ניכשל בבישול עכו"ם, ואם הגוי יבעיר את הכיריים, כבה את הלהבה והדלק אותה מחדש בעצמך". ירד רבי שמחה אל בטן האנייה, ועשה הכל כמצוותו. כאשר

ראה רב החובל שהוא מכבה את הגז ומדליק מחדש, שאלו: "למה אתה חושש, לבישול עכו"ם? והרי אף אני יהודי?"

כאשר חזר רבי שמחה וסיפר את זה לרבי מבריסק, הגיב בהתרגשות: "מה? הוא יהודי?!". ומיד הוסיף ואמר: "עכשיו נגולה אבן מליבי, מאז בא אלי רב החובל, הייתי מוטרד מאד, מדוע הוא דואג כ"כ לילדים שלי? וסברתי, שמא זומם הוא משהו, שהרי דבר תימה הוא שגוי ירחם על ילדי ישראל, עכשיו כששמעתי שהוא יהודי, נחה דעתי".

(מתוך 'להתענג בתענוגים')

"יִתְּנוּ לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמֵךָ וְהִרְבֵּה כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם" (דברים י"ג, י"ח)
"כל המרחם על הבריות, בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו, וכל מי שאינו מרחם על הבריות, בידוע שאינו מזרעו של אברהם אבינו" (ביצה ל"ב, א'). שואל האור החיים, מדוע מוזכר בפסוק שה' יתן לנו רחמים, הרי תכונה זו מוטבעת בנו?

ומיישב: "כוונת מאמר זה כאן, לפי שציווה על עיר הנידחת שיהרוג כל עיר לפי חרב, ואפילו בהמתם, מעשה הזה יוליד טבע האכזריות בלב האדם, כמו שספרו לנו הישמעאלים כת הרוצחים במאמר המלך, כי יש להם חשק גדול בשעה שהורגים אדם, ונכרתה מהם שורש הרחמים והיו לאכזר. לזה אמר להם הבטחה שיתן להם ה' רחמים, הגם שהטבע יוליד בהם האכזריות, מקור הרחמים ישפיע בהם כח הרחמים מחדש, לבטל כח האכזריות שנוול בהם מכח המעשה".

• • •

מסופר, כי בעת עלייתו של הרב מבריסק לארץ ישראל, היו עמו באנייה המפליגה מאודסה לתורכיה עוד בני תורה רבים, אשר דאגו מראש שהאוכל שיוגש להם בדרך יהיה כשר, כיאה לבני תורה. היחיד שלא הסכים לטעום מהאוכל שהוגש שם, היה הרב מבריסק. גם לבני ביתו ולילדיו שהיו בגיל הרך, לא הרשה לאכול. ניגש רב החובל אל הרב מבריסק לברר מדוע הוא נמנע מלאכול? רב החובל שדיבר בשפה הרוסית, נזקק למתורגמן שיעביר את

לחפש בין הבניינים והדירות, עולה ויורד מבנין לבנין, ואינו מתייאש. עד שכאשר הוא מתדפק בדלת אחת, והנה האישה המבוקשת! זו השתוממה, איך הצליח לגלות את מקום 'מחבואה', אבל קיבלה את ההזמנה בשמחה...

בשולי הסיפור רציתי להאיר: מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל היה חוזר כמה פעמים על הסיפור עם רבי פרידא (עירובין, נ"ד ב') שלימד תלמיד אחד 800 פעמים! הגר"ח היה מתרגש, ופורץ בבכי, והיה מדגיש בפני השומעים שבעוד הם מתפעלים מגדלותו של רבי פרידא, שלימד 800 פעמים את אותו תלמיד, הוא דווקא מתרגש מאהבת התורה שהיתה בתלמיד ההוא, שהיה מסוגל להקשיב 800 פעמים לאותה סוגיה!

גם כאן, בסיפור האחרון על 5 הלירות והמונית, יתכן שהיה זה מופת של רבי לייזר יודל זצ"ל; אבל יותר נכון להתפעל מהאמונת החכמים של רבי אריה, והמסירות המופתית שלו לסבא, שהביאו אותו להתנהג כפי שהתנהג!

(מתוך 'קול ברמה' אלול תשע"ו)

פינקל שליט"א, בנו וממלא מקומו של מו"ר זצ"ל, המעיד ששמע את אביו מספר את הסיפור לאמו:

לסבא של רבי אריה, מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר-יהודה פינקל זצ"ל, היתה קרובת משפחה. אישה גלמודה ושבורה, שהעבירה את חייה לבדה. מדי פעם היתה מגיעה לבקר את רבי אליעזר יהודה, אבל לא רצתה לגלות היכן היא מתגוררת...

ויהי היום, ובביתו של רבי לייזר-יודל התקיימה שמחה, וראש הישיבה ביקש להזמין את קרובתו. רבי לייזר יודל קורא לנכדו חביבו, רבי אריה, ומבקש ממנו להזמין את האישה הגלמודה! "אבל סבא", שואל הנכד, "היכן היא גרה?", "תחפש", עונה לו ראש הישיבה. "איפה?", שואל הנכד. במקום להשיב, אומר לו הסבא: "קח לך 5 לירות, תזמין מונית ותיסע להביא אותה".

רבי אריה, שהיה אז כבן 35 והיתה בו אמונת חכמים מוחלטת, וגם היה מסור בלב ונפש לסבא, ירד לרחוב, עצר מונית, ולשאלת הנהג להיכן לנסוע, השיב: "תיסע עד שהמונה יגיע ל-5 לירות..." המונית עצרה בשכונה ירושלמית מרוחקת. רבי אריה ירד, והתחיל

כ"כ טוב עברית? שהיה נראה שהוא אחד מהעובדים במקום, ענה לו הלה "אל תשאל שאלות מיותרות"...

השתדלות לס"ד

מרן שליט"א רגיל לומר: "אמירת ספר תהלים כל יום היא עצה והשתדלות לסיעתא דשמיא, לחיזוק הרוח והגוף ולשמירת בריאות האדם ומשפחתו יותר מכל מיני בדיקות רפואיות" (דפי עיון 264 וע"ש).

התרת נדרים

במוצש"ק יוצא תשנ"ו ביקש רבינו שיעשו לו התרת נדרים, על מה שנהג לומר כל יום סכום מזמורי תהלים, ועכשיו מרוב הטרדות הפונים אליו אינו מספיק ויוצא שאומר בלי כוונה, והוא מתחרט על שלא אמר 'הנני עושה בלא נדר', ואם הי' יודע שלא יוכל לאומרו בכוונה לא הי' נודר כלל והותר לו. ושאלו אותו: סו"ס הרי צריך את אמירת תהלים? ואמר שבלי כוונה אינו מועיל!

מכתב רבינו לספר תהלים המפורש

"כבוד הרה"ג ר' יעקב וינגרטן שליט"א. אחרי שכתר"ה זכה לעשות ביאורים להמחזורים של החגים שהי' מובנים לכל המתפללים בהם, נפשו אוותה לבאר ספר התהלים, אשר כל ישראל בכל הדורות משבחים בזה ומתפללים להקב"ה, וכל התפילות שאנו מתפללים לו יתברך רובן מתהלים אשר זיכנו צורינו מתנה טובה, ובודאי יש הרבה שצריך לבאר פירושם. ויזכה כתר"ה לעשות אזנים לספר התהלים, ובודאי יהא נחת רוח להקב"ה כשמבינים מה שאומרים, ויתווספו זכויות לכלל ישראל. ונזכה להושע בקרוב לגאולה האמתית בב"א".

(מתוך 'כאיל תערוג' פרשת ראה תשע"ו)

השיב רבינו שידבר פחות, ויאמר הרבה תהלים [והוסיף אם הוא הי' בר הכי הייתי אומר לו גם ללמוד הרבה גמ' (שם)].

להציל בגיוס תרומות

באחת הפעמים שהרב אלחנן ו. הוצרך לסכום גדול של כסף עבור החזקת הכוללים, רבינו הציע לו לומר את כל התהלים בכותל, והי' פעם שאמר לו לומר כל יום שהי' בחו"ל כל התהלים [והיה מצב שראו עוזרו שלא בא כיון שהיה באמצע התהלים ולא רצה לדבר באמצע, אספו הכסף בלעדון], וכן חשבו הגבירים שמשהו לא כשורה אצלו, שניסו ליצור קשר עמו וענה להם בטלפון באמצע התהלים בקול 'נו נו', חשבו שאירע לו משהו, וריחמו עליו ודאגו לו לכסף שהיה צריך עבור הכוללים (שם).

חמשים פרקים

שח אחד מגדולי ה"י שליט"א, שדרכו לפני שנוסע לחו"ל לגיוס כספים לשיבתו, לבקש רשות וברכה מרבינו שליט"א.

באחת הפעמים אמר לו רבינו שלפני שיתחיל באסיפת הכספים יאמר חמשים פרקי תהלים, והוא נסע ושכח מכך. בשדה התעופה בארה"ב חקרו אותו על סיבת בואו ולא ידע טוב אנגלית, וכנראה אמר משהו לא טוב, אמרו לו שישאר כאן ויצטרך לחזור בחזרה במטוס לארץ ישראל, ואין לו רשות להיכנס. הוא ניסה בכמה דרכים ולא הצליח ואז נזכר במה שרבינו אמר לו לומר חמשים פרקים, ואמר בהתעוררות חמשים פרקים.

מיד בסוף התפילה נכנס לשם בן אדם שדיבר עמו בעברית, ושאל אותו מה קרה לו. סיפר לו מה קרה, והלה יצא לכמה דקות ודיבר עם האחראים ואמר לו שזה סודר, והוא יכול להיכנס לארצות הברית, הוא הסביר להם את מה שהתכוון. אותו ראש ישיבה שאל את אותו אדם מהיכן הגיע וכיצד יודע

אשתו הוא נכס שנשאר להם. מיד בגמר החופשה מיהר לבית הרב ושטח את טענותיו: "מדוע לי אמרת 'עשר תעשר', ואילו לחברי הורית משהו משתלם הרבה יותר - 'אוקירו לנשייכו'? לאשתו יש כספות מלאות תכשיטים, ואילו אני נתתי את כל כספי לאחרים!"

הצטדק הרב: "לא רציתי להטעות אותך, בכל שבת אני דורש בהתאם לפרשת השבוע. אתה באת לבית הכנסת בפרשת ראה שבה כתוב: 'עשר תעשר', וחברך בא בפרשת כי תצא שנאמר בה: 'כי יקח איש אישה', ולכך דרשתי על כך שיש להקפיד בכבודה". אולם האיש עדיין היה ממורמר: "מן הראוי היה שהרב יאמר את כל הסגולות שיש לעושר, ואני הייתי בוחר את מה שמתאים לי ביותר... כעת יצא שהפסדתי בגלל המעשרות, ואילו הוא מצא לו סגולה הרבה יותר משתלמת..."

התבונן בו הרב ואמר: "בני, עליך אמר דוד המלך בתהלים (מ"ט, י"ז) את הפסוק: 'אל תירא כי יעשיר איש כי ירבה כבוד ביתו דהיינו אשתו, שהרי 'ביתי זו אשתי'. אל תירא! זכור כי לא במותו יקח הכל לא ירד אחריו כבודו - כשהוא ימות הוא ישאר אחריו את כל רכושו, ושום דבר לא ישאר איתו, אך אתה, שאתה עושה צדקה וחסד, כשתלך לעולם האמת תגלה את כל העושר שלך, שהרי על צדקה נאמר: 'הלך לפניך צדקך' (ישעיה נ"ח, ח)".

(מתוך 'דורש ציון' פרשת נשא)

החל לראות את הרווחים הגדולים בחשבונותיו. ההצלחה האירה לו פנים. וילך האיש הלך וגדול.

בשבת אחרת עמד הרב ודרש שוב לפני הציבור. הפעם התמקד בענין "אוקירו לנשייכו", ועודד את הציבור לכבד את נשותיהם, וכך יזכו להבטחת העושר הגדול של חכמינו. אחד מן השומעים התלהב מדבריו, ובו במקום קיבל על עצמו להתחזק בענין. למחרת רץ לקנות לאשתו מתנה יפה, ומני אז הקפיד ביותר לקנות לה מתנות יקרות ערך לכבוד חגים ובכל הזדמנות שמצא לנכון, עד מהרה זכה גם הוא לראות במו עיניו את התגשמותה של הבטחת החכמים, ובכל עסקיו שרתה ברכה גדולה.

חלפו כמה שנים, שני האנשים היו טרודים מאוד בעסקים מסועפים, ורופא המשפחה שלח אותם למנוחה קצרה ליד הים. מאחר שהכירו זה את זה עוד מילדותם, התפתחה ביניהם שיחה. כל אחד שאל את רעהו על עיסוקיו, והשיחה ביניהם התגלגלה לסיבת העושר. איך שניים שהיו בילדותם דלפונים ותפרנים, מכנסיהם טלאי על גבי טלאי ונעליהם קרועות, הופכים בבת אחת לעשירים כאלו? האחד סיפר ששמע את דרשתו של הרב והחל להשקיע במעשרות, ומני אז ראה ברכה גדולה, ואילו השני סיפר שבעקבות דרשתו של אותו רב החל לקנות לאשתו מתנות יקרות ערך, עד שכמעט אין תכשיט בעולם שאין לה, ובזכות זה התעשר עושר גדול. שמע נותן המעשרות והצטער: הוא נותן כל כך הרבה כסף לאחרים בשביל להתעשר, ואילו חברו נותן את הכסף לעצמו, שהרי רכושה של

לאחר ה'סי.טי.' הפרופסורית אומרת לו: "יש כאן 2 צילומים, בראשון רואים במוחש את הגידול ובשני הגידול נעלם!!! תגיד לרב גרשנוביץ שיבוא לכאן וירפא את המחלקה, אני הולכת הביתה..."

ד"ר משולם הרט, ד"ר חיים ישראל סטרו, והרב חנניה צ'ולק על רפואה ניסית ואמונה תמימה

והוציא חוברת חידושי תורה על הלכות חול המועד והגידול נסוג. לאחר כמה שנים חזר הגידול והבחור הגיע שוב לרבינו הגר"ח, שהורה לו לשוב ולהדפיס מהדורה נוספת של הקונטרס, וברוך ה' מאז הגידול נעצר.

לד"ר הרט יש מלאי סיפורים בלתי נגמר, על רפואות שלא בדרך הטבע, כמו הבחור שסבל מכאבי רגליים והתרפא כשלמד בבלי וירושלמי פרק 'כיצד הרגל', וכן עשרות מקרים על זו הדרך. "מרן הגר"ח שליט"א תמיד אומר שאין זו רפואה ע"י 'מופת', אלא הקב"ה רוצה לרפא את האדם, אבל הוא מחכה שנעשה צעד מעצמינו,

שלא בדרך הטבע, ואז שולח ישועה שלא בדרך הטבע", ממש כדברי המשנה שאין המחלה ממיתה ואין התרופה מחייה אלא כשמסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים את ליבם לאביהם שבשמים מיד היו מתרפאים.

את רבי חנניה צ'ולק אין מי שלא מכיר, בהיותו משען ועזר לחולים ובני משפחתם, וזכה אף להיות משמש ומקורבם של גדולי ישראל. באמתחתו סיפורים נפלאים:

לזוג מאושר נולדו תאומים למזל טוב, אך לא ארכה שמחתם, בבדיקה שנעשתה לאחד מהם בבית החולים 'שניידר' נמצא גידול מסוכן ל"ע. האב בשברון ליבו נסע לנתיבות, לגה"צ רבי ראובן

יוסף גרשנוביץ, לשפוך את צרתו ולשאול בעצתו. לאחר שסיפר לרב את הבשורה הקשה אומר לו הרב בצורה הכי ברורה שיש: "הילד בריא. אין לך מה לדאוג". האבא יצא מעודד, ואמונת חכמים מפעמת בליבו, אך ישנה בעיה: הילד מאושפז בבית החולים, ובית החולים לא ייתן בשום אופן להוציאו משם ואף ירצה להתחיל בטיפול, מה עושים? באופן הכי טבעי פנה לרב צ'ולק לבקש עזרה. הרב צ'ולק פנה למנהלת המחלקה, ומספר לה שההורים רוצים להוציא את הילד.

כשהמנהלת שומעת את הבקשה היא אומרת לרב צ'ולק: "עד היום חשבתי שאתה איש משכיל וחכם, שטויות אני לא אוהבת לשמוע". ענה לה הרב צ'ולק: "פרופסורית נכבדה, יש אצלנו מושג 'צדיק גוזר' ואנחנו מאמינים בזה, יכול להיות שאני מדבר שטויות אבל אמר זאת אדם צדיק. אני לא מבקש שלא לעשות טיפול לילד, אלא שתעשי עוד פעם 'סי.טי.'. אם אני מדבר שטויות אני חוזר ב'". ענתה לו הגברת הנכבדה: "אני מוכנה לשוב לעשות 'סי.טי.' רק מפני כבודך". לאחר ה'סי.טי.' הפרופסורית קוראת לרב צ'ולק ואומרת לו: "יש כאן 2 צילומים, בראשון רואים במוחש את הגידול, ובשני שעשינו עכשיו הגידול נעלם!!!". היא פונה לרב צ'ולק ומבקשת: "תגיד לרב גרשנוביץ, שיבוא לכאן וירפא את המחלקה, אני הולכת הביתה, לא חבל על העבודה הקשה שלנו כאן, כשהרב יכול להעלים גידול?". אמר לה הרב צ'ולק: "זה לא עובד כך, יש 'צדיק גוזר' וזה תלוי בתפילות ובזכויות ולא לכל אחד מגיע!!!"

"וַיָּתֵן לָהּ רַחֲמִים וְרַחֲמָהּ" (דברים י"ג, י"ח)

שמו של ד"ר משולם הרט הולך לפניו בכובעו כרופא ילדים, רופא עור ואלרגולוג מוערך, אבל אולי יותר מכך, כרופאו של מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א, עד שמכונה ע"י מרן שר התורה שליט"א כ'אסיה דמתא' (רופא העיר' בלשון הגמרא). כאשר אני משוחח עם ד"ר הרט אני כלל לא מרגיש שאני מדבר עם רופא, הוא כלל לא מדבר איתי על תסמיני מחלות או תרופות ואשפוזים, שיחו ושיגו הם בנושא 'רפואה משמים', ואני מתפלא להיכן נעלם הכובע של הד"ר והרופא?

ד"ר הרט מסביר לי במתק שפתיים: ענייני רפואה הם לא שחור ולבן, אלא משתנים עם הזמן. הרפואה לא יודעת הכל, יום אחד טוענים שדבר זה מזיק ויום אח"כ הרופאים יגידו שמועיל. גם כאשר מוצאים מזור קונבנציונאלי לכאב מסוים - יכולה התרופה לפגוע באיבר חשוב אחר או להרוס את המערכת החיסונית של הגוף ואז לא בטוח שהתועלת רבה על הנזק. הדבר היחיד שמבוסס וקיים לנצח, אומר לנו הד"ר בשם מרן הגר"ח שליט"א, הם דברי חז"ל. כשאנו נוהגים לפי דבריהם - המזור והתרופה מיד מועילים (כמובן יש להדגיש שאין הכוונה שאין צריך לעשות כהוראת הרופאים, אלא אנו מספרים על מקרים בהם הרפואה הרימה ידיים). ודוגמאות לא חסר לד"ר הרט.

מספר פקידות בבנק מסוים נתקפו לפתע בכאבי רגליים חזקים, ופנו לרופא שלא מצא את סיבת הכאב, ולכן לא היה יכול למצוא תרופה מתאימה. הדבר היה לפלא, הן מצד הכאב שלא נודעה סיבתו, וגם איך זה שכמה עובדות סבלו מאותו כאב. בצר להן פנו למרן הגר"ח לשמוע ולכוון ליבן לאביהן שבשמים. שאל אותן שר התורה שליט"א: "האם אתן עובדות בחול המועד?" - "כן", ענו. אמר: "חול המועד נקרא 'רגל', וברגל אסור לעבוד, ועל כן נענשתן ברגליכן". כמובן שהכאבים חלפו כשקיבלו ע"ע להפסיק לעבוד בחוה"מ. עוד מספר הרופא - מקורבו של מרן שר התורה, על אישה שהגיעה למרפאה עם כאבי מעיים חזקים מאוד, ונשלחה לטיפול בבית החולים. בבית החולים עשו את כל הבדיקות, לא מצאו דבר והשאירו אותה למעקב. לאחר זמן בו היתה מאושפזת ועדיין לא מצאו את סיבת הכאב, היא הפנתה את מצוקתה למרן הגר"ח שליט"א. כששמע רבינו את צרתה שאל אותה: "האם את מכבדת את ההורים שלך?", האישה פרצה בבכי ואמרה שאינה מסוגלת לכבד אותם מכל מיני טעמים. אמר לה: "תכבדי אותם ותהיי בריאה", וכן היה.

עוד מספר ד"ר הרט, שהיה נוכח בחדרו של שר התורה כאשר הגיע בחור צעיר מחו"ל, וסיפר שגילו לו גידול מסוכן בעצם החזה. אמר לו: "תלמד הלכות חול המועד". הבחור למד בהתמדה רבה

שאל תלמיד את הגר"ש רוזנבסקי זצ"ל מה עליו לחשוב בדרכו לירושלים? ענה לו ר' שמואל: "תחשוב על עוצמתם של ההרים שסביב ירושלים"

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

"רְאֵה אֲנִי נֹתֵן לְפִינֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה" (דברים י"א, כ"ו)

רבינו מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל, כותב במכתב שתכלית ימי "בין הזמנים" היא: "לנוח ולצבור כח לקראת התחזקות יתר בעמלה של תורה". לא ניתן להתעלם מהגוף והנפש, שצריכים מרגוע, מנוחה והחלפת אויר ואוירה. קשה לסחוב בעלייה כל הזמן, וכדי שאלול יהיה 'אלול', צריכים לנוח, לאגור כוחות מחודשים. והנה אנו מתרווחים לנו בניחותא על כסא נח, נושמים את האוויר הצח של הצפון הקריר, מעיינים בספר תורני משובב נפש, אוכלים

פירות קיץ טריים וטעימים ו...מקיימים את רצון ה' יתברך. הירושלמי בסוף מסכת קידושין כותב הלכה מעניינת, כך: "רַבִּי חֲזַקְיָהּ וְרַבִּי פִּהֵן אָמְרוּ בְּשֵׁם רַבִּי עֲתִיד אֲדָם לִיתֵן דִּין וְחֻשְׁבוֹן עַל כָּל מַה שֶּׁרָצָת

עֵינוּ וְלֹא אָכַל. רַבִּי אֶלְעָזָר חָשַׁשׁ לְהִדָּא שְׂמוּעָתָא לְדַבְרֵי רַב הַלְלוּ, וּמְצַמִּית ולכן היה מקבץ ליה פְּרִיטִין פְּרוּטוֹת וְאָכִיל בְּהוֹן מְכָל מִיָּלָה ואוכל בהם מכל מה שראה חָדָא בְּשִׂתָּא פִּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה". מדוע יהודי צריך לאכול מכל דבר מאכל שראתה עינו? הפני משה מסביר שעתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל מה שראת עינו ולא אכל, משום שאינו נותן לבו לחזור אחריהן לברך ולהודות להקב"ה שברא מינים אלו להחיות בהם בני אדם, וכמו שאינו נחשב בעיניו טובת יתעלה ב"ה, ולכן חשש ר' אלעזר לשמועה זו, וראה לנכון להביא את עצמו לידי חיוב לפחות פעם אחת בשנה, כדי לברך על כל מין ומין וליתן שבח והודיה לה' יתברך, המשגיח ומפרנס ומכין מזון לכל בריה וצורך כל נפש חיה.

הקרוב העדה מסביר שעתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראתה עינו ולא אכל, משום שחטא על נפשו שסגפה חנם, והוא ביאר ביאור נוסף, שרבי אלעזר עשה כך כדי לברך שהחיינו וליתן שבח והודיה לה' על שברא בריות טובות ליהנות בהן בני אדם.

התשב"ץ קטן (סימן ש"כ) הביא את דברי הירושלמי וביאר טעמו, שהוא כדי להרבות בברכות. והגר"פ פערלא (על הרס"ג, עשה צה) תהה מנין שישנו חיוב להרבות בברכות, ועוד שמשמעות לשון הירושלמי 'ואכיל בהון מכל מילה חדא בשתא', שהחיוב לאכול מכל שראתה עינו רק פעם אחת בשנה, ואם טעם הדין הוא להרבות בברכות, מדוע יוצאים ידי חובה זו בפעם בשנה בלבד? האליה רבה (או"ח רכה סק"ו) ביאר שכוונת התשב"ץ היא לחיוב להרבות בברכות שהחיינו. (ולפי זה מובן מדוע רבי אליעזר דאג לכך פעם בשנה, כדברי הפני משה שביאר שר"א רכש פירות המתחדשים משנה לשנה).

בשו"ת שיח יצחק (סש"ו) ביאר שמעיקר הדין היה צריך לברך ברכות בכל יום ויום, וכעין שנאמר (ברכות מ', א') 'ברוך ה' יום יום', שבכל יום ויום ייתן לה' מעין ברכותיו, אך כיון שלא ניתן בכל יום לאכול פרי חדש ולברך, לכך בירך רבי אלעזר על פרי חדש בכל ראש השנה, ונחשב כאילו בירך בכל ימות השנה על אותם מיני מאכל, וכעין דברי הטור (או"ח תקפ"ג), שנהגו בפרובינצ"א להביא על השולחן בראש השנה כל מיני חידוש.

נאמר בבראשית (ב', ט"ז): "מכל עץ הגן אכול תאכל", וכתבו המשך חכמה (שם) ובשו"ת דברי יציב (לקוטים והשמטות סימן כ"ג): שהאדם הצטווה להחיות את נפשו וליהנות מכל דבר מאכל, וכדעת הירושלמי שעתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראויעינו ולא אכל.

בספרי ובילקוט (פרשת שופטים) נאמר על הפסוק "כי ממנו תאכל", שהיא מצות עשה, וביאר המגן אברהם בחיבורו 'זית רענן' (על הילקוט, שם) שכשאדם רואה עץ פרי לפניו, ישנה מצות עשה לאכול מפריו, וכתב שזהו גם כוונת דברי הירושלמי. הגר"פ פערלא סבור שזוהי גם כוונת הרס"ג (עשה צ"ה), שכתב שאם 'רחב גבולך והתאוית תדשנה טובי ותשבע', היינו שישנה מצוה לאכול מכל דבר שנפשו מתאוה אליו.

בתלמוד הבבלי אין התייחסות למימרא זו, ובשו"ת דברי יציב (שם) תמה מדוע הטור והשו"ע השמיטו את דברי הירושלמי, וביאר שהרי לביאורו השני של קרבן העדה (כנ"ל), צריכים לאכול מיני פירות המתחדשים בכל שנה, כדי לברך עליהם ברכת שהחיינו, ואילו לדעת הבבלי (ראו ערוכין מ"ב, ב"י סי' רכה) ברכת שהחיינו היא רשות ולא חובה. וכיון שלדעת הבבלי אין חובה לברך שהחיינו, לכן השמיטו הטור והשו"ע את דעת הירושלמי, הסוברת, לפי ביאור הקרבן העדה, שאדם

יתן דין וחשבון על שלא אכל פירות המתחדשים משנה לשנה ולא בירך עליהן שהחיינו.

ואכן האליה רבא (סרכ"ה סק"ו) הביא את מחלוקת הפוסקים האם ברכת שהחיינו

רשות או חובה, ובסיום דבריו הביא את דברי הירושלמי ואת ביאור התשב"ץ, שכתב שהטעם הוא כדי להרבות בברכות, וכתב הא"ר שמשמעות דבריו היא לברכת שהחיינו. וכתב הדברי יציב שנראה שהא"ר סבר שדברי הירושלמי סותרים לדברי הבבלי.

כאמור, הטור והשולחן ערוך השמיטו הלכה זו, אולם הט"ז (סרכ"ז סק"ב) והמג"א (סרכ"ה סק"ד, וראו ערוה"ש שם) הביאו כך להלכה, שעתיד אדם ליתן דין וחשבון על שראתה עינו מיני מגדים ולא אכל.

הנלבב של הרה"ג רבי אהרן גינוער שליט"א, ספר "שמחתי ה' בפעלך", הנמצא כעת בס"ד בשלבי עריכה:

באחד הימים, לפנות בוקר, העיר המלבי"ם זצ"ל את בני ביתו, הלבישם בגדי שבת ויו"ט, ואמר להם: "הולכים לראות מראה נורא", והראה להם את זריחת השמש. (הובא בספר הולכי נתיבות אמונה עמוד ע"ו, בהסכמת גדולי הדור).

נשאל הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זצ"ל, מהרה"ק רבי שמחה בונים מפשיסחא זצ"ל: "מאיפה שואב אתה את הכח העצום שלך לעבוד את ה', בצורה כזו מופלאה?" השיב לו הרבי מקוצק: "מיכי אראה שמיר", מלראות את עוצמת גדלות ה', מבינים את עוצמת העבודה לפניו". (תוספת תורנית לעיתון המודיע, גליון

פסח התשע"ו).

רבנו החפץ חיים זצ"ל, היה יוצא באמצע ראש השנה ליער. לפליאת תלמידיו, הסביר רבינו: "אני רוצה לראות למי אני עובד..." (ספר מאיר עיני ישראל כרך ה עמ' 233).

סיפר הגה"צ רבי חיים יצחק חייקין זצ"ל, תלמידו של החפץ חיים: "פעם אחת תאר לנו החפץ חיים זצ"ל, את גודל נפלאות מעשי ה' בנושא של אכילת ועיכול האוכל אצל האדם, איך האוכל נכנס דרך הפה ומגיע לבני המעינים וכו', כך פירט את העניין בהתפעלות ממעשי ה' כמה נפלאות יש בזה". (שם עמ' 239)

סיפר הגה"צ רבי דן סגל שליט"א, ששמע מש"ב הגאון רבי דוד וייצל זצ"ל, הרב של ברנוביץ, שפעם היה אצל מרן החפץ חיים זצ"ל ובחוץ ירד באותה עת גשם. והנה רואה הוא את החפץ חיים עומד ליד החלון, מתבונן בגשם הניתך ארצה. הוא שמע איך שהוא מתבטא לעצמו כמהרהר בקול: "דאר אויבישטער וויזט ואס אער קאן" (=הקב"ה מראה מה שהוא יכול) איך שבו זמנית רחובות שלמים מתמלאים גשם. (שם, כרך ב' עמוד 284).

במשך חודשים רבים סיפרו המשגיח רבי ירוחם ממיר, והמשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, על ביקור אחד שערכו בגן החיות, כדי להראות את גודל נפלאות ה' ופלאי הבריאה (מתלמידיו הנאמנים, הגר"ד סגל, אמו"ר הגרש"ח גינוער שליט"א, והגר"א ויסבלום שליט"א בשם רבו הגר"ש וולבה זצ"ל).

אמר מרן הגר"ש רוזובסקי זצ"ל: "את כל עמל התורה שלי, הייתי נותן כדי לראות את הצבע של הרקיע". (ספר "להאיר" לרבי יחיאל צוקר, וכן בספר החדש לתולדות הגרש"ר ש"ל לאחרונה). שאל תלמיד את הגר"ש רוזובסקי זצ"ל מה עליו לחשוב בדרכו לירושלים? ענה לו הגר"ש: "תחשוב על עוצמתם של ההרים שסביב ירושלים" (שם). הגר"ש היה מתפעל באופן מיוחד מפרחים יפים שראה, וגער בתלמידו שלא התפעל מהם (שם).

אמר מרן הגאון רבי משה פינשטיין זצ"ל: "אשה חייבת לומר בבוקר פסוקי דזמרה, אף יותר מהחובה לקרוא קריאת שמע, מפני שבחיוב להתבונן בגדולת ה', אשה חייבת, יותר ממצוות עשה שהזמן גרמא". (צוטט ע"י הגר"י זילברשטיין שליט"א, שיעור הלכה, בני ברק, שנת תשע"ג).

מרן הגרא"מ שך זצ"ל היה מעיין בקביעות בספר הברית, בו נכתבו נפלאות הבריאה וחכמת הטבע. ספר נפלא היה לפני רבים מרבותינו (ספר תולדות מרן זצ"ל).

מו"ר מרן הגר"ח קניבסקי הסביר לי (באמצעות נכדו ידידי הרה"ג רבי יעקב קניבסקי שליט"א) את השמטת הנהגה זו ע"י הטור והשולחן ערוך בכך שאין זה חיוב הלכתי מוצהר, אלא הנהגה ראויה לאדם שיש בכוחו לאכול מכל דבר מאכל שראתה עינו, ומי שאין בכוחו לאכול מכל דבר מאכל שראתה עינו- אינו מחוייב בכך. היו גדולי תורה, כרבנו בעל ה'קהילות יעקב' זי"ע ועוד, שנהגו לאכול פירות חדשים מידי תקופה, כדי לקיים את דברי הירושלמי: וכתב השו"ע (סי' רלא): "בכל מה שיהנה בעולם הזה, לא יכוון להנאתו, אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב: "בכל דרכיך דעהו". ואמרו חכמים: 'כל מעשיך יהיו לשם שמים, שאפילו דברים של רשות, כגון האכילה והשתיה וההליכה והשיבה והקימה והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כולם לעבודת בוראך, או לדבר הגורם עבודתו. שאפילו היה צמא ורעב, אם אכל ושתה להנאתו אינו משובח, אלא יתכוון שיאכל ושתה כפי חיותו, לעבוד את בוראו; וכן אפילו לישב בסוד ישרים, ולעמוד במקום צדיקים, ולילך בעצת תמימים, אם עשה להנאת עצמו והשלים חפצו ותאותו, אינו משובח אלא אם כן עשה לשם שמים'.

•••

"יְיָדוּךְ ה' כָּל מַעֲשֵׂיךָ וְחִסְדֵיךָ יִבְרַכְכֶּנָּה. כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֵאמְרוּ וְגִבּוֹרְתְךָ יִדְבְּרוּ. לְהוֹדִיעַ לְבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרָתְךָ... (תהלים פרק קמ"ה פסוק י')

"יודוך. אף מיני החיים שאין בהם דעת, מתיקון יצירתך בהם, והכנת מזונותם - יודוך, האדם המבין בהם, והרי הם כאילו יודוך. 'וחסידך יברוכה', בכתובת הה"א הנחה, אמר: ומי הם המודיעים החסידים שהם מתבוננים תמיד במעשיך והם יברוכה תמיד. כי בכל עת ראותם החידושים המתחדשים תמיד ביצורים, והתיקון אשר בהם, בחי ובצומח, יברוכה. וכן תיקנו רז"ל ברכה לכל דבר כפי עניינו, כמו שאמרו (ברכות נ"ד, א'): הרואה כך וכך מברך כך. ואמר 'וחסידך', כי כל לשון חסד הוא יתרון הדבר, והמתבוננים תמיד במעשי האל יתברך, ויברכוהו תמיד בכל עת התבוננם, הם החסידים. ואמרו רז"ל (ב"ק ל, א'): 'האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דברכות: 'כבוד' - באותן הברכות יזכרו כבוד מלכותך וגבורתך, כי אתה מלך על הכל ובורא הכל, ובגבורתך וביכולתך הוויית היצורים כולם. 'להודיע' - וכמו שהם מברכים ומודים בינם לבין עצמם, כן צריכים להודיע לבני האדם שלא ידעו ולא הכירו בגבורותיו ובכבוד מלכותו" (רד"ק שם). כשאנו נמצאים במרוצת החיים, לא תמיד יש לנו זמן להסתכל מסביב, לחוש את הבריאה האדירה והמופלאה שאנו חיים בה. לא חושבים מספיק מי ברא את כל אלה, כמה כשרון ותבונה, חכמה וגדלות, יש בכל אבר בגוף האדם, בכל ברייה קטנה או גדולה, בצבא השמים שמעלינו ובפרח שעומד בעציץ במרפסת שלנו. ב"בין הזמנים", כשאנו נינוחים ורגועים יותר, הגיע הזמן לפקוח את העיניים. הציטוטים הנפלאים שלפניכם לקוחים מתוך ספרו

"פעם אחת תאר לנו החפץ חיים זצ"ל, את גודל נפלאות מעשי ה' בנושא של אכילת ועיכול האוכל אצל האדם, איך האוכל נכנס דרך הפה ומגיע לבני המעינים וכו', כך פירט את העניין בהתפעלות ממעשי ה' כמה נפלאות יש בזה"

"היחס שלי אל המורה ללימודי חול, דומה למי שמקבל מזון מידו של מבשל המזון, ואילו היחס שלי אל הרבי ללימודי קודש, דומה למי שמקבל מזון מהמינקת שלו"

מדוע לא למד המושגיח, רבי משה טיקוצ'ינסקי, את תורת הפסיכולוגיה?

הישיבה? - תמה בפני תלמידיו רבי יצחק הוטנר, "עד שפגשתי פעם ב'ילד מתיבתא' (מקום בו לומדים לימודי קודש ולימודי חול) ושאלתי אותו: 'הנה יש לך רבי שלומד איתך גמרא, ולהבדיל בין קודש לחול, יש לך מורה שמלמד אותך לימודי חול, האם היחס שלך לשניהם שווה? ואם אתה אכן מרגיש שינוי ביחסך להם, אנא הגדר לי את השינוי, בבקשה!."

"הילד חשב כמה רגעים" - מספר רבי יצחק - "ולבסוף השיע הסברה מזהירה: 'היחס שלי אל המורה ללימודי חול, דומה למי שמקבל מזון מידו של מבשל המזון, ואילו היחס שלי אל הרבי ללימודי קודש, דומה למי שמקבל מזון מהמינקת שלו, המינקת מזינה את היונק מתמצית חייה, ואילו מבשל המזון נותן דבר שבא לגמרי מן החוץ, ואין כאן אלא עזרה מכנית להכשיר את האוכל למאכל'. זו היתה הסיבה" - סיים רבי יצחק את דבריו - "שרבי חיים וואלאז'ינער החליף את הביטוי 'תלמידי הישיבה' לביטוי 'בני הישיבה', כי הישיבה איננה מקום הכנת המזון אלא מקום יניקת המזון"...

•••

בלבו של משגיח ישיבת סלבודקא, הגאון הצדיק רבי משה טיקוצ'ינסקי זצ"ל, התעורר חשש שמא אינו מטפל כראוי בבעיותיהם החינוכיות של בני הישיבה, משום שלא למד מעולם את תורת החינוך והפדגוגיה.

פעם אחת ביקר בישיבה ראש ישיבת חברון, הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, והרב טיקוצ'ינסקי שטח בפניו את הרהוריו אודות החסר המקצועי שלו בעבודתו, ענה לו ר' יחזקאל: "האם אתה אוהב את התלמידים? אם הינך אוהב אותם, אינך זקוק ללימוד פסיכולוגיה ופדגוגיה, או כל תורה ושיטה אחרת, כי מי שאוהב את תלמידיו מובטח שיצליח לחנכם ולהגיע איתם להישגים גבוהים ביותר".

הרב ישראל ליוש

"בנים אתם לה' אלקיכם..." (דברים י"ד, א')

על פסוק זה סיפר הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל, ראש ישיבת 'אור ישראל', את הספור הבא:

"פעם נכנסתי בשבת קודש אל מו"ר הרב ר' משה רוזנשטיין זצ"ל, משגיח ישיבת לומז'ה, וראיתי שהוא בוחן בחומש ילד שלומד בתלמוד תורה. שאלתי אותו: 'של מי הילד הזה?', הוא לחש לי באזני: 'הוא ילד של הקב"ה!', הוא הבין שאני מתפלא שאינו עונה על שאלתי, והמשיך ואמר לי: 'אילו הייתי אומר לך שהוא ילד של חיים או שמרל היית יודע מי הוא הילד, ואם אני אומר לך שהוא ילד של הקב"ה, אתה לא יודע של מי הילד?..."

"הגישה של מי שמחנך ילדי ישראל, צריכה להיות שהוא מחנך ילדים של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, כפי שנאמר: 'בנים אתם לה' אלוהיכם', ולא כמי שמחנך את הילד של חיים או שמרל. וכשם שבכל הליכותיו של אדם צריך הוא לקיים 'שיויתי ה' לנגדי תמיד', כך גם כאשר הוא מלמד ילד אחר, צריך לשוות נגד עיניו שאביו של

ילד זה הוא הקב"ה. מחשבה זו תעניק למחנך סבלנות לתלמידים, והטיפול בהם יהיה שונה לגמרי.

•••

הגאון רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל, בהקמתו את ישיבתו המפורסמת, החליף את הביטוי המפורסם 'תלמידי הישיבה' לביטוי חדש: 'בני הישיבה'. "מה גרם לרבי חיים וואלאז'ינער לטבוע ביטוי חדש 'בני

<< המשך מעמוד קודם

עומקי הסוגיות, העיד מרן זי"ע על עצמו שכל מחשבותיו תפוסות בגדלות ה' ורוממותו, נפלאותיו ומעשיו העצומים (מובא בהקדמה לספר השם לנגדי, שי"ל בהמלצת גדולי הדור).

הגר"ש מנדלוביץ זצ"ל, מגדולי מעמידי התורה בארה"ב וממייסדי "תורה ודעת", היה מביט בשעת התפילה החוצה, לכיוון הרחוב. ולשאלת מאן דהוא לפרש הסתכלותו, השיב: "זה לא להסתכל החוצה. זה להסתכל פנימה"...

--- "בין הזמנים" התשע"ז. "ראו מי ברא אלה"!!!

כידוע, שמרן הגרא"מ שך זצ"ל היה מרבה לדבר שוב ושוב בשיחותיו על נפלאות הבריאה ועל הצורך להביט בגוף האדם ולראות ש"מבשרי אחזה אלוך", והיה אומר מרן זי"ע: "תדעו לכם, אני חושב על הדברים הללו יומם ולילה", וכן שמעתי מהמשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א, שמרן הרב שך זצ"ל היה אומר לו לאחר שהיה מדבר עמו על הבריאה ופלאיה, ש"יומם ולילה אני חושב על כך". והנה עם כל עוצם שקידתו בעיון התורה ובמסירת השיעורים בישיבה, כשהוא מקדיש את כל מוחו ולבבו לביור

הביאו שולחן ועליו עוד שולחן ועוד שולחן והניחו עליו כסא, ושם למעלה, לאחר שהעלו אותו לרום השולחנות, ישב החפץ חיים והחל לדבר...

הרב בנימין גולד

"רֵאָה אֲנִי נִתֵּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם" (דברים י"א, כ"ו)

צריך ביאור מדוע פתח הכתוב בלשון יחיד 'ראה' וסיים בלשון רבים 'לפניכם'?

ישנו וורט נפלא שאמר רבי חיים מוורמיזא [אחיו של המהר"ל]:
"שאפילו יודע המוכיח כי מכל המקשיבים ללקחו יושפע רק אדם אחד ויחיד, אל ימנע דבריו מן הצבור, שכן מצינו למשה רבינו שדיבר בפני כל ישראל ואמר להם 'לפניכם' לשון רבים, וגם 'ראה' לשון יחיד, אלא שהוא דיבר לפני כל ישראל, אבל דבריו היו מכוונים אל היחיד, ולו הוא אמר 'ראה'" [הובא בספר אוצרות התורה].

להשלמת הדברים יש להביא מה שכתוב בספרים, שבאה התורה ללמדנו, שכל אחד ואחד צריך להרגיש את דברי חז"ל כי 'כל העולם כולו חציו חייב וחציו זכאי ובא הוא ומכריע במעשהו כל העולם כולו', והנה זה מה שכתוב 'ראה' תראה אתה האחד, כי כל הנהגת הרבים תלויה בך, הלפניכם היום ברכה וקללה תלויה ב'ראה' שלך.

זה מוסיף ומחזק כי כדאי הוא להשקיע חיזוק ומוסר אף בשביל האחד כי במעשיו מכריע הוא את העולם כולו לחוב או לזכות.

•••

בספר המגידים מביא הגה"צ ר' שלום שבדרון, מעשה נפלא מימי זקנותו של מרנא החפץ חיים זיע"א: היה זה בזקנותו של החפץ חיים, ביום בהיר הגיעה בקשה מרבי חיים עוזר מוילנא, כי זקוקים לו בוילנא לבוא ולחזק את טהרת בנות ישראל וטהרת המשפחה. בני הבית של החפץ חיים ידעו כי נסיעה כזו מסוכנת בשבילו, ואמרו לו שאסור לנסוע וזו סכנה עבורו, החפץ חיים החזיר להם: "אם רבי חיים עוזר ביקש והודיע שצריך לבוא אז אני אבוא". כיון שבנסיעה כזו לא היה מנוס מהצורך לסייע לחפץ חיים, כי לא יכול היה לעבור דרך כזו ללא תמיכה ועזרה, ניצלו בני הבית את המציאות ואמרו לו: "אנו לא נוכל להשתתף בנסיעה, אנו פוחדים לסייע בדרך מתישה ומסוכנת", הגיב החפץ חיים: "אם לא תלכו עמי אסע לבדי", והם ידעו כי כאשר הוא החליט לנסוע לבד הוא יממש את חפצו.

החליטו כמה מבני המשפחה כי אין ברירה אלא להתחיל להתארגן לנסיעה, "הייתי בחור צעיר", סיפר אחד מעדי הראיה לסיפור זה, "הרהרתי לעצמי: החפץ חיים ורבי חיים עוזר מתוועדים יחד ואני אפסיד? לכן ביקשתי שם מהנכדים של החפץ חיים כי יתנו לי להצטרף לנסיעה, ואכן היתה לי נשיאות חן, קיבלו את בקשתי. נסענו עד וילנא לביתו של רבי חיים עוזר, כידוע אז לא היה כהיום שיש טלפון וברגעים ספורים יודעים לפרסם, הנה הוא מגיע עוד

שעה עוד חצי שעה וכו', לכן רק לאחר שהגיע לויילנא, ידעו כי הוא באמת כבר הגיע.

"התעוררות והתרגשות הורגשו באויר. מיד כאשר הגענו לביתו של רבי חיים עוזר כבר התאספו חברי בית הדין ותלמידי החכמים, עד שכל הבית התמלא אנשים. הח"ח החל מיד לדבר ולדבר, זכורני כי היה מדהים לראות כיצד כל הגדולים, וגאון ישראל רבי חיים עוזר בראשם, עומדים בכפיפות קומה מול הישיש ובולעים כל מילה מדיבורו. לא התקרבותי לשולחן, הצפיפות היתה רבה. בינתיים כאשר דיבר ודיבר, עסקני וילנא רבתי התפזרו ברחבי העיר, והחלו להדביק מודעות, כי היום בערב החפץ חיים ידבר לפני הנשים בבית הכנסת הגדול.

"בלילה התאספו בבית הכנסת הגדול כששת אלפי נשים, אל תתפלא על הדבר כי וילנא היתה עיר גדולה, והיו בה יותר מששת אלפים נשים. נשאלת השאלה כיצד החפץ חיים יוכל לדרוש לפני קהל גדול כל כך. הרי הוא היה זקן ותשוש ורמקול לא היה, מה עושים? - הביאו שולחן ועליו עוד שולחן ועוד שולחן וכסא, ושם למעלה, לאחר שהעלו אותו לרום השולחנות, ישב והחל לדבר, ותתפלא לשמוע קול ברמה נשמע... שמעו את קולו, הוא דיבר דברי חיזוק לנשים. עמדתי בחוץ מרחוק להמתין לסייע לו אח"כ, לא נכנסתי כמובן, רק הבחנתי מרחוק כי הוא גם בכה באמצע דרשתו. "כאשר הסתיימה הדרשה, הוא היה חלש ורפה ברכיים מחולשת הדרך שעברה עליו באותו יום, וקושי הדרשה גם יחד. יהודים מיהרו ונשארו את החפץ חיים על כסא לאכסניה, סגרו את הדלתות כדי שאף אחד לא יכנס ויוכל לנוח, ואני הקטן הייתי עמו בחדר ממש, כך תבין כי גם בחור צעיר כמוני כבר היה עייף. חשתי עייפות בכל עצמותי בעקבות כל היום שעבר עלינו. שכבתי במיטה והבטתי עליו, והוא, החפץ חיים, התיישב ליד השולחן והחל ללמוד. השתדלתי לא להירדם, כי היה מוטל עלי לשמשו ולדאוג למנוחתו, הרי לכך הכניסוני איתו. אנשים לא נכנסו. כמובן שכבתי והסתכלתי עליו, אלא שלא החזקתי מעמד ונמנמתי או אפילו נרדמתי.

"פתאום, אינני יודע מה היה... התעוררתי כאשר הדלת נפתחה והכניסו מישהו, כנראה משהו דחוף ביותר, ולכן העסקנים נתנו לו להכנס. התעוררתי, ואכן אדם נכנס ובקש ברכה באיזה ענין, החפץ חיים תפס את ידו, ובמקום לתת לו ברכה החל לשוחח עמו בלבביות נרגשת על אמונה ובטחון בהקב"ה. דיבר ודיבר, לא היה לי כח ושוב נמנמתי נים ולא נים והוא בדיבורו. הצלחתי להיאבק עם עצמי ולא לישון שינה של ממש, רק להתנמנם. כאשר יצא האיש את הדלת התעוררתי שוב, סביר להניח כי הוא קיבל ברכה מהחפץ חיים, לא שמעתי, נשארתי שוכב ער על מיטתי והחפץ חיים ליד השולחן, ואז שמעתי קול צלול כיצד החפץ חיים, זכותו תגן עלינו, מדבר לעצמו. כריתי אוזן לשמוע מה הוא אומר, כביכול לעצמו. לאחר יציאתו של אותו אדם הוא אמר באידיש: "היה כדאי להסחב ולהיטלטל מראדין לויילנא, היה כדאי, הכל היה כדאי בשביל לחזק יהודי אחד באמונה ובטחון!!!"

אתם מבינים?!! לפני כן הוא דיבר לפני אלפי נשים!! והיה כדאי בשביל מה?! לחזק יהודי אחד באמונה ובטחון, הכל היה כדאי!!!

מדוע אין אוכלים את בשרה של הג'יראפה, והאם עורה כשר לכתובת סת"ם?

סי' קל"ד סק"ו) הביא דברי ר"ח אלו וכ' ע"ז הרי דפשיטא להו לקדמונים ולרבינו חננאל שכל דבריו דברי קבלה כנודע שהיא טהורה, דאי לאו הכי אסור משום דבעינן מן המותר בפיק' כדאיתא בגמ' שבת (ק.ח).

ובס' שיחת חולין (להר' אמיתי בן דוד שליט"א עמ' תי"ח) כ' שמה שאין אוכלים אותה היום הוא, או מפני שאינה מצוי בינינו אלא בערבות אפריקה הרחוקות, או מפני דעת ה"חכמת אדם" ע"פ הש"ך שאין אוכלים חיה בלא מסורת, אע"פ שיש לה סימני טהרה, והסיבה שאומרים ההמון שאינה נאכלת מפני שאין יודעים היכן לשוחטה, נלע"ד שאין זו סברה שהרי קי"ל כל הצואר כולו כשר לשחיטה מטבעת הגדולה עד כנפי ריאה התחתונה, ומה בכך שצוארה ארוך, ומפלאי הבורא שיש לה שבע חוליות בצווארה כשאר בהמות וחיות אלא שגדולות הן, ויוכל למצוא קנה וושט וישחט רוב סימנים, ע"כ.

”אֵיל וְצִי וְיַחְמוּר וְאֶקוּ וְדִישָׁן וְתֹאז וְזֹמֶר” (דברים י"ד, ה') בספר השרשים לרד"ק (ערך זמר) מזהה חיה זו כגיר'פה. ובס' יבין שמועה (נדפס בתוך סי' "על מסכת" - חולין, והוא ביאור להלכות שחיטה ושחיטה ובדיקות להרשב"ץ, ה: ד"ה אמר עולא), כ'; העידו לו על חיה גדולה שהיא בלשון תורה 'זמר' ותרגמה הגאון ז"ל אלזארפ"א שצוארה ארוך וגופה גדול מאוד עד שכשהיא בתוך החומה פושטת צוארה חוץ לחומה והעידו לי כי ראו אותה בפא"ס, ע"כ. ובהל' ס"ת לר' יהודה אלברצלוני (עמ' 20) כ': "ורבינו חננאל ז"ל אמר ומלאכת ס"ת בגויל צריך חכמה יתירה לשער כדי שיגיע הקיפו כארכו". וכ' שם: "ומקצת קדמונים כתבו בל' טיית (ערבית) הכי "אן גלד אלאל וגלד אלזארפה יתם פיהא הדא" ותרגומו שיעור האיל ועור הגיראפה יתקיים בו זה". ובשו"ע המקוצר (להרה"ג יצחק רצאבי שליט"א איסור והיתר

איזה דג עולה ליבשה בערב שבת וחוזר לים במוצאי שבת?

סבתא, משום שטבעו מורה על מצוות שבייתה בשבת. והיינו שאמרו רז"ל דרבא מלח "שיבוטא" שהיה מהדר בער"ש דוקא על דג שנקרא שבוטא משום ששמו וטבעו מורה על שבת. ואפשר שצידת אותו דג קשה אם לא בזמן שעולה מעצמו ליבשה

בער"ש, ולא נשאר אופן אחר כי אם בעת שעולה שהוא [קודם] לשקיעת החמה שאז אין זמן לבשלו או לצלותו, ולכן אמרו שרבא "מלח" שיבוטא, שאין זמן לבשל ולצלות אלא רק למלוח ולאוכלו במליחה כמנהג איזה דגים שיכולין לאוכלן במלחן, בעוד שהן חיינן דהיינו בלי בישול, ועי"ש עוד אריכות בזה.

”כֹּל אֲשֶׁר לֹא סָנְפִיר וְקִשְׁקִישׁ בְּמַיִם בְּיָמֵים וּבְנֶחְלָיִם אֲתֵם תֹּאכְלוּ” (דברים י"ד, ט') בשו"ת שם משמעון (להג"ר שמעון פולק זצ"ל סאיני תרצ"ב) העיר מדוע הגמ' בקידושין (מא.) מזכירה את שמו של הדג "שיבוטא", שרבא מלח בערב שבת, ועוד מעיר מדוע רק "מלח" את הדג ולא בישלו לגמרי. ויישב ע"פ מה שהביא הסמ"ג (עשה כט) מממדרש (נמצא לשון דומה בפסיקתא רבתי פכ"ג) עה"פ "זכור את יום השבת - שמור את יום השבת", "זכור בים ושמור ביבשה". וביאר זאת ע"פ מש"כ בס' שבט מוסר (לר' אליהו האיתמרי זצ"ל פ"ב) בשם האפודי, שיש דגים בים שבכל ערב שבת בין השמשות יוצאים ליבשה ונחים שם עד מוצאי שבת, והיינו "זכור בים ושמור ביבשה" שהים והיבשה הם סימן מובהק לשמירת השבת. ומעתה לא נפלאות היא ולא רחוקה היא לומר שאותו הדג הנקרא "שבוטא" מאותן מינים שפורשים בע"ש ליבשה, ושמו מוכיח עליו, שהרי כ' הרמב"ן פ' האזינו עה"פ אפאיהם וכו' (להלן לבכו), על נהר הסבטיון שהוא מלשון שבת (בלשון ערבי ובקלקול הלשון). וכמו כן י"ל שאותו דג הנקרא "שבוטא" היינו מלשון שבת או

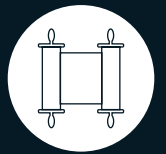
מדוע אין נוהגים לעשות מצה מקמה שעורים?

ומצוה לקיים בדבר החביב, או משום ששעורים ממהרים להחמיץ יותר מחיטים, או משום ששיעור ג' מצות הוא זכר לקרבן תודה ותודה באה רק מחיטים, ובמהר"ם שי"ק על תרי"ג מצוות (מצוה י') כ' ששמע מהחתם סופר זצ"ל דאיתא בספרים דקמח שעורים קשה לשכחה ובמצות כתיב "למען תזכור".

"שבעת ימים תאכל עליו מצות" (דברים ט"ז, ג) בשו"ע או"ח (תנג,א) "אלו דברים שיוצאים בהם ידי חובת מצה בחטים ובשעורים ובכוסמין ובשבולת שועל ובשיפון. וברמ"א שם כ' בשם המהרי"ל שהמנהג ליקח לכתחילה חיטים. ובטעם המנהג ליקח מחיטים נאמרו בזה כמה טעמים, או משום שהוא המוקדם מה' מינים, או משום שהוא חביב לרוב בני אדם

- כיצד יזכה האדם להוריד את השפע המוכן לו משמים?
- מדוע השו חז"ל בין עבד עברי לעבדות מצרים?
- כיצד מבטלת נתינת הצדקה גזירות רעות?
- מדוע נכפל הציווי לשמח את העניים?

השאלות בפרשת השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

<< המשך מעמוד 9

שאני יכול להגיד לחולה ללכת לניתוח, מצד אחר צריך להזדרז שלא יהיו גרורות, אבל איך אני מקבל על עצמי החלטה גורלית כזאת - לעשות ניתוח שיציל אומנם את חייו אך יפגע לצמיתות בחולה? הרגשתי חוסר אונים מוחלט ואז... מעומק ליבי פרצה צעקה לה', בבכי ובתחנונים, ואני אומר: 'ריבונו של עולם, החולה סומך עלי ואני לא יכול לקבל החלטה. תן לי, ריבונו של עולם, עצה מה לעשות'. כך עוברות עלי כמה דקות מאוד קשות, שאני בוכה ומתפלל, תוך כדי כך מתקשרת האישה, ששמעה שיש רופא מומחה באיטליה שמגיע מדי פעם לארץ, ובמפתיע נמצא כרגע במלון בתל אביב ועוד הערב חוזר לאיטליה.

"מיד אמרתי לאישה: 'מהרי לבית המלון ורק תראי לרופא את הצילומים', נסעה האישה לבית המלון ופגשה את הרופא בלובי. הרופא אמר לה: 'יש לי עשר דקות בשבילך. המונית כבר ממתינה בחוץ לקחת אותי לנתב"ג לטוס חזרה לאיטליה'. הרופא מביט בצילומים ושואל: 'מה המליצו הרופאים בארץ?', והיא עונה לו: 'לנתח'. הרופא מתקומם: 'לנתח?! אסור! לא יישאר מהבן אדם כלום! יש מרכז רפואי ביפן שיש להם שיטה מיוחדת לטיפול במצב הזה, נכנס למונית ונסע לארצו.

"יצרנו קשר עם המרכז ביפן, והם אמרו לנו שיש כמה מקרים בודדים כאלו בעולם, ויש להם ניסיון מוצלח בטיפול שהביא לתוצאות מעולות. מכאן הדרך היתה קצרה, מצאנו מקום בגרמניה שגם מטפל בשיטה הזו. החולה נסע לשם וקבל סדרה של 14 טיפולים והנס אירע. ברוך ה' האיש הבריא ומתפקד בכל חלקי גופו". מסיים ד"ר סטרו: "כל הנס התרחש בזכות הזעקה לה' מעומק ליבי במרפאה באותו לילה, היא הצילה את האיש מניתוח שהיה יכול להזיק לו בהמשך חייו, והיא הביאה שנמצא באופן פלאי ביותר את הטיפול הנכון.

(מתוך 'יתד נאמן' פרשת חוקת תשע"ז)

מוסיף הרב צ'ולק: "צריך לדעת שלתפילות של עמ"י יש כח עצום להפוך את הטבע, בעיני ראיתי זאת כשליוויתי את בני משפ' גרוס, לאחר שנפגעו משאיפת חומר ההדברה, הם הועברו לבית החולים שניידר עם מכשיר 'אקמו לב ריאה' במצב שלא הייתה כמעט תקווה לרפואתם, אבל עם ישראל בקע שערי שמים והתרפאו שלא בדרך הטבע, בזכות התפילות והחיזוקים".

בכיו של הד"ר המנוסה באישון ליל

כבר שנה שלימה יהודי מסורתי כבן חמישים מתלונן על כאבי גב. למי לא פנה, שלחו אותו לצילום גב והכל תקין, קבל תרופות לכאבי גב ולא עברו הכאבים. מישוה הפנה אותו לד"ר חיים ישראל סטרו שיחי', כיום סגן מנהל מחלקה פנימית ב'מעייני הישועה' והוא מספר: "כשהחולה הגיע אלי שמעתי בסיפורו פרטים מאוד מדאיגים, היה נשמע שזה לא כאבי גב רגילים אלא בעיה בעצם התחתונה, מתחת לעמוד השדרה, ששם יש עצבים המשפיעים על כל החלק התחתון של הגוף. שלחנו אותו לעשות סי.טי.טי והדיאגנוזה שלי הוכחה כנכונה - לאיש יש גידול חמור במקום ההוא.

"עם התוצאות פונה החולה למחלקות אורתופדיה ועמוד השדרה וכו', ודעת כל הרופאים היתה ברורה ונחרצת, הדבר היחיד שיכול להציל את חייו זה להוציא בניתוח את כל העצם, אבל יש לזה מחיר, גם שיתקשה מאוד בהליכה, וכן שלא תהיה לו שום שליטה על החלק התחתון של הגוף. תוך כדי כך שלחנו מכתבים לכל המרכזים הרפואיים המובילים בעולם, לקבל מהם חוות דעת, ומכל המקומות קבלנו תשובות זהות שיש להוציא את העצם, אף שיגרם להשלכות קשות. המשפחה פונה אלי", מספר ד"ר סטרו, "ואומרים לי: 'אתה עלית על הבעיה, אתה צריך לקבל את ההחלטה עברנו, האם לעשות את הניתוח'".

כאן נשנק קולו של הד"ר, כשמספר לי מה אירע: "אני יושב במרפאה בשעת לילה מאוחרת, ושובר את הראש. אני לא מרגיש

מתחילים עם ספרי

ארגון 'אחינו ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף מגוון רחב של כלי כסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה

להלן מגוון אפשרויות

מתנה בשווי 533 ש"ח
חסל מס 15

בתרומה ע"ס 23 ש"ח לחודש 18X חודשים

סה"כ 414 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר

'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'

ספר 'הפץ חיים'

כף הגשה לעוגה מְקַסָּף

2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 533 ש"ח

מתנה בשווי 514 ש"ח
חסל מס 3

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים

סה"כ 360 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר

ספר 'הפץ חיים'

'דרש דוד מועדים' 2 כרכים

סכין לחלות מְקַסָּף

2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 514 ש"ח

מתנה בשווי 508 ש"ח
חסל מס 14

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים

סה"כ 360 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר

סט 'הפץ חיים ושמירת הלשון'

סכין לחלות מְקַסָּף

2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 508 ש"ח

מתנה בשווי 320 ש"ח
חסל מס 1

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים

סה"כ 240 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר

בהוצאת 'דרשו'

כרטיס להגרלה הגדולה

50.000 ש"ח

מתנה בשווי 320 ש"ח

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

את 'אלול' 'דרשו'

בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך:
1.340 ש"ח. על כל תרומה חודשית מ-20 ש"ח ומעלה.
הגדולה בשווי 50.000 ש"ח.

התרומות וקבלת המתנות:

מתנה בשווי 1,052 ש"ח
מסלול מס' 16

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 700 ש"ח
מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'
גביע יוקרתי מְקֻסָּף
כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
סכין לחלות מְקֻסָּף
7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 1,052 ש"ח
מסלול מס' 7

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 700 ש"ח
מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
ספר 'חפץ חיים'
הספר החדש 'מועד לדוד'
גביע יוקרתי מְקֻסָּף
כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
סכין לחלות מְקֻסָּף
7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח
מסלול מס' 6

בתרומה ע"ס 27 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 486 ש"ח
מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר
גביע יוקרתי מְקֻסָּף
4 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 650 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח
מסלול מס' 5

בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 450 ש"ח
מקבלים:
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
גביע יוקרתי מְקֻסָּף
כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
סכין לחלות מְקֻסָּף
5 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 594 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

"לדוד ה' אורי וישעי" - הטעמים, הדינים והמנהגים

אמירת מזמור "לדוד ה' אורי וישעי"

חודש אלול הוא חודש הרחמים והסליחות וימים אלו מיוחדים לעשיית תשובה (טור תקפא), והטעם: משום שבו ביום עלה משה רבינו למרום לקבל לוחות אחרונות, ונשתהה שם ארבעים יום וירד בעשירי בתשרי, שהיה אז גמר כפרה, ומן אז הוקדשו ימים אלו לימי רצון, ויום העשירי בתשרי - ליו"כ (טור שם לבוש שם א, קצוש"ע קכח א).

ימים שבהם חל ר"ח אלול

לעולם ראש חודש אלול הוא ב' ימים, ואינו חל כי אם באחד מימות השבוע וסימנך אבד"ו, וקביעת יום א' דר"ה ביום שאחריו וסימנך בגה"ז. והטעם דהוי ב' ימים: לפי שאנו צריכים לעשות החודשים אחד מלא ואחד חסר, הסכימו קדמונינו לעשות לעולם החודש שהוא חשוב יותר-מלא, וקראהו החדשים מלכים (מטה אפרים תקפא ס"ק ד, אלף המגן שם ח, עיין לבוש תכח).

הטעם שנקרא חודש 'אלול'

לפי ש'אלול' משמעותו חיפוש, וכמו שתרגם אונקלוס את הפסוק "ויתרו את הארץ" - "ויאללון ית ארעא" (אונקלוס במדבר י"ג, ב). דהיינו שבחודש זה אנו מחפשים אחר עוונותינו על מנת לחזור בתשובה כמו שנאמר (איכה ג, מ'): "נחפשה דרכנו ונחקרה ונשובה עד ה'" (תולדות האדם פרשת כי תבוא בשם מהרח"ו ז"ל). דורשי רשימות אמרו: 'אלול' ראשי תיבות: אני לדודי ודודי לי (שיר השירים ו, ג). שהוא רמז לתפילה שהיא 'רִינת דודים', וסופי תיבות ד' יודים שהם ארבעים כנגד ארבעים יום עד יום כיפור (ב"ח תקפא ס"ק ב). כמו"כ ראשי תיבות: "איש לרעהו ומתנות לאביונים" (אסתר ט, כ"ב), והוא רמז להרבות בימים אלו בצדקה ובמתנות לאביונים ובגמילות חסדים בין איש לרעהו (א"ר תקפא, א). ועוד ראשי תיבות: "ומל ה' את לבבך ואת לבב זרעך" (דברים ל, ו), שהחודש הזה הוא זמן המסוגל למילת הלב' שזו תשובה (בעל הטורים דברים ל, ו). ומוסיף הש"ה: "ומסתבר, מאחר שהוא החודש האחרון בשנה עושים בו תשובה על מה שפגם כל השנה" (ריש מסכת ר"ה).

'אלול' ראשי תיבות: "אשר לא צדה והאלקים אנה לידו ושמתו לך" (שמות כ"א, י"ג), ביאור, שאף השוגג צריך תשובה וכפרה בימים אלו, והם לו כמפלט היחידי להינצל. ופסוקים אלו רומזים לשלשה דברים שהם: תשובה, תפילה וצדקה, שצרכים להזדרז בהם בחודש זה, "ומל ה'" - רמז לתשובה, "אני לדודי" - רמז לתפילה שהיא רינת דודים, "איש לרעהו ומתנות לאביונים" - רמז לצדקה (קיצור שולחן ערוך קכח, א).

אמירת "לדוד ה' אורי וישעי"

"לדוד ה'": נהגו בני אשכנז לומר בתפילת שחרית וערבית מזמור "לדוד ה' אורי וישעי" (תהילים כ"ז, א'), ונוסח ספרד נהגו לאמרו בתפילת מנחה אחרי "עלינו לשבח" (מטה אפרים תקפא ס"ק ו, קצוש"ע קכח ב). יש שנהגו שלא לאמרו (הנהגות מהרש"א,

מעשה ר"ב נ"ג)

וכן מנהג הגר"א, ונראה שהטעם משום טירחא דציבורא, וכמו שמצאנו בברכות (י"ב, ב) משום ביטול מלאכה, וכן במגילה (כ"א, א) שאין מוסיפים קרואים ביום שמתרים במלאכה, משום ביטול מלאכה (תפלה לדוד לבעל האדר"ת). וכן מנהג בני ספרד.

יש שנהגו לאמרו רק בתפילת שחרית, ואין אומרים בתפילת ערבית.

תחילת אמירתו: יש שמתחילים מיום א' (ספר תניא), ומנהגינו להתחיל ביום ב' דר"ח (קצוש"ע קכח ב). עד מתי אומרים זאת: עד שמיני עצרת (מטה אפרים תקפא ס"ק ו, ומשנ"ב שם ס"ק ב). ומנהג ליטא שבשמיני עצרת עצמו לא אומרים זאת (וכן נהג החזו"א), ויש שנהגו לאמרו אף בשמיני עצרת (קהילות חסידים בא"י, ליקוטי מהרי"ח).

הטעם באמירת מזמור זה:

ע"פ המדרש 'שוחר טוב', (תהילים כז פס' ד) "אורי" - זה ר"ה, "ישעי" ["ישעי" מלשון ישועה, יום של סליחה וכפרה, יום של כפרת עונות, יום שאין השטן משטין ומקטרג לזה קוראים 'ישועה גדולה'] - זה יו"כ, "כי יצפני בסוכה" - זה סוכות (אלף למטה תקפא ס"ק ו).

יש שדחו טעם זה, והטעם דאטו כל הפסוקים בתנ"ך שנדרשים על ראש השנה ויו"כ יקבעו בסידור, לומר את כל המזמורים פעמיים ביום (ר' אברהם דוד לאוואיט בספרו שער הכולל).

טעם אחר: לפי שבמזמור זה יש י"ג שמות הויה, שהם כנגד י"ג מידות של רחמים, שהם מאירים בימים אלו (בפנים יפות בפרשת אחרי מות ויקרא טז כא בתוד"ה וכתב).

טעם אחר: דאמרינן בתענית (ח, ב) דאין לבקש על שני דברים כאחד דאינו נענה אפילו על אחת מהם, וקשה שהרי בר"ה ויו"כ מבקשים כמה בקשות, אך ביאור הענין: לפי שכל הבקשות כוונתן לדבר אחד: לעבודת ה', שלא תהיה שום מניעה בעבודת ה', וזה שאמר דוד המלך: אע"פ שבקשתי הרבה בקשות, אחת היא, אחת שאלתי מאת ה' ולא יותר: "שבתי בבית ה' כל ימי חיי", ולפיכך אמרינן אותו בחודש אלול ותשרי, שאז אנו מבקשים מהשי"ת הרבה בקשות, ובכך שאומרים "לדוד ה' אורי" ובו הפסוק "אחת שאלתי מאת ה'", מגלים אנו דעתנו שבקשתינו אחת היא, וכדאי שתתמלא (ספר שארית מנחם מהרה"ק מושווא עפ"י פירושו של הפנים יפות על הפסוק אחת שאלתי).

טעם אחר: במזמור זה נאמר בפסוק י"ג: "לולא האמנתי וכו'", 'לולא' אותיות אלול (אוצר כמ"י סימן ס).

במזמור זה נאמר: "אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח". "זאת" בגמטריה 408, כמנין צום, קול, ממון, שהם תשובה, תפילה וצדקה, אשר בכוחם להעביר את רוע הגזירה, כנאמר בתפילות הימים הנוראים (הליכות עולם סימן תקפא סעיף ז).

המשך בשבוע הבא בעוהשי"ת

דוד הוזמן לחתונת חברו, והזמינו חברו להיות עד בחופה. לאחר החתונה התברר שדוד קנה בריבית ימים ספורים לפני כן, האם הקידושין כשרים?

המלווה ולווה בריבית פסולים לעדות - האם בשוגג נפסלים? • קניית מזוגן באיסור ריבית • קנה מזוגן בריבית אם להעיד בחופה

ה"ו שהאריך בזה] דעת החוות יאיר שהלווה לא נפסל רק לאחר ששילם את הריבית, אך הפתחי תשובה (סי' ל"ד ס"ק כ') הביא שהחוות יאיר במקום אחר הביא שרבי גרשון ממיץ הוכיח מדברי הראשונים שנפסל מייד שהתחייב ריבית. עוד נחלקו הראשונים אם הלווה נפסל בריבית דרבנן, ודעת השו"ע חו"מ (סי' ל"ד ס"י) שגם הלווה נפסל אך דעת הרמ"א שם ובי"ד סי' ק"ס ס"א שהלווה לא נאסר בריבית דרבנן.

הקידושין כשרים

למסקנה יש כאן הרבה סיבות שלא נפסול את דוד לעדות בחופה, והקידושין כשרים כדת משה וישראל. העולה מן האמור:

א. הקונה מוצר בתשלומים ומוסיף על המחיר במזומן, מחמת שמשלם בהקפה אסור משום ריבית, והמוכר חייב להחזיר כדי לצאת ידי שמים.

הפסול לעדות מה"ת או מדרבנן

ב. העובר עבירה מה"ת שחייבים עליה מלקות נפסל מן התורה לעדות בלא הכרזה, ואם עבר עבירה מדרבנן נפסל לאחר שיכריזו עליו שהוא פסול בב"ד.

בשוגג אינו נפסל

ג. העושה עבירה וסבר שיש בזה מצוה או שטעה ולא ידע שאסור אינו נפסל [המל"מ פ"ד ממלווה ה"י דן לחלק אם ידע מקצת האיסור, אך השו"ע מכשיר בכל עניין]

אם הלווה נפסל בריבית דרבנן

ד. המלווה נפסל בין בריבית מן התורה ובין מדרבנן, אך לגבי הלווה אם הריבית מן התורה פסול, אך אם זה מדרבנן לדעת השו"ע נפסל ולדעת הרמ"א לא נפסל.

האם הנכשל בריבית פוסל קידושין

ה. הקונה מזוגן בתשלומים בתוספת מחיר ואח"כ נודע לו שאסור והעיד בקדושין האישה מקודשת כדת משה וישראל, כיון שזה ריבית דרבנן וי"א שהלווה אינו נפסל, וגם שהיה בשוגג, וגם שלא הכריזו עליו וי"א שהלווה לפני ששילם לא נפסל, אך להלכה נפסל ממתי שהתחייב.

בסוגייתנו עוסקים בדין המלווה והלווה בריבית ששניהם פסולים לעדות.

ובכן הבה נדון בשאלה הלכתית שמורה שהתעוררה בעניין זה: השאלה: דוד הוזמן לחתונת חברו, והזמינו חברו להיות עד בחופה, כמה ימים לפני החתונה הלך דוד לקנות מזוגן, אמר לו המוכר שאם ירצה לשלם במזומן יהיה המחיר 2300 ₪ אבל מוכן לעשות לו פריסת תשלומים 366 תשלומים, ואז יעלה 2499 ₪, אמר לו דוד שכיון שאין לו כסף מזומן מעדיף לשלם בכרטיס אשראי 366 תשלומים, אח"כ התקינו לו את המזוגן והלך לחתונת חברו ושימש עד בחופה.

אח"כ נתעורר דוד שבעצם נכשל כאן באיסור ריבית, שהוסיף על המחיר עבור פריסת תשלומים, שהמוכר מלווה לו את המזוגן ששווה במזומן 2300 ₪, וגובה ממנו בהקפה 2499 ₪, הרי משלם המתנת המעות 199 ₪, ובא לשאול כיצד יתקן את האיסור? זאת ועוד שיתכן שכיון שעבר על איסור ריבית אולי נפסל לעדות ומי יודע אם הקידושין של חברו כשרים? והאם צריך לקדש פעם נוספת בפני עדים כשרים?

ריבית במכירה בתשלומים

כדי להשיב על דבר זה, נבאר תחילה את ההלכה בריבית, ואח"כ נבאר כמה יסודות בפסולי עדות עבירה, הנה המוכר חפץ באופן שיש שני מחירים במזומן בזול, ובהקפה בתוספת, אסור לקנות בהקפה שמה שמוסיף על המחיר המזומן זה ריבית, וגם כאשר המכיר הרשמי הוא הגבוה

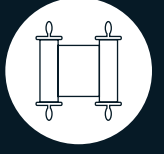
בפריסה, כפי שמצוי בהרבה חנויות, אלא שמציעים הנחת מזומן, מכיון שהציע מחיר הנחה למזומן אבל תוספת בהקפה, איסור זה הוא ריבית מדרבנן כיון שאינו הלוואה אלא בדרך מקת, לכן אחר שגבו ריבית זו אין בית דין כופים את המוכר להחזיר את הריבית, אלא הוא בעצמו חייב להחזיר כדי לצאת ידי שמים.

המלווה ולווה בריבית פסולים לעדות

עתה נבאר דין פסולי עדות. הפסול לעדות מן התורה נפסל ממתו שעבר את העבירה, אבל הפסול אינו נפסל רק לאחר שהכריזו עליו. מי שנכשל בשוגג מחמת שלא ידע שהדבר אסור כתב השו"ע חו"מ סי' ל"ד ס"ד וכ"ד שאינו נפסל לעדות* [ועי' מל"מ פ"ד ממלווה

מתי רצוי לקנות את צורכי השבת? איזו סעודה אסור לאכול בערב שבת? ומדוע ניתן להקל בזמננו בתענית 'יאהרציט'?

הכנת צורכי השבת

- מצוה להשכים בבוקר יום השישי כדי להכין את צורכי השבת; כלומר, להתפלל שחרית בשעה מוקדמת, ומיד לאחריה להתחיל בהכנת צורכי השבת.
- את הבישול והאפיה לצורך השבת, ראוי לבצע ביום שישי, ולא קודם לכן. וכן עדיף לקנות את צורכי השבת דווקא ביום שישי.
- מצוה לטעום בערב שבת מתבשילי השבת ומאכליה, כדי לוודא שהם מבושלים כנדרש וטעמם טוב, משום כבוד השבת, וגם כדי למנוע כעס ומריבה בשבת במידה ויתגלה כי טעמם אינו טוב.

האכילה בערב שבת

- חכמינו ז"ל אסרו לסעוד בערבי שבת ויום טוב, סעודה הגדולה יותר מסעודה רגילה של ימות החול, משום כבוד השבת, דהיינו שאם יאכל הרבה בבוקר, לא יאכל את סעודת ליל שבת לתאבון.
- האיסור הנ"ל אינו אמור בסעודת מצוה שזמנה בערב שבת, כגון: סעודת פורים, סעודת חול המועד, סעודת ברית מילה, סעודת פדיון הבן, וסעודת סיום מסכת.
- יש מהראשונים שכתבו שאין לאכול בשבת לפני הסעודה, אכילה בכמות הגורמת לכך שהפת בסעודה לא תאכל לתאבון. ויש חולקים. ורבים נהגו להקל, ורצוי להחמיר.
- סעודת פת רגילה, וכל שכן מאכלים אחרים, מותר לאכול בערב שבת במשך כל היום; אך מצוה להמנע מאכילה סעודת פת כדי שביעה מתחילת הרבע האחרון של היום.
- בעבר היו אנשי מעשה שנהגו להתענות בכל ערב שבת, כדי שיאכלו בליל שבת לתאבון; אולם, לדעת פוסקים רבים אין לנהוג כן, משום שאין זה מכבוד השבת להכנס אליה מתוך עינוי.
- מי שהתחיל לאכול סעודה בערב שבת לפני הרבע האחרון של היום, אינו צריך לסיים את סעודתו אף בשקיעת החמה, אלא שאסור לטעום מאומה עד שיקדש.

הליכה רגלית בערב שבת

- חכמינו ז"ל אסרו ללכת בערב שבת הליכה רגלית של יותר משלוש פרסאות, כאשר מתחיל ללכת עם שחר, שאז נמשכת הליכה כזו עד כשליש מהיום, ביום בינוני. ואם המקום הקרוב ביותר בו יוכל להכין או להשיג את צורכי השבת הוא במרחק של יותר משלוש פרסאות - רשאי ללכת יותר משלוש פרסאות.
- מקדמת דנא נהגו להקל בדין הנ"ל, כיון שרוב ככל ישראל מכינים את צורכי השבת בהרחבה, באופן שכל אורח יוכל למצוא מקום לאכול בו את סעודות השבת כראוי.

מהלכות תענית יחיד

- המקבל על עצמו 'תענית', צריך לצום מעלות השחר ועד לצאת הכוכבים; ואף אם מתפלל תפילת ערבית לפני שקיעת החמה.
- יכול אדם לקבל על עצמו 'תענית' בהגבלת זמן עד לאחר 'מנחה גדולה'. ובמקרה כזה, לדעת השולחן ערוך לא יאמר 'עננו' בתפילת מנחה, גם אם מתפלל בעודו צם; ולדעת הרמ"א יאמר עננו.
- מנהג עתיק עוד מימי חכמינו ז"ל, לצום ביום היאהרציט של האב או האם. ומצוה לנהוג כן גם בזמננו, אלא שמפני חולשת הדורות ניתן להקל בכך ולא לצום.

גלין רס"ט
שנה ר' תשע"ז

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

סיפורי חז"ל

רב יוסי ישב ועסק בתורה, בא אליו רבי אבא, ראהו רבי יוסי קם לקראתו ואמר, הנה בעל ההלכה בא. עסקו שניהם בתורה עד שהחשיך והמשיכו בלימוד עד חצות הלילה. אחר חצות נרדם רבי אבא ורבי יוסי ישב והביט בו, והנה ראה את פניו והם נעשים אדומים והוא צוחק, באותו רגע התמלא הבית אור גדול, הבין רבי יוסי שהשכינה שורה בבית, השפיל עיניו וישב שם עד שהאיר היום, וכל אותו זמן היה אור גדול וזוהר בבית. כשהאיר היום החשיך בבית ורבי אבא התעורר כשפניו מאירות ועיניו צוחקות. אחז בו רבי יוסי בחרדת קודש, הבין רבי אבא כוונתו ואמר לו יודע אני מה רצונך, שאספר לך מה ראיתי. שר הפנים המלאך מטטרון נשא את נשמתו למעלה וראיתי שם סודות עליונים, ראיתי נשמות צדיקים בחדרים עליונים, ושר הפנים אמר להם, אשריכם צדיקים שבגללכם נבנה אני בבנין קדוש של השם היקר להשפיע לצבאותיו של מלך העליון. ועוד ראיתי את תורת שלמדתי מונחת שם תלי תלים כמגדל גדול, לכן שמחתי מאוד ואתה ראית זאת על פני.

(ז"ח ויצא כח)

פרשת השבוע

הנתבע לטעון, וגם עכשיו אין אני יכול עדיין לשלם את כל חובי. מתוך כובד ראש שמע הרב את טענותיהם של שני הצדדים, הרחר רגעים אחדים ופתאום תלה עיניו בבנו ותלמידו, הסתכל בפניהם ואמר להם ילדים תלמידי! הלא שמעתם את הטענות, זה אומר כי כבר הרחיב ה' את גבולו של בעל חובו, והלה מכחש. הענין מסובך כי הרחבת גבול זהו דבר שאי אפשר לקבוע אותו בדיוק, ואני שואל אתכם שאתם לומדים אצלי תלמוד והלכה, מה הייתם אתם פוסקים להלכה בסכסוך כעין זה? קודם שהספיק חברו להתעמק בשאלה זו קפץ יצחק אלחנן הצעיר ואמר: אבא, הלא יש לפנינו גמרא מפורשת (חולין פ"ד) על הפסוק 'כי ירחיב ה' את גבולך ואמרת אוכלה בשר', מכאן אמר רבי אלעזר בן עזריה, מי שיש לו מנה יקח לפסו (לקדרתו לבשל) ליטרא ירק, עשרה מנה יקח לפסו ליטרא דגים, חמישים מנה יקח לפסו ליטרא בשר, והרי מוכח מכאן שמי שיש לו חמישים מנה, כלומר חמשת אלפים זהובים זוהי הרחבת גבול, ישבע איפוא הנתבע שאין לו עדיין חמשת אלפים זהובים, והתובע יהיה מוכרח לחכות עד לכשירחיב.

כי ירחיב ה' את גבולך כאשר דיבר לך ואמרת אוכלה בשר (י"ב- כ') מסופר על הגה"ק רבי יצחק אלחנן ספקטור זיע"א, שבהיותו ילד בגיל עשר למד עם עוד ילד כמוהו אצל אביו הגה"ק רבי ישראל איסר זיע"א. והיה כבר אז בקי בתלמוד. שני הצעירים ישבו לפני רבם ועסקו באיזו סוגיה עמוקה. פתאום נפתחה הדלת ושני אנשים מבני העיר נכנסו ישר לחדרו של הרב, הם באו לדון לפניו בדבר סכסוך שהיה ביניהם, והתובע סידר בראשונה את טענותיו לפני הרב, חברי זה לווה ממני סכום כסף, וקבע זמן לפירעון, הגיע הזמן והלה לא היה יכול לפרוע את החוב כולו, הוא שילם רק את מחציתו ועל השאר נתן לי שטר חוב בנוסח זה: "כשירחיב ה' את גבולי, מתחייב אני החתום מטה לשלם לפלוני בן פלוני את יתר החוב המגיע לו ממני בסכום כך וכך". והנה כבר עברו וחלפו כשלוש שנים, וכפי שנודע לי, כבר הרחיב ה' את גבולו של בעל החוב שלי, מצבו הוטב ואני תובע ממנו להחזיר לי את חובי, כפי שהבטיח והתחייב בחתימת ידו. הנתבע אישר את התביעה, אבל טען כי אין אדם יודע מה שיש בקדרתו של חברו, עדיין לא הרחיב את גבולי הוסיף

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 7:57 ת"א: 7:59 ר"ת: 8:36

פרשת ראה

זמני כניסת השבת
ירושלים: 6:44 ת"א: 6:59

הרופא שמכר את חלקו בעולם הבא

מסופר: בעיירה סלוצק מקום כהונתו של הגאון הקדוש רבי יעקב דוד זיע"א הרידב"ז, אירע מעשה שזכה לפרסום רב בשעתו. רופא יהודי פורק עול נהג מטעמי בריאות לצאת לטייל לפנות ערב, היה הדבר ביום חמישי, עובר הרופא ליד האיטליז ומבחין כיצד הקצב היהודי שחנותו היתה מלאה קונים, מפציר בהם לצאת מהחנות, ואומר להם כי מי שירצה לקנות דוקא היום, ישוב בעוד שעה. הרופא שלא הבין למראה עיניו, ניגש אל הקצב ושאל לפשר הדבר, איך מלאו ליבו ביום חמישי יום הפרנסה לגרש את הקונים חוצה, לדרחוף את הפרנסה בידיים? "ממהר אני לבית הכנסת, ללמוד ולהתפלל ולעבוד את השם יתברך, הפרנסה נגזרה מן השמים, וחוף מזה עלי לדאוג על העולם הבא שלי." עולם הבא? לגלג הרופא "אין דבר כזה" השיב היהודי הפשוט: "לכבודו אולי אין, אולם אני מקוה שלי כן יהיה". תשובת היהודי הנוקבת גרמה לו לרופא ללעוג עוד יותר, עד שנענה ואמר: "שמע נא לי ר' יהודי, אולי תרצה להגדיל חלקך שם בעולם הבא שלך? אני מוכן ומזומן למכור לך את חלקי בעולם הבא תמורת רובל אחד." "איזה עסק מצויין" התפעל היהודי והושיט לו לרופא רובל אחד.

חלפו ימים ועברו שנים רבות מאז אותו מקרה, וביום בהיר אחד נכנסה אל האיטליז של היהודי, אשה כבודה והציגה את עצמה בתור אלמנת הרופא. לאחר שיחה קלה החלה מספרת לקצב "לאחר שבעלה הרופא נפטר, ראתה בחלום את בעלה כשהוא נרעש עד מאוד". וסיפר: "דנוהו במשפט לפני בית דין של מעלה, וכף החובה הכריע את גורלו לשבט, בא הרופא בטענה: "ומה עם הצלת נפשות שעסקתי בהם בימי חייו? מה עם ריפוי החולים העניים שריפא ללא תשלום? הלא זכויות רבות לו, האם זה עולם האמת?" שאל בפחד ובמורא. ענו לו בבית דין של מעלה: "אמת נכון הדבר, במעשיך הטובים בעולם התחתון, יכולת להקל מעליך את דינך הקשה, אולם אתה בעצמך גורת את דינך בידך, בשעה שהחלטת למכור את חלקך בעולם הבא לקצב היהודי תמורת רובל אחד." "ביקש בעלי הרופא שירחמו עליו ועל נשמתו המיוסרת, אולי יסכים היהודי לחזור מן המקח" והסכימו על ידו שאם יצליח לגרום לו ליהודי לוותר ולחזור בו מהעסקה יבטל גזר דינו. בעלי בא בחלומי, ביקש והתחנן לפני שאלך לקצב ואשתדל לבטל את המכירה. בפעם ראשונה שחלמתי, ביטלתי החלום מליבי הלוא חלומות שוא ידברון, אך כאשר נשנה החלום פעמיים ושלוש ובעלי לא הרפה ממני, החלטתי לברר האם חלום אמת הוא או לא? הקצב אישר את כל המאורע וסיפר לאלמנה את כל אשר אירע באותו יום

חמישי. האשה הנדהמת, הציעה ליהודי שיחזור בו מהעסקה והיא תחזיר לו רובל כסף תמורת חלק בעלה בעולם הבא, אולם הקצב לא הסכים ודחה את ההצעה והסביר לה: "הן תביני, קצב פשוט אנכי, כמה מצוות כבר ישנן בחלקיך לצערי ולבושת, מעט מאוד, מי יודע האם הייתי זוכה בכלל לחלק בעולם הבא. עתה שוכתי במצוות רבות של הצלת נפשות וריפוי חולים עניים ללא תמורה, הרי מובטח לי שם בעולם הבא חלק לא מבוטל, האם אחמיצנו? מאוכזבת ומודאגת עובה האשה את חנותו של הקצב ושבה לביתה.

בלילה ההוא חזר הרופא בחלום אל אשתו, וכשמעו את תשובת היהודי, זעק וזעקת שבר נורא, וביקש מאשתו שתלך לרב העיר הוא הגאון הרידב"ז זיע"א, ולהזמין את הקצב לדין תורה. למחרת פנתה האשה לבית הכנסת, וכצאת הגאון הרידב"ז מבית הכנסת, שטחה בפניו את כל הפרשה, את החלומות החוזרות ונשנות, את תשובתו של הקצב וכו'. הסיפור עשה לו כנפיים ותהום כל העיר, הדין תורה נקבע להיערך בבית הכנסת הגדול. ביום המיועד נקהלו היהודים אשר בסלוצק לבית הכנסת, להיות נוכח בדיון בדין תורה נדיר זה, מתח רב שרר בבית הכנסת כאשר האשה שטחה את טענותיה בפני הדיינים וחזרה שוב על כל מהלך העניינים. לאחר מכן נקרא היהודי הקצב להשמיע את דבריו ואת טענותיו. הציבור היה נבוך מאד, המלמול הנרגש נשמע בבית הכנסת, אלו צידדו עם הרופא הנפטר, ואחרים הצדיקו דוקא את היהודי. בינתיים הוחלט כי פסק הדין ינתן בעוד מחצית השעה.

פסק הדין הכיל שלושה סעיפים: הסעיף הראשון, "המכירה בטלה ומבוטלת" שמחה חרישית נשמע בקהל, והרב הסביר: "עולם הבא אינו רכוש היכול לעבור מיד ליד, עולם הבא הוא האור שנוצר ממצוות ומעשים טובים שפעל האדם בימי חייו" מי שלא עמל כיצד ישיג את האור? המשך הרב ונשא משלו: "מי ששכר חוטב עצים לחודש ימים תמורת חמישים רובל, מלבד חמישים הרובל שיקבל, זכה בנוסף לזה במתנה נוספת, אור העיר, התעמלות גופו ותוספת בריאות שחיוקו את איבריו. מעתה יכול הוא להתנות עם משכירו לשלם את חמישים הרובל למישהו אחר, אבל בנוגע לבריאות שזכה בה, האם יוכל למכרה? וודאי שלא, זהו איפוא חלק מעצמותו, בשר מבשרו, מתנה זו אינה נכנסת בסוג של מקח וממכר, גם העולם הבא, האורות שזכה בהן אדם שקיים מצוות ומעשים טובים והוסיפו בו כוח רוחני, אין בכוחו למכור אותם תמורת כסף, משום כך על האלמנה להחזיר לקצב את הרובל והמקח בטל."

משל ונמשל

כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך
בארצך וגו' (ט"ז - ז')

לכאורה תיבות באחד שעריך נראות מיותרות. ועוד יש לשאול, מדוע אמר הכתוב בארצך, וכי מצוה זו תלויה בארץ והרי גם בחוץ לארץ צריך לקיים מצוה זו? ונראה להסביר על פי משל לעני שהיה מחזור על הפתחים כדי להביא טרף לביתו. והנה פעם הלך ברחוב ונעליו התלכלכו בבוץ מחמת הגשמים שירדו ונכנס לבית עשיר אחד שהרצפה שם היתה מרוצפת באבני שיש לבן וחשוב מאד, וכשדרס העני על הרצפה, צעק עליו העשיר בקול גדול, צא מיד מביתי כי לכלכת את הרצפה בבוץ וטיט, וציוה למשרתיו להכותו ולגרשו החוצה. אולם העני סירב לצאת ואמר לעשיר רצוני לומר לו כמה מילים, העשיר הסכים לשמוע אותו והעני אמר לו, הנה בכל יום אנו אומרים בברוך שאמר "ברוך מרחם על הארץ ברוך מרחם על הבריות", נמצא שאנו משבחים את השם יתברך שמרחם גם על הארץ וגם על הבריות, והאדם צריך ללמוד ממידותיו של הקב"ה, ועתה ראיתי שלמדת מהקב"ה רק לרחם על הארץ, כי צר לך שנתלכלכה רצפתך, אבל היה לך גם לרחם על הבריות ולרחם עלי. כששמע העשיר את הדברים התבייש ונתן לו צדקה הגונה.

והנמשל: התורה הקדושה רומזת לעשיר שיש לו ארץ טובה הן לדירתו והן לכרמו ותבואותיו, והנה הוא חס על הארץ לעבדה ולשמרה ולנקות את דירתו, ואיך לא יחוס על בריה שהיא נאה כמוהו ובצורתו העשויה בצלם אלקים, לכסותה ולזון אותה. והנה יש שני מיני אביונים, יש עני שלא ניכר בו העניות כי לעיני הרואים הוא לובש מלבושים טובים ונאים, ורק בביתו יודעים את עוניו. ויש עני שמחזור על הפתחים וצועק על רעבונו. ולזה אמר הכתוב "כי יהיה בך אביון מאחד אחיך" דהיינו שיש לו יראת שמים שנחשב אחיך שדומה לך בצדקות ובכשרות, אך מזלו הוא ברע, שמחזור על הפתחים ודופק וצועק באחד שעריך לבקש ממך צדקה, הנה תביט באותו זמן בארצך אשר ה' אלקיך נותן לך, כמה אתה חס עליה לשמרה ולנקותה וליפותה, ואז על ידי כן לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחיק האביון, כי תאמר בלבבך כשם שאני מרחם על הארץ אשר נתן לי השם יתברך כן צריך אני לרחם על הבריות.

(עוד יוסף ח')

הסעיף השני: הרופא איבד את חלקו בגן עדן וההסבר: פסוק מפורש הוא (יחזקאל ל"ג י"ב) "ואתה בן אדם אמור אל בני עמך צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו", ואמרו חז"ל במסכת קידושין שמדובר בצדיק שהתחרט על צדקותיו, וכן אמרו במסכת סנהדרין שהכופר בעולם הבא נדחה מעולם הבא, "במקרה שלפנינו" סיכם הרידב"ז "הנפטר היה זוכה בשכרו משום שהמקח התבטל, בכל זאת מאחר וכפר בעולם הבא, זלזל ולגלג עליו, איבד את עולמו".

הקהל נדהם למשמע אוניהם, כלומר תמהו: כולם הפסידו כאן? הקצב איבד את מקחו והרופא יצא קרח מכאן ומכאן, את הרובל החזיר ואת עולמו איבד? עד שנשמע קולו של הרב בקראו את הסעיף האחרון של פסק הדין, הסעיף השלישי: קידוש שם שמים שנגרם על ידי הרופא לאחר מותו, זיכה אותו לצאת מדינה של גיהנום, וההסבר: מאורע זה גרם קידוש שם שמים גדול, כולם ראו והתחזקו כי יש דין ויש דיין, ועל כל מעשה יבוא האדם במשפט. קובעים אנו על דעת המקום ועל דעת הקהל, שזיכוי הרבים הוזה נזקף לזכותו של הרופא, ועל כגון זה קבעו חז"ל (יומא פ"ז) שהמזכה את הרבים אינו נופל בגיהנום, זאת ועוד, הרי לימדונו חז"ל (מסכת אבות פרק ה' משנה י"ח) "המזכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו". גם כאן זכות הרבים תלוי בו ברופא, וראוי מעמד זה של חיזוק אמונה להקנותו חלק לעולם הבא.

אנחת רווחה נשמעה בין הקהל, רבי! רבי! נשמעה אנחתו של היהודי קצב שפילס לו דרך אל מושב הרב והדיינים, אם כך החשבון הרי גם לי חלק בכך במטו מינייכו לפסוק שגם חלקי לא יקופח.

הודעה משמחת

ניתן לתרום עבור הפצת העלון החשוב

והמבוקש "סיפורי צדיקים"

בעמדות "קהילות" המפוזרים

בבתי כנסיות בכל רחבי הארץ.

צ'ין אדם לחברו

הצדיק שמנע מכירת בית אלמנה מסופר על הרה"ק בעל "אהבת ישראל" מוויזניץ זיע"א, שהיה נוהג למען בריאותו, ללכת בכל ערב עם הגבאי שלו לטייל כחצי שעה. פעם אחת הגיע בדרך טיולו עד ביתו של גביר אחד שהיה מנהל בית הבנק המקומי, שהיה מן הנאורים והמשכילים, ולא היה מחסידי הרבי כלל. משהגיע הרבי לשם, דפק על דלת הבית, וכשהמשרת פתח את הדלת נכנס לפנים, והגבאי אחריו, היה הדבר תמוה לגבאי, מה זה ועל מה זה נכנס רבו פתאום לכאן? אבל לא ההין לשאלו דבר, וכשראה שהרבי נכנס, הלך בלי אומר גם הוא אחריו. כשראה בעל הבית את הרבי בא לביתו, חרד לקראתו וקיבלו בהדרת הכבוד, כי היה איש מנומס, הגישו לו כסא לשבת. ה"אהבת ישראל" ישב איזה זמן בלי לדבר כלל, לא הרהיב בעל הבית לשאול את הצדיק בעצמו מה לידידי בבית? ופנה בלחישת אל הגבאי ושאלו לפשר הביקור הזה, השיבו הגבאי כי גם הוא לא יודע. אחרי כמה רגעים של שתיקה, קם הרבי מכיסאו, נפרד מבעל הבית והלך לו, ומפני הכבוד ליווה בעל הבית את הרבי עד ביתו. משהגיעו ליד ביתו של הרבי ה"אהבת ישראל", לא יכול היה להתאפק עוד ופנה אל הרבי בשאלה: ימחל לי הרבי על שאלתי, הנה בביתי לא היה מן הנימוס לשאלו משום מה כיבדני בביקור? אבל עתה רוצה אני לדעת את סיבת הביקור. השיב לו הרבי הלכתי לביתך לקיים מצוה וברוך השם שקיימתי את המצוה. תמה הגביר איזה מצוה? רבותינו אמרו השיב לו הרבי, "כשם שמצוה

לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע" ובכן, אם אני אשב לי בביתי ואתה נמצא בביתך, איזו מצוה תהיה אז כשלא אומר לו את הדבר שאינו נשמע, צריכים ללכת לאותו האיש הבלתי שומע לביתו, ושם לא לומר לו, או תהיה המצוה כתיקונה, וכך עשיתי אבל אמר לו הגביר ימחל הרבי להגיד לי את הדבר אולי אשמע, אמר לו הרבי מובטחני כך שלא תשמע, וככל שהרבי סירב מלהגיד לו את הדבר, כן גברה הסקרנות של הגביר יותר ויותר לדעת את הסוד, והפציר הרבה בצדיק שיגלה לו את הדבר שאינו נשמע.

עד שלבסוף נעתר לו הרבי ואמר לו: הנה אלמנה פלונית שהיא עניה מרודה, חייבת לבית הבנק שלך סכום כסף על המשכנתא של ביתה, בימים הקרובים עומד הבית להימכר על ידי הבנק במכירה פומבית, והיא האלמנה תצטרך לצאת החוצה לרחוב, חפצתי לבקש ממך שתמחל את החוב לאותה אלמנה, אבל לא אמרתי לך את בקשתי משום אותה המצוה שלא לומר, אמר לו הגביר בתימהון, איך אפשר דבר שכזה, הלא החוב איננו חוב פרטי שלי אלא של הבנק, ואני הוא רק מנהל הבנק, אבל לא בעל הבנק, והסכום שהיא חייבת הוא די גדול, הפסיקו הרבי ואמר: הלא הוא הדבר אשר דיברתי שלא תאבה ולא תשמע, והרבי הפסיק את השיחה ונכנס לביתו, והגביר אף הוא הלך לו לביתו. הדברים נכנסו ללבו של הגביר ולא נתנו לו מנוח, עד ששילם מכיסו את כל החוב של האלמנה לקופת הבנק והאלמנה נשארה בביתה.

תלולא דצדקיא

יום שבת קודש כ"ז מנ"א
הגה"ק רבי יהושע אב"ד קראקא ב"ר יוסף (מגיני שלמה ת"ח)
יום שני כ"ט מנ"א
הגה"ק רבי שמואל סלנט ב"ר צבי הירש (רבה של ירושלים - תרס"ט)
הרה"ק רבי יוסף מאיר ממחננובא ב"ר אברהם יהושע העשיל מסקווירא (תרע"ו)
הרה"ק רבי אברהם דב מראחמיסטריווקא ב"ר מנחם נחום (תש"ה)
הרה"ק רבי אליעזר זוסיא מסקולען ב"ר ישראל אברהם (תשמ"ב)
יום שלישי ל' מנ"א
הרה"ק רבי ישראל מביאני-לייפציק ב"ר יצחק (פחד יצחק) (תשי"א)
יום רביעי א' אלול
הרה"ק רבי חנוך העניך מאלעסק ב"ר שמואל (תרמ"ד)
יום חמישי ב' אלול
הרה"ק רבי אליעזר ("דמשק אליעזר") ב"ר ישראל מוויזניץ (תש"ו)
יום שישי ג' אלול
הרה"ק ישכר בער מנדבורנא ב"ר יצחק מקאליש (תר"ח)
הרה"ק רבי משולם זושא מוינקוב ב"ר יצחק מאיר (תרכ"ד)
הרה"ק רבי יצחק ישעי' מטשחוב הי"ד ב"ר חיים מצאנו (תש"ב)
זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נטילאל הבון רבטיבין שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" רפרום זימן הרש"ע על המערים.

הסרת הסכין מהשולחן בברכת המזון (ב)
א) צריך לכסות גם הידית של הסכין, ולא סגי רק שמכסה להב הסכין. ("פסקי תשובות" סימן ק"פ הערה 19)
ב) סכין שמתקפל, לא סגי שמקפל הסכין, אלא צריך גם לכסותו. (שם)
ג) סכין של פלסטיק לא צריך להסיר. (גם אני אודך" תשובות הגר"ח קניבסקי שליט"א)
ד) נכון להחמיר להסיר לא רק סכין של ברזל, אלא אף סכינים של שאר מיני מתכות. (שו"ת "אז נדברו" ח"ז סימן ב')
ה) כמה אנשים האוכלים בשלחן אחד, ואחד מהם מברך ברכת המזון, מותר לחבירו לאחוז סכין על השלחן ולחתוך בו ירקות וכיו"ב שרוצה לאכול. (גם אני אודך" תשובות מהגאון בעל שערי יושר זצ"ל)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

מברכים חודש אלול

המולד ביום שלישי בשעה 10:44

15 חלקים

ר"ח ביום שלישי ורביעי

שבת טיש

וקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

ביירחיב ה' אלקוד אתגבלד (יב, ט) - חז"ל
 בתוספתא אמרו, שמי שיש לו מאה מנה, אוכל לטרא בשר בכל יום, וזהו חשבון הרחבת גבולו דוקא במאה מנה. שהרי אמרו בפאה שמי שיש לו מאתים וזו לא יטל מן הצדקה, וכתב המרדכי שהספה היא שזה שעור ההוצאה של מזונות ומלבושים לו ולא שנתו, ואם כן נמצא ששעור פרנסת אדם לשנה הוא מאה זה, ובשבעים שנה שהם ימי חי האדם הם שבעים מנה, שהרי כל מנה הוא מאה זויים. וכיון שבספר' דרשו חז"ל על פסוק זה ביירחיב ה' אלקוד אתגבלד באשר דבר לך, מה דבר לך? את ארץ קיני וקניזי וקדמני, שאבותינו קבלו נחלת שבעה עמים ובירחיב ה' אתגבולנו נקבל נחלת עוד שלשה עמים, ומכאן אתה למד ששעור הרחבה הוא משבעה לעשרה, ואם כן מאה מנה גיחם לשבעים מנה הרי זו הרחבה. ולכן מי שיש לו מאה מנה, הריהו בכלל ביירחיב ה' אלקוד אתגבלד, ולכן אוכל לטרא בשר בכל יום... (רבי מאיר יחיאל הלוי מאוסטראווצא)

וזבחת וגו' באשר צויתך (יב, כא) - בגימטריה
 הלכות שהייתה נאמרו למשה. (כפתור ופרח)

כל צפור טהרה תאכלו (יד, יא) - חז"ל
 בחילון נתנו ארבעה סמנים בעוף טהור: אצבע ימנית, זפק, אינו דורס, וקרנקנו נקלף, והם רמוזים בתבת צפור בכל אות שניה שבהן, אצבע, זפק, דורס, קרנקן - צפור. (טעמי המצוות)

פתח תפתח את ידך לאחיך (טו, יא) - חז"ל
 אמרו, שמי שיש לו מאתים וזו לא יטל מן הצדקה, ורמז לזה בתבת צדקה שהיא בגימטריה מאתים חסר אחת, דהיינו שאם יש לו מאתים חסר אחת הרי זה יטל מן הצדקה, אבל אם יש לו יותר - לא יטל. (רבי חיים ויטאל)

מהחל חרמש בקמה (טו, ט) - את הקמה היא האונה, יש לשבור על ידי חרמש, בחרב ובתקיפות. אולם הדבר אמור רק בלפי האדם עצמו, אבל לאחרים נאמר וחרמש לא תניף על קמת רעה, כי בלפי הזולת אין להשתמש אלא בדרך רחמים וסלחנות. (מהר"ש מליובאוויטש)

ספורים בפרשה

ראה אנכי נתן לפניכם היים (יא, כו)

בדורם של רבי אברהם משה מפשיסחא ורבי יצחק מוורקא, היה צדיק נסתר בשם רבי הירש שהתגורר בכפר קטן והסתיר עצמו מעין הגריות. יצאו השנים לתהות על-קנקנו, באו אליו בכפר שנת ראה ובקשו ממנו לומר להם דברי-תורה. השיב הצדיק: "כיון שיהודי בפרי אני, אמר לכם לתורה בפריה". פרשת השבוע פותחת בתבות 'ראה אנכי', והפרוש הוא שכל אחד צריך להביט וקראות באנכי שלו, בו בעצמו, ולא ינסה לבחן את-הזולת... ומאז, מדי שנה, היה רבי יצחק מוורקא חוזר על הפרוש הזה בשם אומרו.

עשר תעשר את כלי-תבואת זרעך (יד, כב)

רבי איסר זלמן מלוצר, היה זהיר בלימיו להפריש חמש מרווחיו לצדקה, ונהל לשם כך פנקס מיוחד. מעולם לא חשב שום הוצאה למצוה כחלק מפספי החמש, אלא רק לצדקה בלבד, ולעיתים אף היה מוכר חפצים מביתו כדי שייכל להפריש לצדקה חמש מפספו. במנהגו זה נהג גם בתקופה שהיה שרוי במצוקה חמרתית בתקופת רבנותו בסלוצק, כשלא היה לו רכוש משלו. משפחה היתה בסלוצק שעסקו בדברי מאפה, אולם לא ראו הצלחה בעמלם ופרנסתם היתה בדרך ובצמצום. הם השקיעו את כל כחם בהכנת דברי המאפה, ולמרות שהיו ערבים לחד, היתה הפרנסה מהם והלאה. עלתה אם המשפחה אל רבי איסר זלמן ובקשה את עצתו, והוא הציע לה לנהל רשות מדיק של כל רוחיהם, ולהפריש מעשרות לצדקה בקביעות. האשה נדהמה לשמע ההצעה, שהרי לא נותר גידה מדי שבוע אפלו לכלכלת ילדיה, אולם היא קימה באמונה תמימה את עצת הרב, ובסוף השבוע הראשון הביאה לרבי איסר זלמן את סכום המעשרות מרווחי אותו שבוע, כדי שייחלקו לצדקה. היה זה סכום פעוט וזעיר, אולם בשבוע שלאחר מכן הביאה כבר סכום גדול יותר. וכך עלו הרווחים מדי שבוע, עד שרבי איסר זלמן הציע לה לחדל מלהביא אליו את סכומי המעשרות, ולחלקם לצדקה כראות עיניה. עברו שנים, ואותה משפחה נעשתה אחת המשפחות העשירות ביותר בסלוצק. כדברי חז"ל 'עשר בשביל שתתעשר'.

וצרת הכסף בידך והלכת אליהם ואתה יבחר ה' (יד, כה)

רבי יחזקאל מקוזמיר הסב פעם לסעדת ראש-החדש יחד עם חסידיו ואנשי שלומו, והשתלח היה ערוך במיטב המאכלים לכבוד ראש-החדש. כנגס לשם תלמיד-חכם אחד, ותמה באזני הרבי על פשר המנהג: "כלום לא היה ראוי יותר לחלק את דמי הוצאות סעדת ראש-החדש לצדקה, ולתתם לעניים ומעוטו יכלת?" שמע הרבי את-דבריו, ונענה על-אחר: "ראה מפרשת יש לי מן-התורה, שאכילה ושתיה של יהודים בצונתא, חשובה היא יותר לפני הקב"ה מן-הצדקה". הלה פער עיניו בפליאה, והרבי המשיך: "דבר פשוט הוא, שמעשר שני מפרשים ארבע שנים במחזור השמטה, ואלו מעשר עני מפרשים רק שנתים, בשנה השלישית והששית. והרי את דמי מעשר שני היו מעלים לירושלים והיו אוכלים בתמורתו בצונתא עם יהודים נוספים בקדשה ובטהרה ובדבוק חברים, ואלו את דמי מעשר עני היו מחלקים לעניים בעירם במשך שנתים בלבד. נמצאת למד, שחפץ הקב"ה יותר באכילתם של יהודים באהבה ורעות, יותר מאשר צדקה לעניים..."

היה היה

והיית אף שמה

להלן מעשה נפלא שארע עם אחד מחסידיו של "הישמוח ישראל" מאלכסנדר, והוא מספר בספר תולדותיו בעדות בעל המעשה עצמו: יום אחד הגיע אלי אחד מחברי, ואמר לי שאם היו בידי אלהיך וחמש מאות רבלים, היה יכול לקנות יער גדול ולהרויח סכום נכבד בעסקה. פניתי לאשה אלמנה אחת, שיידעתי כי היא בעלת אמצעים, והצעתי לה לקנות את היער בשתפות עם חברי שהציע את העסקה. האלמנה שמעה את ההצעה, ואולם הציבה תנאי שרק אם אכנס גם אני בשתף בדבר, תסכים היא להשליש את הסכום המבוקש, שכן הפירה אותי פאיש ישר ונאמן, אך את חברי לא הפירה כלל. הסכום היה גדול ונכבד, וביחוד שרבו היה מפספי אלמנה ויתומים, ולכן חשנו באחריות הכבדה הרוכצת עלינו. שלחתי אפוא את חברי אל הרבי, כדי לבקש ממנו הסכמה וברכה להצלחת העסקה, והרבי הביע את ההסכמתו. רכשנו תחלה חלקת יער גדולה, והרווחנו סכום נכבד.

באותה תקופה, זכו מספר קבלנים יהודים במכרז ממשלתי לסלילת דרכים והקמת גשרים מורשה ועד קובנא, והממנה על העבודה התגורר בלומזא שבליטא. הלה היה איש ירא וחרד המקפיד על קלה בבחמורה, והיה תלמיד-חכם מפלג ובראורון, מתלמידיו של הביית הלוי מבריסק. נסעתי אליו כדי לבקש ממנו שירכש אצלי עצים וקרשים, ומיד כשבאתי אליו החל לשוחח עמי בדברי תורה. בחסדי שמים מצאתי חן בעיניו, והוא אמנם רכש אצלנו עצים רבים והיה נראה לי כי הרווחנו סכום נכבד. אולם לאחר שעברה שנה, יבשתי לעשות את השבון השתפות במדיק, וגיליתי כי אני עצמי הפסדתי כסף רב, ובאמת עלו ההוצאות על הרווחים. במרנפשי נסעתי אל הרבי ובכיתי לפניו על מצבי, ואולם הרבי תמה: 'מדוע לא שאלת אותי לפני שנבקשת אל העסקה?' השבתי לרבי, 'הלא השתף שלי היה אצל הרבי לפני בצוע העסקה והוא הסכים לכך?' והרבי השיב: 'הוא אמנם שאל בדעתי, אבל שאלתו היתה לגביו, ובאמת בעבורו היה זה עסק טוב, אך אתה לא שאלת... התנצלתו שלא היה בכחי לנסע, וספרתי לרבי כך: 'פעם הייתי זקוק להתייעץ עם הרבי הזקן רבי יחיאל מאלכסנדר, אך לא היתה אפשרות להכנס אליו מפני שהיה חלוש מאד. ספרתי את צערי לפני החסיד רבי אפרים דוד והוא אמר לי, בוא ואספר לך מעשה ששמעתי בנעורי מהחסיד הישיש רבי יונתן זאריקער. כאשר היה ר' יונתן זה אברך צעיר, התעוררה אצלו שאלה ורצה לנסע אל הרבי ר' בונים מפשיסחא כדי לשאל בעצתו. אולם בכרח הנסבות לא יכול היה לנסע לפשיסחא, והיה לו צער גדול מזה. בהיותו גר בזאריק, מקום מגוריו של האדמו"ר הזקן מוורקא אשר היה מקרב אליו, הלך אליו וספר לו את שאלתו. אמר לו הרבי מוורקא 'אה נא! בין המעלות שמתנה המשנה באבות במי שלומד תורה, נמצא גם 'נהנין ממנו עצה ותושיה'. ולכאורה צריך להבין מהו הלשון 'נהנין?' והרי היה צריך לכתב 'שואליו?' אלא כאשר אדם דבוק בתלמיד-חכם הלומד לשמה, אזי אפלו אם אינו שואל אותו, גם אז נהנין ממנו עצה ותושיה'. כששמע הרבי את דברי, עבר שחוק קל על-פניו, ואמר לי אם כן, תהא אתה בעצמך רבי, ותעשה מה שלבך הפך, ואל תבקש שום עצה ממני...'. וסיים: 'טע לבינתך, סגר את העסק שלך ביער, והקב"ה יעור לך הלאה'.

יצאתי מחדר הרבי בפחיתפוש, והבנתי לאחר שהתבוננתי בדבריו, כי העסק לא יסתיים בטוב. ואמנם, לאחר כשבועה חדשים הסתיימה עסקת רכישת עצי היער, וכאשר בדקתי את החשבונות גיליתי, כי יצאתי נקי מכל-דבר, ולא רק שהפסדתי את כל-כספי, אף נעשיתי בעלי-חוב גדול. מצבי היה בכי-רע, עד כדי כך שלא נותר בביתי כדי סעדה אחת. רעיתי, שהייתה בת עשירים ונגידים, היתה בעלת מזג רך ועדין, ומגדל הבושה שמה ידע מצבנו לבני משפחתה, השביעה אותי שלא אספר את-הדבר, אף לא לאביה ואמה. עברה עלינו תקופה קשה מאד, בדחק ובמצוק, תקופה שאי-אפשר לתארה על-הכתב. את-מצבנו שמרנו בסוד, ואף-אחד לא ידע מגדל הלחץ שלנו והמחסור ששכן דרך קבע בביתנו. תקונתי היחידה היתה לנסע אל הרבי ולבקש ממנו להשפיע עלינו ישועה, אך לא היה לי אפילו פרוטה אחת להוצאות הדרך. ספרתי את הדבר לרעיתי, וברב צדקוּתה השיבה לי כך: 'ברשותי נותרה טבעת יהלום אחת בלבד. אלף ואמשכן אותה אצל בעל קמון בתמורת סכום של עשרה רבלי-כסף, ומסכום זה תוכל להשתמש להוצאות הדרך עד לתצר הקדש באלכסנדר, והמותר ישר לנו להוצאות הימים הנוצאים וחסג הסכות הבאים עלינו לטובה'.

היה זה אחרי 'שבת נחמו' בחדש מנחם-אב, כאשר נסעתי לאלכסנדר והגעתי אל הרבי בפרשת עקב. כשבנסכתי בערב שבת-קדש אל הרבי, הושיט לי הרבי את-ידו לשלום, ואמר לי בפנים שוחקות: 'נו, האסט מיר שוין היינט געבערענגט א גוטן פעקל...'. הבאת לי היום 'חבילה' הגונה... ולשמע הדברים התחלתי לבכות בכי תמורודים מאין הפוגות. הרבי הוגיע את-רוחי הסוערת, ואמר ברוך: 'הרי השבת מתקרבת ובאה, שבתא טבא! וכל אותה שבת קרב אותי הרבי מאד וחזקני בדברי נחומים כאב רחום. ביום ראשון בשבת, נכנסתי אל הרבי כדי לקבל ברכת פרושה, והרבי אמר לי: 'אני יודע הכל, ומכיר את-מצבך היטב. היום יום ראשון של פרשת ראה, ובסוף פרשה זו יאמר 'והיית אף שמה'. על פסוק זה מובא בספרים הקדושים, כי סופי התבות הללו הם חת"ף, שהוא שם קדש המסגל לפרנסה טובה, ומכאן אתה למד, שמדת השמחה משפיעה פרנסה טובה והרחבה'.

מאורות

המקובל רבי יהודה פתיא מוונד זצ"ל ליום ההולקא שבת קדש, כ"ז במנחם-אב תש"ב

מגדולי המקובלים בדור הקודם, גאון בתורה בגולה ונסתר, ומפרסם בפתרון חלומות ותקוני נשמות. נולד בבגדד בשנת תרי"ט, ולמד מפי רבי עובדיה סומך שהסמיכו להוראה בגיל י"ז, לאחר שהתכבד לעבר לפני התכה והיה מי ששען שאין מורה-ראוי למנות שליח-צבור צעיר לומים, אך רבו הגיב שאין הוא חסר אלא סמיכה ועל-אתר הניח דיו עליו והסמיכו להורות להוראה בישראל. בהיותו כבן שבע שמע את דרשתו של ה"גראישיחי", ומרר בכבי על שלא הבין את חלק הסוד בדרשתו, ולימים אמר לתלמידו "כי דמעות אלו עמדו לי שאזכה לעסק בתקמה וקרה זו". אביו למד עמו בצעירותו בספר הזוהר ובכתבי האר"ז, ל. והיה בקי בהם כמו פסקי "שיר המעלות", בשנת תרמ"ב החל לעסק במקלה, ואף בקלה מעשית בכתיבת קמעות ורפוי חולים, והמונים שחרו לפתחו. בשנת תרצ"ד עלה לירושלים, והרבה בתפלות בתקופת השואה להצלת שארית הפליטה בארץ ישראל, ביחוד בקבר רחל, שם שפך דמעות כמים ופעל ישועות לכלל ולפרט. אמרו עליו ש"היה אהוב לשמים, והיה נענה בתפלות כאדם שיש לו קשר תמידי עם קונו". חבר ט"ו ספרים בתורת המקלה, גדולי פמות ואיכות, כאשר את הראשון שבהם "יון הרקח" על האורות, כתב בהיותו בן כ"ה בלבד, והפיסו רק פעבר שנים. אחר שרבי אברהם עזר ראה בתלמו זקן אחד, שצוה עליו להפיס את החבור ובזכות זה תאיר עינו הימנית שנחלשה. המונים לווהו בפטירתו, ונקבר בהר-הייתי.

יוסיף דעת

בפרשת ראה פורטו בעלי החיים המותרים באכילה ואלו האסורים. ודבר פלא יש בשרצי העוף למשל, שאם נפל זבוב או שרץ האסורים באכילה לדבש דבורים, הוא הופך להיות דבר המותר, וכדברי רבנו יונה: "כיוון שדרך הדבש להחזיר הדבר הנופל לתוכו דבש", דהיינו שכוחו של הדבש להפוך את מה שנופל בו חלק ממנו ולהתירו באכילה. ראה לכן מרגלי הדבורים השקועות בדבש, ומותרים באכילה כמפסק בחלפה: "משום דהווי נותן טעם לפנים", ואף הדבש עצמו הוא חידוש שמתר באכילה, שהרי הדבורים עצמן אסורות כדון שרצי העוף, אלא שהדבש לא בא מגוף הדבורה ממש. מסופר, כי פעם נפל שרץ לדבש ורבי אברהם אבן-עזרא שנשאל על-כך, השיב בחמה התיבות הללו: "פרישנו רעבון שביבש נבדער ונשרף". ולתמוהו השואל, הראה לו כי התיבות נקראות בארבעה אופנים כאשר כותבים אותן תיבה מעל תיבה, מימין לשמאל, משמאל לימין, מלמעלה למטה ומלמטה למעלה. וביאור התיבות, פירשנו שהרעבתן הוא השרץ שנופל לדבש, נחבט ונשרף, ולכן הוא מותר באכילה. חידה דומה לכך כתב אבן-עזרא: "חום הרב שבא קאב, שבר המוח", דהיינו שהחום הכבד השורר בחודש מנחם-אב, גורם למעקה ולכאבי-ראש, ואף תיבות אלו נקראות מימין לשמאל. ומליצה נודעת ומופלאה של אבן-עזרא, נקראת גם היא מימין לשמאל ולהיפך. עם ישראל שואל את הקב"ה: "אבי אל חי שמה, למה מלך משיח לא בא?" והקב"ה עונה להם: "ידעו מאביכם כי לא בוש אבוש, שוב אשוב אליכם פי בא מועד". וכל קטע נקרא מצד לצד. שעשועי-לשון כזה של קריאה כפולה נקרא 'פליגדורם' מיוונית, ודוגמה לכך שלוש דורות שנקראים ישר והפוך: ישי, דוד, נתן; טב, אב ונדב. במשלי נאמר: "לאיתאיל לאיתאיל" שנקראים ישר והפוך, ועל-שם חיבר רבי יהודה אלהיזי ספר בשם "חברות איתאיל" ובו אותיות מתחככות רבות. וכן דרשו את תיבת 'ונתנו' שנקראת ישר והפוך, שהנותן צדקה מקבל בחזרה.

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

ראה אנכי נתן (יא, כו) - ובדרך רמז ירמז עלי פי דבריהם ז"ל, שאמרו שכל בנייתורה יש להם ניצוץ ממש, ואין צריך לומר הדור ההוא ששמעו מפיו שהם חלק ממנו, והוא מה שרמזו במאמר זה ראה אנכי, פרוש כאלו מדבר עם עצמו ואומר לו אנכי, כי כל ישראל יתחשו אליו וכשהוא מדבר עמו כאלו מדבר עם עצמו, וזהו גסיפון אמר ראה לשון יחיד בשעור אנכי שהוא לשון יחיד יאמר עליו ראה. עוד ירמז על ה' שקרא ואמר אנכי, וזה הוא שעור הכתוב: ראה, כי אותו שקרא ואמר לכם אנכי הוא נתן לפניכם וגו', ואמרו ראה לשון יחיד כי בערך דבר זה כלו יהיו שוים באחד לדעת כי ה' הוא הנתן לפניהם בדרך וגו'.

אחרי ה' (יג, ה) - עוד נתפס הפתוח לומר לשון זה, כנגד סדר ודעים, לפי שבו מחזיק האדם ומזונותיו, וכתב רמב"ם בהלכות דעות שצריך שיפון אדם במאכלו ובמשתהו להברות גופו לעבודת ה' וכו', דכתב בקל"דר"ק דעהו וגו', והוא מאמר אחרי ה' אלוקים תלכו בדיבוכים, ואתו תיראו זה סדר מועד, וירמזם בתבת אתו כי שפת נקרא אות דכתיב אות הוא, גם ימים טובים נקראים אותות, וחסם להם המורה על צדק אומנם ז"ל בספר תקוני הזהר ירא שפת, שצריך לירא מענינם, ואת מצותיו תשמרו זה סדר נשים, שצריך לשמר הרבה מצות שבהלכות נשים ואסורי ביאה וזקות. ובקלו תשמעו זה סדר נזיקין, ורמז במאמר ובקלו תשמעו שצריך להטות און לאשר ישפטו השופטים לחייב החיוב ולזכות הזכאי ולא יסור מכל אשר יורהו וכו'. ואתו תעבדו זה סדר קדשים שכלו משפטי עבודת בית אלוקינו. ובו תדבקו זה סדר טהרות שכלו משפטי הטהרות, ורמזו במאמר ובו תדבקו כי באמצעות הטהרה יהיו ראויים לדבק בשכיבה:

דברי הימים

רבי יהודה פתיה, שיום פטירתו חל בשבת קודש י"ז במנחם איב, מצא רמז נפלא בפרשתנו פרישת ראה, לארבעת הצדיקים שמתו בעטיו של נחש לגרסת הזהר בשינוי מהגמרא, והם עמרם אבי משה, ישי אבי דוד, בנימין בן יעקב, ולוי בן יעקב, ורמזוים הם בתיבת עיב"ל שנאמר בפרשה ונתתה אתי הברכה עליהר גרזים ואת הקללה עליהר עיב"ל, עיב"ל נותריקון עמרם ישי בנימין לוי, רמזו שמתו בקללתו של אדם הראשון, ושאר האדם אין מיתה בלא חטא.

בשבת קודש כ"ז במנחם אב תרט"ו, נפטר רבי אברהם מרדכי בנו האחרון של החידושי הרי"מ, לאשתו שמירה בככי אמר: "אסוננו ימשש נחמה לאבות שכולים, כי עתה יוכלו לומר, צאו וראו מה עלתה לו ליצחק מאיר, שהיו לו שלושה עשר בנים קדושים, וכולם מתו על-פני אביהם." הבן הותר אחריו את בנו רבי יהודה לייב שהיה אז בן שמונה שנים, ולימים מילא את מקום זקנו בהנהגת חסידי גור וידוע על-שם ספרו "שפת אמת". בשנת תש"ז שוב חל כ"ז במנחם אב בשבת קודש, ובו נפטרו שני אנשים חשובים בחדר אחד בבית הרפואה שערי צדק בירושלים, הם הצדיק הירושלמי רבי דוד בהר"ו, והמשיגיה הראשון של ישיבת פוניב"ד רבי אבא גרוסברד, ושניהם נטמנו בהר הזיתים בסמיכות זה לזה. בחדרם שהה גם ה'דמשק אליעזר מויל'ניץ, והוא נפטר מספר ימים לאחריהם בא' באלול. בהספדו של רבי זעליג ראובן בענגיס את רבי דוד בהר"ו, אמר: "זוכרני מילדותי, שבשבת שהיו מברכים את חודש אלול, כשהיה החון קורא 'אלול' רבתה הבכייה בבית-הכנסת, עד שזוקקו להביא מים לעורר נפשם של אנשים שהתעלפו. ועכשיו שאין אנו מרגישים את חרדת הדיון, לקח ה' מאתנו את רבי דוד בהר"ו, כדי שנודעו לשוב בתשובה שלמה".

המשך

ואני מוסיף על-כך, המשיר הרבי ואמר, שלשון אד' הוא לשון מעוט, כפי שדרשו חז"ל בירושלמי 'אכין ורמין מעוטין הו'. ולכן אני מיעץ לך להיות בשמחה על-אף מעוט הפרנסה שלך, ואם תהיה שרוי בשמחה, אזי תצא מהמעוט להרחבה ותהיה לך פרנסה ברות, שהרי מפי עליון לא תצא הרעות. והסבה למעוט פרנסתך היא, שעל-ידי זה תתן אל-לכך לתקן מעשיך, ואין מעוט אחר מעוט אלא לרבות. כלומר, מה שנתמעטה פרנסתך ואחר-כך נתמעטה עוד יותר, היא לרבות, כדי שתוכל לקבל את ההשפעה ביתר שאת". וכשפים הרבי את-דבריו, לחץ את-ידי ואמר 'טע לשלום, זה! יתברך יושעך בכל הענינים פאשר אני חפץ באמת, ואנא תבשר לי בשורות טובות במקרה'.

יצאתי מאת הרבי בשמחה עצומה, כי הייתי סמוך ובטוח שהישועה קרובה לבוא. והנה עברו הימים הנוראים וגם חג הספות ושמיני עצרת, וכלם היו אצלי בדחוק ובצמצום רב. החרף החל, ובאותה שנה החל מיד קר גדול ומזג אויר סגרירי. ביסי היה ריק לחלוטין, ולא היתה בידי האפשרות לרפוש עצים להסקת הבית. מדי בקר היו לידי הקטנים מקיצים אותי משנתי, וזועקים: 'אבא! הקר חוזר לעצמות והכפפור נוטף בגלידים על קירות הבית'. קמתי וכסיתי אותם במלבושים נוספים, ואני יצאתי החוצה כשלבי מר עלי לראות בצערם של הילדים הרבים הקופאים מקור. 'מה יהיה התכלית ומתי יבוא סוף לצרות? חשבת בלבי, וכך הסתובבתי אנה ואנה אובד עצות. בכל אותה תקופה, נזרתתי שלא להפגש עם אותו מנהל עבודה בראורון מלומד'א, על-אף שהוא הגיע פעמים רבות לעירנו, כי התבישתי מפניו לאחר שהייתי חיב לו כסום עצום מאותה עסקה. והנה בעודי הולך ברחוב של עיר שקוע במחשבותי הנוגות, רואה אני לפתע מולי את המנהל הקזו. נכלמתי ממנו מאד, ובקשי הצלחתי להושיט לו את ידי לשלום, אך האיש לחץ את ידי באהבה וקחה, ואמר לי: 'למה אתה בוש ממני, ולמה נחבאת עדי-בה? ידעתי גם ידעתי כי לא במקר ובמעל עשית זאת, והברתי כד כי איש ישר ונאמן אתה, וכל משאך ומתנה באמונה. כמה פעמים כבר אמרתי לידי, כי פאשר יהיה לי פנאי מעט, אראה לסייע לך ולהעמידך על-מכוונך, כי הצטערתי מאד ממצבך הקשה, ועתה מודה אני לקב"ה על שזמן אותך לפני. דע לך, כי קבלתי פעת עבודה בקבלנות בסמוך לעירך, ושוי העסקה הוא תשע מאות רבליים. להערכתך אפשר להרויח מעסק זה כשלש מאות רבליים, והריני מוסר לך ברגע זה את העסקה בלה, כדי שתוכל להצליח בעור השם'.

הקשבת לי דברי האיש הנפלא והיקר, אולם לא ענית דבר. הלה הבין משתיקתי, כי אין באמתחתי כסף אפלו לקנות קרש אחד, ומיד שלף את ארנקו ושקל בידי ארבע מאות רבליים. 'אינני חושש שלא תחזיר לי את-המעות', אמר להפתעתי, 'אפלו אם תפסיד את העסקה, אין לי על-יד כלום, כי כך צריך אוהב נאמן לעשות. לך והצלח, ואני אבוא אליך בעוד שבועים ואשלם לך שכר עבודתך'. כששבת לביתי וספרתי על הנס שארע לי, רבתה השמחה בבית באפן שלא נתן לתאר. מיד התחלתי בהכנות לצאת אל העיר הסמוכה, כדי לרפוש את העצים הדרושים לעבודה הקבלנית שהצעה לי, אך בעודני יוצא מביתי, בא לקראתי אחד ממכרי. הלה דרש בשלומי והתענין במצבי, ובאשר שמע שאני מתבונן לנסע אל העיר הסמוכה כדי לרפוש עצי יער, קפץ מיד ואמר בשמחה: 'מדוע לך לנסע למרחקים? אני אקנה בשכילך שלש מאות קורות משפחות, ואם מחיר כל קרש הוא ארבעים מטבעות גדולים', אני אשיג לך אותם במחיר של שלשים וחמשה בלבד, ואשלח את העצים אל אתר הבניה. ועם התקדמות הבניה, באשר תזדקק לעצים נוספים, אשיג לך גם אותם בנקל'. עברו שבועים ימים, ומנהל העבודה מלומד'א בא לבקרני באתר הבניה. לשמחתו שמע כי הקב"ה זמן לי את העצים בקלות, ושמוח שבעתים לראות את העצים המשפחים, ומיד עמד ושלים לי את כל סכום העסקה. 'שבת לחשב את ההוצאות מול ההכנסות, ולשמחתי גלית, כי הרווחתי ארבע מאות ושבעים רבליים, ובאשר בקשתי להשיב לאיש מאה רבליים בהחזר על חובי הישן, סרב האיש לקבלו ואמר לי: 'הרי בתכניתך להמשיך לסחר עמך עוד ועוד, ובאשר אראה פי הרווחת די כסף כדי לפרע את החוב הישן, אזי אקח ממך את התשלום. אך בינתיים השאר את הכסף ברווחתך'.

הפרשתי מהרוח מאתים רבליים, והחזרתי אותם לכמה אנשים שהייתי חיב להם, ונתורו בידי אפוא למעלה ממאתים רבליים נוספים. התחלתי לחשב מה לעשות בהם ובמה להשקיע אותם, ובאשר ראיתי כי אחד מחברי נוסע אל הרבי, שלחתי עמו אגרת ארכה ובו תארתי את כל הקורות עמי מאז ברך אותי בהכניסי אליו בפרשת ראה. בקשתי את עצת הרבי מה לעשות הלאה, והוא השיב לחברי כך: 'מדוע הוא בה ממהר? והרי הוא אינו מאלו שהם זריזים ונשפרים, וכבר פעם אחת היה נמהר ופזיז מדי. עליו להמתין מעט ואז נראה'. תשובת הרבי הפליאה אותי, שכן מאתים רבליים לא מהוים סכום גדול, ואם לא אחפש מסחר אחר לעסק בו, הרי חיש מהר יאזל כפסי ויפחת פתוצאה מהמושש בו למחיתי, אך פקסיד נאמן שמתתי את פקדת הרבי ולא עשיתי מאומה. עברו ימים ספורים, והקב"ה זמן לי מיד מסחר גדול ברכישת פמות עצומה של עצים, ועד חג הפסח הצלחתי לשלם את כל חובותי, ונתרתתי אדם אמיד עם סכום נקי של למעלה מאלף רבליים כסף. זכל-זאת בעצת הרבי 'היית אד שמח', כשבמדת השמחה זכיתי לשפע פרנסה טובה ממרומים. ♦

משפח

אל רבי חיים מוולוז'ין הגיע פעם יהודי, ושאלתו בפיו: עשיר גדול היה לפניי ובעל מומין רב, אך איתכספו לא שמר רק לעצמו ופזר מממונו לצדקה ביד-נדובה. לאחרונה התמוטטו עסקיו, ורב רכושו שקע במצולות-ים. חפץ אני להמשיך ולתת צדקה בהרגלי, אמר הנדבן בגלוי-לב, אלא שאין יכלת בידי עתה לתרם מכספי לצדקה, אלא אם-כן אטל הלואות גדולות לשם כך, ואיני יודע אם הדבר מתר לי, או שמא אסור לי להכנס לסכך החובות ולסכך את-עתידי. השאלה היתה קשה וסבוכה, ורבי חיים נמלך בדעתו שעה ארבה. לבסוף הורה לו להמשיך במנהגו הטוב, והבטיח לו כי עתידי הוא להתעשר מחדש בהבטחת חז"ל 'הבא לטהר מסיעין אותו', ויתקיים בו 'עשר בשביל שתתעשר'. הלפה תקופה קצרה של שבועות מספר, ומברך מהיר הגיע לביתו של רבי חיים. במברק בשר האיש, כי בחסדי שמים זכה בגורל בסכום עתק של חמש מאות אלף רב-לכסף, והוא שוב לעשירותו פמקדם. רבי חיים נדעש לשמע הדבר, ונעת שנגעמד למסר את-שעורו הקבוע לתלמידיו, פתח בספור הבשורה כדי לעורר את-תלמידיו לראות את גדל השגחת הקב"ה גם בעולם הזה, וקיים הבטחת חז"ל למי שמעשר מכספו ומחלקם לעניים.

מעשה באדם שהגיע לרבי פינחס מקורניץ, וטענה בפיו: "ביצד אפשר להבין את דברי חז"ל 'עשר בשביל שתתעשר?' והרי לא התקיימו בי. רגיל אני להפריש מעשר מממוני לעניים, ומקפיד אני על-הדבר מאד. אולם למרות זאת לא זכיתי לעשירות מעולם, והדבר אומר דרשני". הביט בו רבי פינחס ועמד על-נקלה כי אין מעשיו מתקנים, ואמר: "בשכנותי מתגורר עגלון, אשר בעולותו מרובה ושני סוסים משבחים. הוא מטפל בסוסיו פראוי, מעט אחת, רתם העגלון את סוסיו הנאמנים אל מרבתו, וקרא להם להתחיל בנטיעה, אולם הללו נותרו על-עמדם. היה זה לאחר שאכלו ושבעו די-צרכם, ואף נחו ואגרו פח רב, והעגלון פעם אפוא עליהם מדוע אינם יוצאים לדרך. מרב פעסו החל להבות בהם בשוטו, עד שאדם אחד שעבר במקום, הוכיחו על-פניו ואמר: 'מדוע אתה מכה את-הסוסים ללא רחם? והלא אין הם אשמים בכך שאינם מושכים את-הפרקה, שכן אתה בעצמד קשרת את גלגלי העגלה והעמדת לפניהם מעצורים ומחסומים. ואם-כן, מה לך להכות את הסוסים וביצד אתה מצפה מהם שיעלה בידם לסחב את הפרקה הפכה?! ואף אתה דומה לאותו עגלון, אמנם חז"ל 'עשר בשביל שתתעשר', אולם סגלה זו טובה כמו סוסים טובים הנושאים את הפרקה אל אוצר העשירות הגדולה. אבל אם אתה מעכב את הפרקה במעשים רעים וקושר את הגלגלים, מה לך בא בטריגיה על שאין אתה זוכה לסגלת העשירות?!"

ה"אמרי חיים" מוויז'ניץ, היה נוהג מדי ערב להפריש מעשר מדמי הפדיונות שקבל, ונהל לוח שנתו מסדר, בו רשם את סכומי הצדקה שלו. שבועות מספר לפני פורים, היה מודיע 'כי הוא גבאי צדקה', ואפשר להביא לפניו סכומי כסף כדי שיתחלקם לעניים הגונים, והתבטא פעם "זו חיותי להיות גבאי צדקה". פעם שאל את אחד מחסידיו הצעירים, אם הוא מפריש מעשר מממונו, ומשנענה בחיוב, שאלו אם הפריש גם מדמי המתנות שקבל ב'דודן דרשה' לנשואיו, וגם על תשובה זו השיב האברך בחיוב. נהנה הרבי ואמר: "הבה וננסה לחשב, שלפנינו שטר גדול הקתום בידי עשיר מפלג כמו רוטשילד בשעתו וכדומה לו, פלוס אין אנו בטוחים שהוא נאמן לפרע את-השטר? ועל אחת כמה וכמה נכון הדבר, פאשר לפנינו שטר חתום בידי חכמינו וזרונם לברכה שהבטיחו לנו 'עשר בשביל שתתעשר', ובודאי הקב"ה יפרע את-השטר שלהם."

רבי יחזקאל שרגא ליפשיץ-הלברשטס מסטרופקוב, היה מחלק סכומים נכבדים לצדקה, וכל מי שהגיע לביתו היה מתקבל בסבר פנים יפות וזוכה למתנה נדיבה, גם פאשר לא היתה הפרוטה מצויה בכיסו. מכל סכום שקבל היה מפריש מיד מעשר כספים, והיה רושם בפנקסו את השבון מעשר הכספים שלו. פעם נכנס אליו בחור מיושבת מיר ממשפחה נזקקת שעמד לפני נשואיו, ובקש מהרבי שיכתב בעבורו מכתב המלצה לנדיבי-עם. הרבי נענה מיד לבקשתו, אולם טרם פלה את מכתבו, בקש מהבחור להמתין מעט ויצא מהבית. לאחר זמן-מה שב לביתו, סים את המכתב וחתם את שמו. התפלא הבחור על יציאת הרבי, אך לא שאל מאומה, והרבי הסביר את הדבר: "הרי חז"ל דרשו את הפסוק 'התקוששו וקושו' - 'קשט עצמד ואחר-כך קשט אחרים'. חשבתי אפוא בנפשי, הרי אני כותב מכתב ומבקש מאחרים לתת לך צדקה, בעוד אני בעצמי לא נותן, שכן ביתי ריקם ואין בידי פרוטה לפרוטה. יצאתי אפוא מהבית, ונטלתי הלואה של כמה מאות לירות מאחד ממכרי, והריני מוסר לך את הסכום הזה בהשתתפות בהוצאות החתמה."

מנהג העולם, שכאשר אדם מרויח סכום מסים, הוא רושם בפנקסו את הסכום, לשם משל אלף דולרים, וכותב שנחסר ממנו מאה דולרים לצדקה, ואם-כן נותרו בידו רק תשע מאות דולרים. ואמר על-כך אדם נכבד, כי באמת צריך לכתב להפך. כלומר, שיש לכתב בפנקסו שהרויח מאה דולרים, ונחסרו ממנו תשע מאות, שכן מאותם כספים שהוציא לפרנסתו לא נותר בידו מאומה, ואלו מהכסף שנתן לצדקה, הרי הקרוי קומת לו לעולם הבא ואוכל את פרותיהם בעולם הזה..."

מטעים

עשר תעשר (יד, כב)

בטעמי מנה זקף קטן, לרמו שהמעשר את כספו ונותן לעניים בצדקה, וזכה שהוא מתחיל במנה ובסכום קטן, אך בכח הצדקה זוקף קומתו ועשירי גדל והולך, כי הקב"ה מייב אביון מאשפות, כדברי חז"ל 'עשר בשביל שתתעשר'. (אשר על-התורה)

קרבה שנת-השבע שנת השמטה (טו, טז)

בטעמי מנה זקרא מנה סגל, לרמו לדברי הקדמונים שמי שהוא צריעין, הוצרת נשמתו ומתגלגלת שוב בעולם, ואם נוהג בצרות עין ואינו רוצה להלוות לאחרים מפני השמטה הקרבה, אזי הוא מניח את-עצמו להיות ריקן ומגלגל במקום שינוח בסגלת ימי השמטה כפי הראוי לו. (מנחם הציבי)

כי בגלל הדרך הזה (טו, טז)

טעמי המקרא מרמזים על הדרגה הגבוהה ביותר בצדקה, שהיא מתן פסתר. שהרי תבת כי בטעם שני גרשיו שצורתו בשתי ידים הנפתחות לצדקה ומקבלות שפע מהשמים, ולכן הן פונות כלפי מעלה, ואחר תבת בגלל יש פסק ו שצורתו כעין מחצה, לרמו שהנותן צריך להסתיר את-עצמו מהמקבל ולתת צדקה פסתר, ואף שרש תבת בגלל הוא לשון גלל ממשמעות של כפוי, כמו אכן גלל שמשמעותו עלי-הבור כדי לכסותו. ומי שעושה כן, זוכה לברכת ה' בכל מעשיו ומשולח-ידיו. (פניני התורה)

מדגש

בהפטרת ראה 'עניה סערה', השלישית משבע הנחמתי ומספר נו"ע ארק"ש, נאמר: 'ושמתי כרכל שמשתיר'. נקוד תבת כרכל משנה, שכן הכ"ף הראשונה צריכה להיות רפויה לאחר יהו"א שבתבת ושמתי המטעמת במהפך המהבר, והכ"ף השנייה מדגש אחר שוא נח, אולם בספרי תמן נכתב שהשוא נע על משקל ערבות ולכן הכ"ף השנייה אינה דגושה, ויש שקבעו, 'שכל תבה בת ארבע אותיות שהציה האחרון דומה להציה הראשון, תהיה השנייה רפויה והראשונה דגושה, גם לאחר יהו"א', ויש שתיים כאלו במקרא, והשנייה בפסוק 'ונלאיתי כלכל ולא אוכל' גימטריה, והרב נאמן"ט מ'מצא כאן רמז למחלקת במסכת בבא בתרא, אם אנני כדכד הם שהם או ישוה, ואמר הקב"ה לחיו גדיו וכדיו, ולכן הכ"ף הראשונה דגושה גדיו, והשנייה רפויה זכדיו..."

ממלה

בפננקפורט היה עני מרוד, שפרנסו העיר השפיעו עליו לשא אשה ולקיים בית. אולם בתר עניא אולא ענייתא, ואותה אשה מרשעת היתה, ונוספה לו כמה על-מכתו. אמר על-כף רבי צבי הירש הלוי הורביץ רבה של פננקפורט: 'מעודי תמחתי על דברי רש"י בפסוק בפרשת ראה די מחסרו אשר יחסר לו - זו אשה, ולא הבנתי היכן מרמזת האשה בפסוק. אלא שלא יתכן להשלים לאדם די מחסרו, שהרי האדם אינו שבע לעולם, ואם יש לו מנה רוצה מאתים, אך כשמשויאים לו אשה די לו פאחת ואינו רוצה לחוסף צרה על-צרתו, ולכן הוא מקבל די מחסרו באשה..."

חז"ל דרשו את-הפסוק 'עשר תעשר את כלי-תבואת זרעך' - 'עשר בשביל שתתעשר', 'עשר בשביל שלא תתחסר'. והיה רבי נחום מטשורנבול מפרש, שעל-ידי מצות הצדקה יבוא האדם לידי מדת ההסתפקות, ויזכה לעשירות האמתית של 'איזהו עשיר השמח בחלקו'. (מאור עיניים)

פְּרָשַׁת רְאָה | תשע"ז

אָסוּר לְקַרְא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לִשְׁמֹר עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיּוֹן

יזכא לאור ע"י בית הכנסת שכולנת עין חמד - אגשרת ציון

לעילוי נשמת אסתר רבקה בת מרים ע"ה

פְּרָשַׁת רְאָה - סוּר מֵרַע וְנִצּוֹל הַזְּמַן

"רְאָה אֲנֹכִי נִתֵּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם" (דברים יא, כו)

"רְאָה אֲנֹכִי נִתֵּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרַכָּה וּקְלָלָה. אֶת הַבְּרַכָּה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם (דברים יא, כו-כז).

וצריך להבין, מדוע התורה הקדושה מדגישה שוב ושוב את המילה "היום"?

ונראה שיש כאן מסר גדול ועצום לאדם, יסוד הברכה בניצול הזמן כראוי, בשימוש נכון ב'מתנת החיים' שהעניק לנו הקב"ה.

אם האדם מנצל את חייו, את "היום" לשם התכלית הראויה והנרצית – אזי יזכה בלי ספק לברכה.

אולם אם חלילה יבזבז את זמנו לריק- אזי הקללה בלתי נמנעת. ואמנם גם בפסוק העוסק בקללה נאמר: "הִקְלָלָה אִם לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם, וְסָרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם (דברים יא, כח).

כלומר: התורה הקדושה מזהירה אותנו, כי אם לא ננצל את "היום", את הזמן ואת החיים, הרי שעלולים אנו להגיע חלילה לתוצאות של "תִּלְכּוּ אַחֲרַי אֱלֹהִים אַחֲרָיִם" והתוצאות הרות האסון- תבואנה מאליהן.

יהי רצון שנדבוק בבורא העולם, נימנע מעשיית הרע ונעשה הטוב בעיניו בניצול "היום" ונזכה לגאולה השלמה. אמן.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה	העלון מוקדש לרפואת ציון בן צ'חלה דליה אפרת בת נעימה ונחום בן כיריה	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ויליד אלחנן רפאל בן איריס ויליד אורי חיים בן שלי	זש"ק, פרנסה טובה ובריאות אינתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
--	--	--	---

העלון מוקדש להצלחת

חגי חיים וב"ב	שמואל אימן בן אסתר זרי	משיב' שטרית	מאיר ישראל בן רחל ברכה-ליאור יהושע סומך וב"ב
שגית בת רותי חיים בן בכוריו	יראת שמים	גלית בת מסודי	יהודה אריה בן רחל ברכה
ארז בן שושנה	ענינת בת רחל ברכה	רוחן אברהם וב"מ	רחל ברכה בת פדילה דליה
נעם יצחק בן רחל ברכה	חי הפקות ואירועים	יוסף ודנה דוד וב"ב	קסירר אפרים וב"ב
י.מ.ש כדורי	קולל ברסלב אילת	אקבלי יוסף חיים בן נסכה	שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר	רונית בת סימי
תרצה בתיה בת ימנה נינט	סינן בת אסתר
עמית בת טובה	יוסף בן רוחמה
נתנאל בן ג'ינה	אילן בן ג'וליאט
אסף בן סופיה	דוד עומרי בן יהודית
מיטל בת מלכה	מאיר בן שרית ואליהו
טליה עדן אסתר בת שולמית	יפית בת ג'ינה
שרי ימנה בת שולמית	שמעון בן שולמית
אנאל חביבה בת שולמית	אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי	אליהו נזרי בן ימנה
אילנה בת רוחמה	שמואל אימן בן אסתר זרי
סינן בת אסתר	רחל מרים בת יהודית
נועה בת מזל טוב	משה מנחם בן רחל
דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה	

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה	יצחק בן עזרא
ימנה ניזרי בת סטה-	בריאיות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בן פרחה-	בריאיות ואריכות ימים
מאיה בת עדי	דליה אפרת בת נעימה
אסתר בת סוליקה	סימי בת סוליקה
אורן בן אסתר	דינה בת מזל
יהודית אסתר פראל בת חיה-	בריאיות ואריכות ימים
נעם יצחק בן רחל ברכה	נעמי בת רחל
שירה שילת בת אורלי	אפרים בן שרה
תמר פורטונה בת מיסה	רפאל משה בן רחל
מוריה בת רחל ברכה	נחום בן כיריה
יהודה אריה בן רחל ברכה	טובה בת אורה
שלו בן מזל פחימה	אליהו בן מאיה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה	רחל בת זוהרה
מישא אסתר בת זוהרה	שאול בן סילביה
ענינת בת רחל ברכה	בנימין בן יקוט
רינת רחל בת עפרה	יצחק בן פנינה
רחל ברכה בת פדילה דליה	יצחק בן רבקה
רונית בת סבריה	קסנש בת דגטו
יצחק בן חנון	ר' אליעזר בן עטיה

כ"ז אב תשע"ז		19/08/2017	
פרשת ראה			
הפטרה: "עניה סוערה"- ישעיה נ"ד			
ה"ב	18:44	19:55	20:45
ה"א	19:02	19:53	20:42
חגיגה	19:04	19:55	20:44
ב"ש	19:03	19:54	20:42

המתבונן בפסוקים יוכל לשים לב בנקל לכך שהתורה הקדושה האריכה הרבה יותר בפירוט בקללות והאיסורים אשר יגרמו להן- לעומת הברכות אשר נכתבו בקיצור יחסית.

ולכאורה צריך להבין, מהו טעם הדבר? הלא מידה טובה היא, ומן הראוי היה להאריך דווקא בברכה?

ונראה לומר, שהתורה עמדה על טבעו של האדם והכירה בכך ש"הסור מרע" הרבה יותר קשה לו לקיים מאשר ה"עשה טוב".

לפיכך, התורה מצאה לנכון להאריך דווקא בקללות כדי להרחיקו מהרע. ולעניין הברכות אשר נועדו לעודד את עשיית הטוב- נכתבו בקיצור יחסי.

וכאן, חשוב שנזכור את המסר, רבים סבורים בטעות, שדי בכך שהם עושים טוב במעשיהם: נותנים צדקה, עושים חסד, עוזרים לזולת וכן הלאה.

אולם עלינו לדעת שטעות גמורה יש כאן. התורה הקדושה ראשית דורשת מאיתנו "סור מרע"- ורק לאחר מכן "ועשה טוב".

וכן ניתן למצוא בדברי דוד המלך ע"ה: "סור מרע ועשה טוב בקש שלום וירדפהו (תהלים לד, טו)". וכן כותב "סור מרע ועשה טוב ושכן לעולם (תהלים לד, כז)".

ואף הניסיון הכרוך בהימנעות מהרע- גדול יותר מהניסיון הכרוך בעשיית הטוב. ויש להתבונן בשני פסוקים הראשונים בפרשה.

שואל ומשיב בהלכה – בשולי גוים - חלק ט"ו

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

האם יש בישולי גוים בביצים, חלב וסוכר וכן על מה יש להקפיד?

שאלה: **?**

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחס, רבנות מקומית מבשרת ציון מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה: **!**

ביצה חיה, שבושלה על ידי גוי או שעשה ממנה חביתה, יש בה איסור בישולי גוים. **מקורות:** שו"ע (יו"ד סימן קיג ס"ד) אף על פי שראוי לגומעה חיה.

וראוי לכתחילה להחמיר אף במי ביצים מפוסטרות, שגוי לא יטגנם. **הערה:** אף שמי ביצים עברו פיסטור למעלה מ 40 מעלות, אינו ראוי לגומעו חי. וע"ע מה שכתב בזה בספר כשרות למהדרין (עמוד רל).

חלב שבישל עכו"ם, אינו נאסר. **הערה:** שהרי שותים אותו כמות שהוא חי, כ"כ בקובץ מבית לוי ח"ח (ס"א). ואף אם פיסטור החלב במפעל נעשה על ידי גוי אין לאסור, כיוון שהחלב ראוי לשתותו חי.

המנהג הוא להתיר סוכר, העשוי מסלק או מקני סוכר על ידי בישול גוי. **הערה:** ישנם מספר טעמים להתיר: א. הסוכר אינו עשוי ללפת את הפת. ב. משום שצריך לבשלו שתי פעמים: מבשלו פעם אחת ויוצא סוכר חום, שאינו עולה על שולחן מלכים, ולית ביה בישול עכו"ם, ובבישול פעם שניה הוא נאכל כמות שהוא. ג. מבשלים אותו על ידי קיטור, וי"א שאין דרך בישול בכך. ד. פנים חדשות באו לכאן, ואין ניכר צורת הסלק, שהיה בתחילה. וכמ"ש הראש"ל בספרו הליכות עולם ח"ז (עמוד קלא) מפני שעיקר בישולו על ידי קיטור. ע"ש. וראה להגרי"ש אלישיב זצ"ל בקובץ בית הלל (תמוז תשס"ז עמוד יח) שפקפק בהני טעמים אולם סיים: מיהו נוהגים להתיר בזה מחמת כל הני טעמי קלישי. וע"ע ערוך השלחן (יו"ד סימן קיג סכ"ב), כף החיים (שם) דמילתא דרבנן יש להקל.

השגחה שמימית

פעם אחת הביאו לרה"ג ר' אברהם ישעיהו קרליץ (החזון אי"ש זצוק"ל) עוף לארוחת צהרים, ובדיוק כאשר התיישב לאכול, נכנסו אנשים להתייעץ עימו בענין מסוים. הצדיק עזב את השולחן, פנה אליהם, שמע על העניין לשמו הגיעו, וענה מה שענה. כשיצאו מביתו שוב ניגש לאכול, ובדיוק באותו הרגע באו אנשים אחרים ופנו אל הרב בענין אחר, ושוב עיכבו אותו מלאכול. וכשיצאו מחדרו, חזר הדבר על עצמו בפעם שלישית, ובדיוק באותו הרגע, שבא לאכול, היה איזה עיכוב נוסף, שמנע ממנו לאכול.

אמר החזון אי"ש: "מאחר שמהשמים מעכבים בעדי ולא נותנים לי לאכול את האוכל הזה, מסתמא, אין צריך לאוכלו". וביקש שיחזירו את האוכל למטבח, כי הוא כבר לא יאכל ממנו היום. לאחר מכן ביקש הצדיק לראות את כל העוף, וראה, שאכן הייתה שאלה גדולה על כשרות העוף.

השגחה מפלאה

שמירה מיוחדת מן השמים הייתה על רבותינו, לבל יאכלו דבר איסור, חלילה. להלן סיפור מופלא המעובד מתוך 'עמוד אש' על הרה"ג משה יהושע יהודה לייב דיסקין (הידוע כמהרי"ל דיסקין זצוק"ל). בתקופה, שהיה בירושלים, היה רבינו ממעט באכילה, וכאשר הגישו לו מרק ולאחר מכן עוף, הצדיק היה אוכל את המרק, שהגישו ראשון, ואילו את העוף היה משאיר על השולחן, ולא אוכלו כלל.

בני ביתו דאגו לבריאותו הרופפת, כיוון שרבינו היה מאוד חלש, ובשר העוף נצרך לו לצורך בריאותו וחזוק גופו, חשבו מה ניתן לעשות, כדי שהוא יאכל את העוף. אחד מתלמידיו יעץ להם לשנות את סדר הגשת המאכלים לשולחן. כלומר, להגיש בתחילה את העוף, ורק לאחר מכן להגיש את המרק, ובאופן זה יאכל רבינו, בוודאי, את העוף, כיוון שהוא הראשון שהוגש לשולחן, וממילא גם אם ישאיר בסוף את המרק ולא יאכל - אין בכך כלום, שכן העיקר שאכל את העוף, שיותר נחוץ לו לבריאותו.

ואכן ההצעה התקבלה על לבם, וכך עשו. למחרת החליפו את הסדר והגישו את העוף ראשון. כאשר הביאו לפניו את העוף, הביט בו רבינו וראה, שהעוף אינו כשר. רבינו ראה בזה השגחה פרטית, שבדיוק באותו יום הגישו לפניו את העוף ראשון, כדי שיבחין שישנה שאלה גדולה על העוף ולא ייכשל באכילת איסור. שהרי גם המרק התבשל עם העוף, וכאשר נטרף העוף, המרק גם כן נטרף עימו. ואילו היו מגישים לו את המרק ראשון, לא היה יודע שהוא טרף, והיה יכול להיכשל באכילת איסור.

מנויים לקבלת העלון חנם ב-email מידי שבוע, שלח את כתובתך אל PnineEH@gmail.com	הקדשת העלון נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו" - נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084 כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 90805	לשאלות בהלכה נא לפנות לרב אליהו חיים פנחס בטל" 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)
--	--	---

האדמו"ר הרב משולם פייש סג"ל לאווי (השני) מטאהש זצ"ל - נולד ב-ג' בניסן ה'תרפ"א (1921) בנירְטָאהש, רוזנות סאבֹולֶץ' (הונגריה) והיה בכור בניו של אביו. משחר ילדותו ניכר כי לגדולות נוצר, למד בהתמדה נפלאה, התפלל בהתלהבות, מידותיו הטובות הפליאו את כל רואיו. בשנת ה'תש"ג (1943) גויס לשירות העבודה ההונגרי ונשלח למחנות בקושיצה ובמרגיטה. בשנת ה'תש"ד (1944) נכבשה המדינה על ידי גרמניה הנאצית ומרבית משפחתו המורחבת נשלחה לאושוויץ. אביו נרצח בר"ח אלול ה'תש"ד (1944).

לאחר שהצבא האדום נכנס למרגיטה שוחרר רבינו והוא הוזמן בשנת ה'תש"ח (1948) על ידי שרידי חסידות טאהש לשמש כאב"ד ואדמו"ר בנירְג'האזה והחל לשמש כאדמו"ר השלישי של חסידות טאהש. שם התמיד בלימודיו יומם ולילה, התפלל שעות ארוכות בהתלהבות נוראה, ועבד את בוראו בקדושה נפלאה. ביתו היה פתוח לרווחה ליהודים הצריכים עזר וחזקם בכל מצוקותיהם במסירות נפש. במשך שנתיים וחצי והוא עזב את הונגריה בעקבות השלטון הקומוניסטי. בשנת ה'תשי"א (1951) עקר למונטריאול שבקנדה, ומיד הקים שם את בית מדרשו 'אהל אלימלך' טאהש. קיבץ את בני"ו וחזקם לבנות את כלל ישראל מחדש אחרי החורבן הנורא.

רבים השכימו לפתחו מכל קצווי תבל ונדע לצדיק וקדוש ה' ופועל ישועות. בשנת ה'תשכ"ג (1963) הקים שיכון חסידי בשם 'קרית טאהש' מחוץ לעיר, יסד ובנה ישיבה גדולה לבחורים, והרביץ בו תורה לאלפים וכן הקים בתי חינוך לבנים ולבנות, בפרבר בואַבְרִיאָן. עם השנים נאספו סביבו חסידים רבים. עבד את ה' כחד מצדיקי קמאי. רדף אחר השלום. ברח מן המחלוקת כמפני האש. נודע באהבת ישראל ומידותיו הנשגבות. פיזר סכומי עתק לצדקה. הגבאים ניסו למנוע את חלוקת הסכומים האדירים, כי לבית הרבי לא נשאר אפילו פרוטה לפורטה, ומשהרגיש בזה הרבי, היה מטמין את הממון בנעליו למען לא ירגישו הגבאים בדבר.

כשהגבאים הערימו קשיים על הנצרכים להיכנס לבית הרבי, ניגשו אלו לרבי בבית מדרשו, ואמר להם לבוא אליו כשהולך למקווה, ושם חילק סכומים אדירים. מדי יום ביומו הקפיד לסיים את כל פרקי התהלים. לא ישן ולא אכל מרגע שהקיץ והיה טועם "פת שחרית" רק לאחר חצות הלילה! בעל רוח-הקודש. נפטר ב- כ"ז באב ה'תשע"ה (2015). ציונו בקרית טאהש, בואבריאן (קנדה). חי כ-94 שנים. בנו רבי אלימלך משמש אחריו כאדמו"ר.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' אלימלך מטאהש. **אביו:** האדמו"ר ר' מרדכי סג"ל לאווי הי"ד (רב העיירה דעמעטשער בהונגריה). **אמו:** מרת צירל (בת ר' יעקב פעקעטע, בעמח"ס אמת ליעקב מנירבאטור). **מרביתיו:** ר' אשר לאווי (דודו, רבינו נסע לישיבתו בקאלוב). **נשותיו:** מרת חווה (בת ר' יהודה ויינגרטן - זיווג ראשון בין השנים תש"ו-תשנ"ו), מרת מלכה (בת ר' מנדל האס ממונטריאול, אלמנת ר' אברהם יצחק הויר - זיווג שני, משנת ה'תשס"ז). **ילדיו:** ר' מרדכי זצ"ל (נפטר בשנת ה'תשנ"ח), מרת צירל (נישאה לר' אביגדור דניאל פיש, האדמו"ר מהאדס ויליאמסבורג), מרת ברכה (נישאה לר' יוסף מאיר מאיער, האדמו"ר מליז'נסק מונסי), מרת פריידל שרה (נישאה לר' אברהם כץ, אב"ד משכנות לאביר יעקב במונסי), מרת ששא מלכה אלטה (נישאה לר' יוסף ירחמיאל כהנא, ראש הכוללים בקרית טאהש), האדמו"ר הנוכחי, ר' אלימלך לאווי (חתן רבי נפתלי צבי לאבין מזידיטשוב). **מספריו:** יעבודת עבודה- ח' חלקים

פעם נכנס לרבינו יהודי שהתגורר במונטריאל, ואמר לו שבא להיפרד ממנו, מפני שהוא עומד לעזוב את העיר ולעבור להתגורר בעיירה מרוחקת. העיירה היא הייתה כמעט ריקה מכל סממן יהודי, והרבי שאלו: "איך ייתכן שיהודי כמוך יגור במקום שכמעט אין שם אידישקייט?". אמר היהודי שהדבר הוא מפני שאירע לו ל"ע אסון גדול, וסיפר שהיה לו סכום גדול מאוד של כסף כדי לקנות דירה במונטריאל, וכאשר נסע פעם לאנטוורפן, נגנב ממנו כל הסכום, ועכשיו שהציעו לו איזה משרה באותה עיירה, אין לו ברירה ומוכרח הוא לעבור לשם כדי שתהיה לו פרנסה. אך הרבי לא הרפה, ואמר לו שאף על פי כן לא כדאי הדבר להחריב את ביתו מכל האידישקייט, וכדאי לו להישאר במונטריאל.

למחרת, כשהיהודי התפלל בבית המדרש, נכנס יהודי לא מוכר, וניגש אליו, ושאלו אם הוא היה פעם באנטוורפן ונגנב ממנו סכום עצום של כסף, ומשהשיב לו היהודי שכן, אמר לו היהודי בשקט שהוא נתפתה מיצרו, והוא גנב ממנו את הכסף, ועכשיו הוא מתחרט, והחזיר לו כל הכסף, ואמר לו שיש כאן עוד כמה אלפי דולרים על העוגמת נפש ותיכף ברח הגנב...

היהודי לא האמין למשמע אזניו, הוא לקח את המעטפה עם הכסף, וראה לנכון שאכן כל הסכום העצום שנגנב ממנו נמצא שם – עם התוספת. היהודי ראה בזאת סייעתא דשמיא עצומה שעליו להישאר במונטריאל ולא לעבור למקום ההוא, ושמח שגם הרוויח כמה אלפי דולרים מכל הגניבה הזאת, ואכן כך עשה, הוא נשאר שם, וקנה דירה חדשה והקים בית יהודי חסידי לתפארת.

שנים רבות אחר מאורע זה, פגש היהודי באותו 'גנב' שהחזיר לפני שנים את כל הכסף. היהודי ניגש אליו והודה לו שבזכות מעשה זה נשאר במונטריאל והקים בית חסידי לתפארת, אמר לו 'הגנב': "ליהיו ידוע לך, שלא לי אתה צריך להודות, אלא לאדמו"ר מטאהש". וכאשר ראה שהיהודי לא מבין, גילה לו את הסוד, ואמר לו שהוא לא היה מעולם באנטוורפן, רק האדמו"ר מטאהש ביקש ממנו להגיע אליו, ולספר לו כל המעשה הזה – כאילו הוא היה הגנב – ולתת לו את כל הכסף הזה כדי שישאר במונטריאל ולא יעבור למקום ההוא, ולכן לו אתה צריך להודות ולא לי... (הסיפור מתוך נועם שיח - שיחות הגה"צ רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אבד"ק סאנטוב לייקווד)

להלן סיפור המעובד מדברי הרה"ג ר' שלמה לוינשטיין מסדרת ספריו 'ומתוק האור', ויש בו כדי ללמדנו מהי מעלת היתור ועד כמה חשובה מעלה זו בשמים, ובייחוד כאשר אנו מתקרבים לחודש הרחמים והסליחות. ומעשה שהיה- כך היה:

סיפר ר' בן ציון סנה שליט"א: "היה זה לפני שלוש שנים, בתקופת 'בין המיצרים' של שנת ה'תשע"ג. אל ביתו של הרב אליעזר טורק שליט"א בבית - שמש, הגיע יהודי שבור ורצוף.

"כבוד הרב", פנה היהודי אל הרב טורק בצער, "לאחרונה, עשיתי תוספת בניה בביתי, מפני שביתי קטן עד למאד וברצוני לחיות עם אשתי וילדיי בריחוק ונחת. אך דא עקא, כאשר ראו דיירי הבניין את תוספת הבניה, התאגדו כולם וקבעו אסיפת דיירים, שבה הוחלט פה אחד לנדות אותי, ומאז אני מקבל ללא הרף השפלות וביזיונות, כשאף אחד אינו מוכן לשמוע את דעתי בנושא".

"בכל פעם שאני בא להסביר להם את עמדותי, אני נתקל בדחייה ובזלזול". כאבו של היהודי השבור, נגע לליבו של הרב טורק אשר ביקש ממנו: "תן לי בבקשה את המספר של אותו שכן דומיננטי, שאיגד את הדיירים נגדך ושבבקבותיו הגעת למצב שלך כיום".

הרב התקשר לאותו דייר. "שלום, אפשר לדבר עם בעל הבית?". "הוא לא בבית, מי רוצה אותו?", שאלה רעייתו. "מדבר הרב אליעזר טורק מבית שמש. רציתי לדבר עמכם בעניין השכן, אשר עשיתם עליו חרם, אולי תהיו מוכנים לשמוע את דעתו ולשקול להסיר את החרם מעליו?".

"אין על מה לדבר", אמרה האישה בתקיפות, "על תוספת הבניה שהוא עשה הוא ישלם ביוקר. הוא מוחרם מבחינתנו לעולם".

הרב טורק ראה, כי האישה תקיפה בעמדתה, וניסה לדבר אל ליבה. "דעי לך גברתי כי מוויתור לעולם לא מפסידים. היתור גדול בעיני ה' עד למאוד, והוא משלם על כך שכר רב".

"אמרת לי, אין על מה לדבר, הוא מוחרם", השיבה. אך אז פנה אליה הרב ברגש ושאל: "שאלה קטנה לי אליכם- האם אתם בבית זקוקים לזיווג ישועה?".

האישה שתקה לכמה רגעים, ואחרי נשימה עמוקה, היא השיבה מתוך צער עמוק: "אנחנו בהחלט זקוקים לישועה. בביתנו נמצא בן מבוגר, אשר שנים רבות לא מוצא את זיווגו. אנו שבורים מאוד מהמצב ולא מוצאים ישועה למצבו".

הרב שמע את כאבה ואמר לה: "נו, אז מדוע אינכם משתמשים בסגולת הוויתור המפורסמת והעוצמתית?! הרי אם תוותרו לשכן ותסירו מעליו את החרם, למרות הקושי הגדול בדבר - בוודאי תראו ישועות".

האישה שתקה לרגע, ואמרה: "אם הרב יבטיח לי, שבזכות הוויתור ניושע, נעשה זאת". הרב טורק אמר לה כי אינו בעל מופת ואינו מחלק ברכות, אך ידוע ומפורסם הדבר בכל דור, כי מי שמוותר לחברו וקשה לו בכך, זוכה לראות ישועות גדולות, וכבר שמענו וראינו אנשים רבים, שנושעו בזכות הוויתור.

"בסדר, אנחנו נעשה זאת", הבטיחה השכנה וסיימה את השיחה. מיד כשהגיע בעלה, היא ישבה וסיפרה לו את תוכן השיחה עם הרב טורק, והתחננה שישלחו לאותו שכן ויוותרו לו, ובעז"ה היא הייתה בטוחה שדברי הרב אמת, ויזכו לראות ישועה בזיווגו של בנם.

בעלה, שכאב גם הוא את כאב בנו, הסכים לכך, והשניים אירגנו אסיפת דיירים. השניים עמדו באסיפה והחלו להציג עמדה חדשה: "דיירים יקרים, חשבנו על מעשינו שוב, ואנו חושבים כי התאכזרנו יתר על המידה אל השכן, שהוסיף את הבניה בלא לשתף אותנו. אולי אפשר להבין אותו, משפחתו הינה גדולה, ותוספת בניה הייתה יכולה לעזור לו".

דיירי הבניין היו המומים למשמע אוזנם. הזוג, שהיו ראשי המאבק והשנאה, לפתע חוזרים בהם מעמדתם ומוכנים להבליג ולוותר לשכן על מעשיו. אט אט הצטרפו הכול לעמדתם והכריזו על ביטול החרם של השכן. מאותו יום, הם החלו לברך את השכן לשלום ולהאיר לו פנים.

"איננו כועסים על מעשיך, זה בסדר", הפטירו בקצרה, כשניסה השכן להביע צער על מעשיו. השכן היה נרגש ושמח, הוא הרגיש שוב מקובל ואהוב. וכך חזר השלום לבניין.

בורא עולם הביט בבניו ושמח על מעשיהם. לא חלפו יותר משלושה ימים בלבד מאז אסיפת הדיירים - והבן השתדך במזל טוב ובסימן טוב!

אחר שנים כה רבות של ניסיונות למצוא את הזיווג, הישועה הגיעה מיד אחר הוויתור הלא קל של הוריו. אין צריך לומר, כי אחד המזומנים לחתונה היה הרב אליעזר טורק בכבודו ובעצמו.

"השידוך הזה כולו שלך!", אמרו ההורים לרב בחתונה, "רק בזכות ההפצרות שלך לוותר לשכן הגיעה הישועה לבנו".

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אסתר בת בלה ע"ה נעמי בת כחול ע"ה מרים בת בלה ע"ה צדיק חכם בן חזלה ז"ל שני בת אסתר ע"ה מסודי בת חביבה ע"ה יונה בן סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יפה בת רבקה ע"ה שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל

הרב שמואל בן שמחה דרוזי זצ"ל הרב יהודה בן טובה זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל משה בן רוזה ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל שמעון בן שמחה ז"ל ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שבתי בן אסתיא אטון זצ"ל הרב מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברוק דב ז"ל אביבה בת טובה ע"ה שרה בת נרקיס ע"ה אברהם בן יונה ז"ל עמירם בן דבורה ז"ל אביגדור בן ג'ולי ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל מסעוד בן יקוט ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל מזל בת שבע ע"ה חי יזיי בן קלרה ז"ל יוסף בן יצחק ז"ל יוסף בן מרים נוסרת ז"ל יוסף בן סעדה ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה רחל רפאת בת השמת ע"ה אסתר בת נעמי ע"ה יעקב בן פרחא ז"ל יעקב בן אסתר ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל מאיר בן נעמי ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה לטיף בן פרחא ז"ל מיאאל רפאל בן חגית ז"ל יעקב בן אסתר ז"ל מישא אסתר בת זהרה ע"ה דניאל בן סעידה ז"ל אביבה לוי ע"ה אברהם בן דינה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה רחל נשמות עם ישראל

אגעדאנק

על פרשת השבוע

פרשת ראה תשע"ז

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה (יא, כו)

כתב בעל הטורים: "ראה אנכי שבעשרת הדברות וכו'", ויש לבאר, דהנה לכאורה קשה שהרי כלל ידוע הוא ש"שכר מצוות בהאי עלמא ליכא" וא"כ האיך ראה אנכי פירש בעל הטורים ראה עשרת הדברות שפתח באנכי

יש לבאר דהנה לכאורה קשה כיצד מבטיחה התורה ראה אנכי נתון לפניכם היום ברכה, "היום" דייקא, הא קיי"ל (קידושין טז) דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא? עוד מקשים המפרשים על עצם הכלל הזה שש"מ בהאי עלמא ליכא, כיצד עובר הקב"ה לכאורה על הלאו של "לא תלין פעולת שכיר" שהרי שכירי יום אנו, ומדוע אינו מקיים בנו "ובימיו תתן שכרו"?

מתוך החיד"א בספרו 'חומת אנך', עפ"י דברי הגמ' שם וכן נפסק להלכה (שו"ע חו"מ של"ט, ז) שהשולח שליח לשכור לו פועלים, שניהם אינם עוברים על כל תלין, המשלח - בעה"ב אינו עובר לפי שלא שכרם והשליח אינו עובר כיון שלא עבד עמהם.

ובזה מתרצים דהנה הקב"ה נתן לנו את התורה ע"י משה רבנו שהיה שלוחו, ולכן אין הקב"ה כביכול עובר על 'בל תלין'. אך כל זה נכון לגבי כל התורה כולה אבל "אנוכי" מפי הגבורה שמענו וא"כ על זה חייב הקב"ה לשלם לנו שכר בעוה"ז. וא"כ י"ל שזה שאמר הכתוב 'ראה אנוכי' כפירוש בעל הטורים ראה עשרת הדברות שפתח באנכי, שהרי אנוכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו, ולא ע"י שליח, שבזכות זה נתון הקב"ה לפניכם ברכה היום דהיינו בעוה"ז.

בספר 'חוות יאיר' ביאר בזה את הפסוק (קהלת ד, ט) "טובים השניים מן האחד" שטובים השניים - שני הדברות, ששמענו מן האחד - מן הקב"ה, כיוון שעל ידם מקבלים שכר אף בעולם הזה.

בספר 'ישמח משה' ביאר עם יסוד זה את המדרש "אין ישראל ניוזנין אלא בזכות האמונה", שעל אמונה הרי מקבלים שכר בהאי עלמא כיוון שזה כלול ב'אנוכי' ולא יהיה לך. ומוסיף עוד, שזהו כוונת הפסוק "צדיק באמונתו יחיה" בכח האמונה וכנ"ל.

והרבי רבי העשיל פירש (בחנוכת התורה) עפ"י את הפסוק בתהילים "אחת דבר אלקים שנים זו שמעתי וגו' ולך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו". עפ"י הגמ' הוריות שהכוונה על שני דברות הראשונות שנאמרו בדבור אחד, וזהו אומרו "אחת דבר אלוקים" שהקב"ה אמר בדבור אחד "שנים זו שמעתי" את אנכי ולא יהיה לך, "ולך ד' החסד" שעל שתי דברות אלו עושה הקב"ה עמנו את החסד "כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" שכמו שעשה את המצוה בעולם הזה כך יקבל גמולו בעולם הזה.

לא תאמץ את לבבך (טו, ז)

יש לפעמים אדם הרואה את חברו וידידו במצוקה כספית, וליבו נכמר עליו מתוך רחמים. ועלול להיות מצב שאינו יכול לשאת בליבו הרגשה כבדה זו, ומתוך רצון להפסיק את המועקה אשר בליבו מחמת מצבו הקשה של חברו, הרי הוא מגיש לו סיוע.

יתירה מזו, ישנם אנשים שמתאכזרים על זולתם, ובראותם את מצוקתם, מתעורר בהם רחמים, ואחרי הסיוע שמגישים לנצרך, יכולים ועלולים הם שוב להתאכזר עליו.

על זה ועל זה מזהירה התורה: לא תאמץ את לבבך, מלשון "לא תתן ללבך חוזק ואומץ" שהמטרה בנתינת הצדקה לא תהיה אך כדי להסיר את המועקה שבליבך, ובוודאי לא בשביל להתאכזר עליו.

(עפ"י ש"ך על התורה) בעניין הזה מסופר (מובא ב"אוצרות התורה"): פעם ישב הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זצ"ל עם תלמידיו ועסק בתורה נכנס לפתע עני לבוש בלואי סחבות וכל כולו מעורר חמלה הוציא רבי מנחם מנדל דינר זהב מכיסו ונתנו לעני שמח העני על המתנה ההגונה שקיבל והלך לדרכו.

והנה כאשר הלך אותו עני חשב רבי מנחם מנדל לעצמו, הרי מה שנתתי לו את הדינר היה מתוך שנכמרו רחמי עליו ולא לשם מצות הצדקה כפי שציוונו השי"ת שלח מיד לקרוא לעני כאשר שמע העני כי האדמו"ר ביקש להחזירו נבהל ונחרד שמא התחרט האדמו"ר על מה שנתן שמא טעות היתה בידו והתכוון ליתן רק דינר של כסף.

כשהגיע העני הוציא רבי מנחם מכיסו דינר זהב נוסף ונתנו לעני לשם מצות צדקה כמובן שמח העני מאד הוא אזור עוז ושאל את הרבי אם כך היה ברצונו לתת שני דינרי זהב מדוע לא נתנם מתחילה וגרם לו ל"בהלת שווא"? השיב האדמו"ר למדתי מהפסוק בפרשת ראה שך עלי לעשות "נתון נתן לו" מדוע כפלה התורה

לשון נתינתו אלא ללמדנו שאם נתן לעני בפעם הראשונה מתוך רחמנות עליו לחזור ולתת נתינה נוספת לשם מצוה לתת באופן "שלא ירע ללבך בתתך לו" כלומר לא מתוך צער הלב על המצב של העני אלא לשם מצות הצדקה.

ורעה עינך באחיך האביון ולא תתן לו וקרא עליך אל ד' והיה בך חטא: נתון נתן לו ולא ירע ללבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ד' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ירך (טו, ט-י)

הגמרא במסכת בבא קמא מביאה על מה שהנביא ירמיה קללם לאנשי ענתות (ירמיה יח, כג) יהיו מוכשלים לפניך וגו' אמר ירמיה לפני הקב"ה רבונו של עולם אפילו בשעה שעושים צדקה הכשילם בבני אדם שאינם מהוגנים (ב"ק טז, ב) והנה יש להבין למה יכשלו בעת נדבת לבם לעזור איש את אחיו בעניים שאינם מהוגנים? וכי היה חפץ באבדן שנאיו?

בספר מנורת הזהב מביא בשם הרה"ק ר"ר זושא זיע"א את ביאור הכוונה בזה, שאדרבה, בזה כוון לברכם, שכידוע הנהגת הקב"ה היא "מדה כנגד מדה", ועי"ז שלא יבחינו מי הוא המקבל, ויתנו צדקה אפילו לעניים שאינם מהוגנים, בזכות זה גם הקב"ה יתנם לחסד ולרחמים אע"פ שאינם זכאים וראויים לכך.

בזה מפרש בספר צמח דוד את הפסוק "ולא תקפוץ את ירך מאחיך האביון" - הכונה שאפי' שהוא אביון במצוות, וזה כוונת המשך הכתוב "ורעה עינך באחיך האביון ולא תתן לו" היינו מחמת שתחשיבהו לרעה' דהיינו לעני רע ומתחזה, ויעלה בידעתך שלא לתת לו עד כי יודמן לפניך עני הגון, וקרא עליך אל ה' והיה בך חטא" היינו כי יפשפש ג"כ אחר מעשיך אם ראוי אתה לפי מעשיך להשפיע לך די מחסורך, אולי ימצא גם בך חטא ותגרום לך לקלקל ח"ו השפע.

בספר "דברי נפתלי" מביא סיפור מעניין זה, איזה חסיד היה רגיל לנסוע אל הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע וגם נהג לתומכו, וכשמע פעם אותו חסיד שרבי אלימלך נוסע בעצמו אל רבו המגיד הקדוש הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זיע"א גמר בלבו מה לי לנסוע אל התלמיד אם אוכל לנסוע לרבו, וקם ונסע למעזריטש.

ומה שקרה, שלפתע חלה הרעה במצבו הכלכלי והוא התחיל לרדת מנכסיו. כיון שכך, שב וחזר לרבו הרבי רבי אלימלך מליזענסק ותינה לפניו את צערו. הסביר לו הרבי ר' אלימלך זי"ע שהעניין הוא כך "כל זמן שתמכת בי בלי חשבונות ואם אני ראוי והגון לכך, אז גם מן השמים לא בדקו אחריך, והשפיעו לך כל טוב ברכה והצלחה, ומשבדקת אחרי ומצאת כי ישנם גדולים וטובים ממני אז גם מן השמים מדה כנגד מדה בדקו אם הנך ראוי באמת לעשירות".

נתון נתן לו ולא ירע ללבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ד' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ירך (טו, ז)

הגמ' אומרת במסכת גיטין דף ז, א) שבאם רואה אדם שמוזנותיו מצומצמים שיעשה יותר צדקה ועי"ז יתרבו נכסיו, וכל שכן כשנכסיו מרובין שמחוייב לעסוק הרבה בצדקה.

אבל האדם אומר: עכשיו המצב קשה אני לא נתן כעת, וכשיהיה לי אני יתן הרבה בעז"ה

מספרים שפעם היה כפרי שאירס את בתו לבחור בן תורה. שמע הכפרי על מנהג שנותנים ש"ס לחתן, בירר היכן ניתן לקנות, וירד העירה, לקנות את הש"ס ולשלחו אל החתן, ואכן קנה ש"ס 'עוז והדר' של 'מתיבתא' עבה מאוד, כשרצה לשלוח את הש"ס, נכנס לבית הדואר בעיר, ניגש אל הפקיד וקנה 'בול' בשקל אחד! לקח את הבול והדביק על הקופסא, רשם לכבוד החתן היקר ברח' זה וזה, ו...נתן לפקיד "תשלח לי את זה" ורוצה ללכת. אומר הפקיד, רק רגע, שם את זה על המשקל ואומר לו אדוני צריך להוסיף בולים, שואל הכפרי, למה, אומר הפקיד "כי זה כבד וזה שוקל הרבה" ואתה שמת רק בול אחד של שקל, אומר לו הכפרי "תגיד הכל בסדר? ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר! מה אתה אומר? החבילה כבידה? נו, אם נוסף בולים יהיה יותר כבד! ...

אומר הקב"ה, אתה רוצה שהכסף יגיע? תדביק בולים! תן לעניים! "כי בגלל הדבר הזה יברכך ד' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח יריך!" ומה אומר האדם? עכשיו קשה, עכשיו החבילה כבידה ואם אני יתן כסף לצדקה הרי החבילה תהיה יותר כבידה!. בא לא נהיה כאותו כפרי נבער ...

מאוצרות המגידים

היה כי יאמר אליך לא אצא מעמך כי אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך (טו, טז) בגמרא במסכת קידושין נלמד מכאן שאם יש לאדון כרית אחת - מחוייב לתת זאת לעבד. נביא כאן סיפור ששמענו מהרב לווינשטיין:

בתקופת השואה הצליחו להציל קבוצת ילדים יתומים ולהעלותם לארץ ישראל דרך טהרן שבפרס, מסע שבשלו דבק בהם הכינוי: "ילדי טהרן".

מרבית הילדים נלקחו לקיבוצים, שם השכיחו מהם בכח את מנהגי בית אבותיהם, והשחיתו את נפשיותיהם הרכות באלימות איומה. כאשר נודע הדבר, הרימו שומרי התורה קול צעקה ודרשו לקבל את הילדים לרשותם.

הקיבוצים בקשו הוכחות למוצאם של הילדים, והערימו קשיים רבים על הוצאתם. לבסוף, לאחר מאבק גדול, הצליח הרב מפוניבז' לקבל לרשותו קבוצה מאותם ילדים. הוא הביא אותם לבני ברק, אולם, לדאבון לבו, לא היו מזרונים כדי להשכיב אותם עליהם...

משום כך, הכריז הרב מפוניבז' שבאותו יום הוא ידרוש בבית הכנסת הגדול אחרי תפילת ערבית.

דרשותיו של הרב נודעו לשם ולתהילה. כעת, כשהודיע הרב מפוניבז' על הדרשה לא היה אדם אחד שירשה לעצמו לא לבוא. וגם עזרת הנשים הייתה מלאה אנשים.

פתח הרב ואמר:

יש לי קושיה משתי גמרות: הגמרה במסכת בבא מציעה (סב, א) דנה במקרה ששני אנשים צועדים יחד במדבר וברשותו של אחד מהם יש מים בכמות מועטה, אשר יספיק רק עבור אדם אחד עד בואו העירה, ואם יחלקו ביניהם את המים – ימותו שניהם.

להלכה נפסק, שמאחר ונאמר "וחי אחיך עמך" (ויקרא כה, לו) אדם צריך לדאוג לחיי זולתו רק לאחר שהוא דואג לחייו שלו, ולכן "חייך קודמים".

מצד שני – המשיך הרב מפוניבז' בדרשתו – במסכת קידושין (כ, א) אומרת הגמרא שמי שקנה עבד עברי, כאילו קנה אדון לעצמו, כך שאם ברשותו רק מזון אחד, או כרית אחת, עליו לתת אותם לעבד, ואילו הוא ישן על הארץ.

הלכה זו, של נתינת המזון או הכרית לעבד ולא לאדון – הוסיף הרב מפוניבז' ובאר – נלמדת מן הפסוק "כי טוב לו עמך" (דברים טו, טז).

נשאלת, אפוא, השאלה: מה באה המילה "עמך" ללמדנו? שאתה קודם או שהזולת קודם?

התשובה היא, שהאדם תמיד קודם לזולתו. כאשר ישנה שאלה אודות המים – הוא קודם, ועליו לשתות לפני זולתו, ולהחיות את עצמו, והחידוש הוא שגם כאשר מדובר בעבד עברי, האדון הוא זה שקודם, והחיוב לתת לו את המזון שלו, הוא ענין פרקטי.

הא כיצד?

הבה נתבונן באותו עבד ובגורם למכירתו:

מדובר באדם יהודי, שביט דין מוכרים אותו בגניבתו, דהיינו: הוא נתפס בגניבה, ועליו לשלם על מעשהו. לכאורה, אף אחד לא יסכים לשלם מכספו, על מנת להכניס גנב הביתה. אבל במקרה הזה לא מדובר על גנב מקצועי, אלא על יהודי 'משלנו'. יתכן שאפילו למד אתנו באותה ישיבה... אך, לדאבון הלב, הוא נכשל בגניבה. משום שלא הצליח להחזיק מעמד אל מול המחסור הנורא וההזקוק שהייתה בביתו.

והנה, כאלו לא די בעצם הנפילה לגניבה, תפסו אותו ומכרו אותו לעבד... וההשפלה הולכת וגדילה, כשהוא מבחין שמי שקנה אותו לעבד, אינו אלא חבר מהישיבה, שלמד שני שיעורים מתחתיו...

כשהם מגיעים הביתה, אומר האדון: מצטער משה, לא הספקתי להתארגן... הערב תישן על הרצפה ומחר נקנה לך מזון...

האם אותו עבד יצליח לישון באותו לילה? ודאי לא, וכי כיצד יישן? כיצד יתעלם מן החור העמוק שנחרץ בלבו בעקבות אירועי היום?

והאדון החדש – המשיך הרב מפוניבז' – האם הוא כן יצליח לישון? ודאי לא, וכי כיצד ירדם, כשהוא יודע שהיהודי התלוי בו אינו מצליח לישון כיון שמרגיש חור בלב?

אם כן, יוצא ששניהם לא יישנו – לא העבד ולא האדון, לכן קובעת התורה, תן לו את המזון שלך, הוא ירגיש שמתייחסים אליו בכבוד ויצליח להירדם, ואתה, שמרגיש שגמלת טוב עם אותו יהודי, גם אתה תצליח לישון, כי טוב לו עמך...

כלומר, עוקא מפני שאתה קודם, עליך לדאוג לעצמך, וכדי לדאוג שאתה תוכל לישון בשלחה, עליך לתת לו את המזון שלך!...

כעת עצר הרב מפוניבז' והתבונן ביושבים מולו:

הבאתי יתומים מהשואה – אמר לבסוף – אין להם לא אבא ולא אמא... אין להם כלום... גם כריות ומזרנים אין לי בשבילם... והלילה, הלילה הם לא יישנו, כי אינני יכול להשכיב אותם על הרצפה...

הם לא יישנו, וכעת, כשאתם יודעים זאת, גם אתם לא תישנו, אם כך, הביאו את המזרנים שלכם ודי!...

ואכן תוך רגעים אחדים התמלא בית הכנסת בכריות, בשמיכות, במזרנים ובכלי מיטה, עד שהיה צריך לומר שיפסיקו לתת...

למען יברכך ה' אלוקיך בכל מעשה ידך אשר תעשה (יד, כט).

מחד גיסא נאמר בפרשתנו: "למען יברכך ה' אלקיך בכל מעשה ידך אשר תעשה", היינו: יש לפעול, לעשות, להשתדל, וברכתך" אבל "תעשה", ומאידך גיסא – ישנה מצות הביטחון. והכל שואלים: כיצד, באמת מתנהגים לנעשה?

התשובה היא, שיש כאן בעולם, תהליך דומה ל"שבור את החבית ושמור יינה". כלומר, אתה צריך לעשות, חייב להשתדל, לעבוד. בענייני בריאות, למשל, אם אינך בריא – עליך ללכת להיועץ ברופא וברפואות, ואם אין לך כסף לרכוש

תרופות – תעבוד לפרנסתך ותקנה תרופות. אך בד בבד עליך לדעת בביור, כי ההשתדלות שלך אינה שווה כלום! ההשתדלות שווה רק משום שאת ממלא את חובך, אבל הישועה לא באה מחמתה.

נאמר בנוסח נוסף:

בהלכות השתדלות יש לכל אחד שלחן ערוך בפני עצמו... מאי משמע? צדיקים בעלי דרגה גבוהה החשים את הקב"ה בכל לבבם, הם, למשל, פטורים מכל השתדלות, וכלשון הרמב"ן "מה לרופאים בבית יראי ה'" מאכלם ורפואתם ופרנסתם יגיעו להם בדרך פלא ונס. אך רוב האנשים דרגתם פחותה מהם, וממילא אינם פטורים מהשתדלות, לפחות משהו מסוים. כל אחד יעשה השתדלות כפי

לבבו. יש אדם שדי לו במעט השתדלות, לפתוח את חנותו שעה ביום, אחרים כפי שאמזנתם אינה חזקה כמותו, זקוקים לשעתיים שלוש, אחרים לחצי יום וכי' – כל יהודי לפי חזק אמונתו בה', יש המרבה ויש הממעיט – אבל שניהם אין חילוק ביניהם בידיעה כי ה' הוא הון את העולם מקרני ראמים ועד ביצי כינים – לא אני!

היכן, מורי ורבותי, מתבטא ההבדל, הין מי שחושב כי הוא מבריא את עצמו, לבין מי שאמזנתו איתנה שהקב"ה הוא המביא את הרפואה ואת הישועה, הרי שניהם עושים השתדלות, זה מעט זה קצת יותר?

במקרה שאין להם את היכולת לקבל רפואות.

כאשר אדם מנוע מלהשיג תרופה מסויימת או כאשר אין לו חובה לקבל תרופה – אז עליו לדעת כי הישועה, אם היא צריכה לבוא, בא תבוא- עם הרפואות וללא הרפואות, ואף בלא השתדלות, כי עתה אין עליו חובת ההשתדלות, וה' יעשה הטוב בעיניו, אם נזרה עליו רפואה – היא תגיע בכל דרך שהיא.

כמו כן, כל סוגי ההשתדלות הגובלים באיסור או חשש איסור – אין בהם חובת ההשתדלות, אדרבה, במקרה שחייב להשתדל ואינו משתדל כראוי, יכול להיות שבגין כך לא יקבל מה' את המגיע לו, כעונש על שלא עשה את ההשתדלות המוטלת עליו, אבל כאשר אינו חייב, מחמת חשש איסור וכדומ', הוא פשוט עובד חנים, כי אם נזר – יהיה לו ואם לא – לא יהיה.

נסעתי פעם במונית עם רבי עזרא ברזל זצ"ל. באמצע הנסיעה פנה הרב לנהג ואמר לו:

"אתם, נהגי המוניות, צריכים להיות הגדולים ביותר במידת הביטחון בה', כי אין לכם עבודה מסודרת. כל מי שרק מגביה את היד לסדר את מגבעתו אתם חושבים כי הגביה יד לעצור מונית... כל כך אתם מצפים ותלויים בחסדי אחרים, ממילא, קל לכם לתלות עיניכם למרום ולזכות לביטחון בה'... ומי כמוכם, רואים בסופו של דבר כיצד מגיעה פרנסתכם... (יחי ראובן)

"רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש, ולא תאכל הנפש עם הבשר. לא תאכלנו, על הארץ תשפכנו כמים. לא תאכלנו, למען לך ולבניך אחרים כי תעשה הישר בעיני ה'" (דברים יב, כג-כה).

וכתב רש"י: לא בא הכתוב אלא להזהיר וללמדך עד כמה אתה צריך להתחזק במצוות: אם הדם שהוא קל להשמר ממנו, שאין אדם מתאוה לו, הוצרך לחזק באזהרתו, קל וחומר לשאר מצוות –

לא מובן, הרי היא גופא קשיא: אם קל להשמר ממנו, ואין אדם מתאוה לו. ואדרבה, הן אמרו במשנה (מכות כג ע"ב) שנפשו של אדם קצה ממנו. אם כן, מדוע באמת הוצרך לחזקו באזהרתו: "רק חזק, לבלתי אכל הדם"?! –

ונוסיף ונאמר שיש כאן חיזוק אחר חיזוק. שכך השיריש בה"כתב והקבלה" (בראשית כ, יא), שבכל מקום תיבת "רק" שרשה להרויק ולרוקן, היינו להוציא מן הכלל ולמקד. כמו: "ויכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום" (בראשית ו, ה), היינו רע מוחלט בלא קרטוב טוב. "והיה רק זועה" (ישעיה כח, יט), זועה מופלגת שאין דומה לה. "רק אין יראת אלקים במקום הזה" (בראשית כ, יא), פריקת עול מלכות שמים כאן היא מופלגת ומוחלטת. וכן: "רק חזק לבלתי אכל הדם", התמקדות מוחלטת בהתחזקות רבה ועצומה –

למה ומדוע?

כתב ב"שפתי חכמים": לפי שהיצר הרע של אדם מסיתו תמיד להעבירו על דעת קונו, הלכך אפילו מצוות קלות צריכים חיזוק, קל וחומר לשאר מצוות שאדם מתאוה להם.

ובאמת משום כך אמרו (קדושין לא ע"א ובתוספות) שגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה. לפי שהמצווה ועושה עומד במלחמת היצר המסיתו תדיר לעבור עברות ושלא לקיים המצוות, ועליו לעמוד בקשרי המלחמה הגדולה, מלחמת היצר וחיליו ("חובות הלבבות" ה, ה). ובאמת הגויים שאינם מקיימים אפילו שבע מצוותיהם כי נכנעים הם לעסתת יצרם, לפיכך אף כשיקיימו לא יקבלו שכר אלא כאינם מצווים ועושים (בבא קמא לח ע"א).

ידוע בשם החזוה מלובלין זצ"ל, שזה הפרוש בדברי הגמרא (שבת י ע"א), שהתחלת אכילה משיתיר חגורה, ואם התיר חגורתו לסעודה סמוך למנחה לא הטריווהו לחגור, אלא ישלים סעודתו ואחר כך יתפלל.

ושאלו שתי שאלות. הראשונה: טריחותא למיסר המייניה, וכי איזו טרחה היא לשוב ולחגור האבנט. ותו, שאלה שניה, ליקו הכא וליצליה, יעמוד כך ויתפלל. וענו: משום "הכון לקראת אליך ישראל" (עמוס ד, יב), התנאה לפניו (רש"י) –

ויש לעיין, שזו התשובה לשאלה השניה, מדוע לא יעמוד כך ויתפלל. ולא ענו כלל על השאלה הראשונה, וכי טרחה היא לחגור חגורה.

וענה החזוה מלובלין זצ"ל, שהא בהא תליא. ודאי, אין זו טרחה לחגור חגורה. אבל ברגע שזו מצוה, מגיס היצר כל כוחותיו למנעה, ואין לך טרחה גדולה ממנה!

ואספר

נכנסתי בפתח האפל של חדר הטהרה, וגשתי דרכי.

הסביר: "מה אומר לכם, רבי! העני, בכל ימות השנה עוד מסתדר איכשהו, ער גיט זיך אן עצה. אובער ווען ס'קומט פסח, כשמגיע הפסח הוא אובד עצות!..."

כך באים אנו לפני בוראנו בימים הנוראים, דלים ורשים!..."
"אם זו השגתך, לך נאה להתפלל", אשר הרבי...

על כל פנים, הבטחתי שמיד אחרי הפסח אסע לקנדה, לאסוף כספים לתשלום החוב. אחד מראשי הכוללים הגיע להפרד במעיל צמר חם, כשהוא נוטף פלגי זעה.

תמהתי: "בקיץ, מעיל צמר?!"

הזכיר: "מבחינת האברכים, אנו בעצמו של החורף". עוד לא שולמה הקצבה עבור חודש שבט...

כאב הלב. נסעתי, ותפילות האברכים מלוות אותי. "תפילה עושה מחצה", ואספתי מחצית הסכום הנדרש...

מה עושים? לא ראיתי מוצא, לא היתה בררה, ובתקופת חנוכה חזרתי לטורונטו. כמה השתאו לבואי: "הו, הרי רק עכשו היית פה!"

רק עכשיו?! חצי שנה בעיניהם, כיום אתמול כי יעבור!

השבתי בפתגם מהגמרא: "רבי לא שנה, רבי היא מנין לו" (נדה סב ע"א) [לאמר: רבנו הקדוש היה רבו של רבי היא הגדול, וכל תלמודו ממנו. אבל לענינו, פרשתיו כך:] אתם טוענים: "רבי [הרי עוד] לא [עברה] שנה [מאז היית פה] ואני עונה לכם] רבי [יש רבנים ותלמידי חכמים] היא [הזקוקים למחיה] מנין לו", מנין ישיגו פרנסתם!

התפיסו והתרצו. כולם, מלבד אחד. שאמר: אל תקפידו עלי, אין זו פגיעה אישית. אבל סדר, צריך שיהיה!"

השבתי לו: "אין בעיה. רק תספר לי איך אתה מסתדר עם הפסוק: 'נתון נתון לו' (דברים טו, י), אפילו מאה פעמים (רש"י)..."

ענה לי: "אין לי שום בעיה. תבוא בכל שנה, אפילו מאה שנים, ושזכזה לתת לך מאה פעמים!"

חכם האיש.

אמרתי לו: "נפלא, כעת תסביר בבקשה את המשך הפסוק: 'כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך'."

סוף סוף הצלחתי להביך אותו. נתן בו עינים תמהות: "מה לא מובן פה?"

אמרתי: "מהו שנאמר 'בגלל הדבר הזה', בגלל איזה דבר. ובכל מקום נאמר בקצרה: למען יברכך ה' אלקיך בכל מעשה ידך (דברים יד, כט, כג, כא, כד, יט), ותו לא."

נאות: "אדרבה, נשמע".

אמרתי: "אין פשוט מזה. אמור נא לי, מתי סגרת עסקה לאחרונה?"

ענה: "הבוקר, מדוע?"

שאלתי: "והתפללת שתצליח?"

ענה: "ודאי! למה אתה שואל?"

אמרתי: "עוד רגע. ומתי סגרת את העסקה שלפניה?"

אמר: "שלשום, מה העניין?"

"וגם אז התפללת שתצליח?"

ענה: "ודאי. ולפני זה סגרתי בשבוע שעבר, והתפללתי שאצליח. מה החקירה הזו, רצונכם להכנס אתי לשותפות?"

עניתי: "ודאי, לשותפות יששכר וזבולון. אבל אסביר לך. הרי יודע אתה שמשפטיו של הקדוש ברוך הוא במדה כנגד מדה, ובמדה שהאדם מודד מודדים לו מן השמים. והקדוש ברוך הוא אומר לאדם: ארבעה שלי [הלוי והגר והיתום והאלמנה] כנגד ארבעה שלך [בנך ובתך עבדך ואמתך], אם אתה משמח את שלי אני משמח את שלך (רש"י דברים טו, יא) -

לפני חצי שנה עשית עסק, והתפללת לפני הקדוש ברוך הוא שתצליח. אמר: למה לא, הוא נתן, נתן גם לו.

בשבוע שעבר עשית עסק, שלשום עשית עסק, הבוקר עשית עסק, והתפללת שתצליח. והנה הגעתי, ואתה מתפלל: כבר? ער איז שוין וידער דא. עוד לא עברה שנה, סדר צריך שיהיה!

והקדוש ברוך הוא אומר למלאכי השרת: תבדקו בבקשה בפנקסים, האם עברה שנה מהפעם הקודמת שבקש הצלחה בעסקיך?!"

רק אם "נתון נתון לו", נתן ותחזור ותתן בכל פעם שביקש. אזי "בגלל הדבר הזה" שאתה נותן בכל פעם שמבקשים ממך, "יברכך ה' אלקיך בכל מעשיך", ויעתר בכל פעם שתבקש!"

"טוב", השיב בלהיטות, שלא אפתח פה חלילה. "כמה אתם צריכים?!"

הזכיר: "טוב, השיב בלהיטות, שלא אפתח פה חלילה. "כמה אתם צריכים?!"

הזכיר: "טוב, השיב בלהיטות, שלא אפתח פה חלילה. "כמה אתם צריכים?!"

הזכיר: "טוב, השיב בלהיטות, שלא אפתח פה חלילה. "כמה אתם צריכים?!"

הזכיר: "טוב, השיב בלהיטות, שלא אפתח פה חלילה. "כמה אתם צריכים?!"

הזכיר: "טוב, השיב בלהיטות, שלא אפתח פה חלילה. "כמה אתם צריכים?!"

הזכיר: "טוב, השיב בלהיטות, שלא אפתח פה חלילה. "כמה אתם צריכים?!"

הזכיר: "טוב, השיב בלהיטות, שלא אפתח פה חלילה. "כמה אתם צריכים?!"

הזכיר: "טוב, השיב בלהיטות, שלא אפתח פה חלילה. "כמה אתם צריכים?!"

הזכיר: "טוב, השיב בלהיטות, שלא אפתח פה חלילה. "כמה אתם צריכים?!"

הזכיר: "טוב, השיב בלהיטות, שלא אפתח פה חלילה. "כמה אתם צריכים?!"

הזכיר: "טוב, השיב בלהיטות, שלא אפתח פה חלילה. "כמה אתם צריכים?!"

נכנסתי בפתח האפל של חדר הטהרה, וגשתי דרכי. החושך היה מוחלט. לבי הלם כקורנס. כבר לא ידעתי האם הולך אני לעשות מעשה אומץ או טפשות, להתגרות בנפטרים. נדמה היה לי שאני שומע את המים רוגשים. הרוחות טובלות. אבל אם אומץ, אז עד הסוף. פשטתי בגדי במהירות, גשתי דרכי אל המים, ואכן רגשו. טבלתי רגלי, היו קרים כקרח. החלטתי: אטבול אחת, ואנוס. ירדתי, ולפתע דרכתי על גולגלת! היא צפה מולי על פני המים, חירות כמת, גם בחשכה ראו.

לבי נתן, אפילו לצרוח לא אצרתי כוח, גרוני נשנק באימה. קפצתי אחור, התלבשתי בחפזה ונמלטתי מהמקום. ידעתי שהיתה זו שטות. לא מתגרים בנשמות הנפטרים. מזלי, שלא הזיקני.

רצתי כל עוד רוחי בי, וחזרתי לעיירה. החלטתי שלא אספר על כך לאדם. ידעתי שהשומעים יתפלגו לשנים: חלק יאמר שהיתה זו שטות מלכתחילה, ואסור היה להסתכן. והחלק השני יביע ביקורת, איפה האמיצות. אם כבר, מדוע נמלטתי. מדוע לא טבלתי. אבל אני ידעתי שהיתה גם היתה אמיצות. והבריחה, חובת השעה. נראה אותם מה היו עושים במקומי, אם היו פוגשים ברוח העולה מתוך המים!

להירדם כבר לא יכלתי. להתרכז בלמוד, גם לא. בקושי, בתפילה. הלכנו לחדר האוכל, ושמתי לב שחברי חיוור ונרעש. שאלתי: "מה קרה, אתה נראה רע!" אמר לי: "אינך רואה כיצד אתה נראה! אבל אספר לך מה קרה - אנחנו בחודש האמיצות. חשבתי, מה אעשה, במה אתחשל. ועלה בלבי רעיון. כעת אני יודע שהיתה זו שטות -

החלטתי ללכת בחצות הלילה לבית הקברות, ולטבול במקוה שבחדר הטהרה. מספרים שרוחות הנפטרים מתגלות שם וטובלות, פחד פחדים, אין מקום מתאים יותר להפגין בו אמיצות. הלכתי, נכנסתי, פשטתי בגדי וטבלתי. המים היו כקרח. ולפתע, עודני מתחת למים, לא תאמין, אני חש רגל על ראשי! עליתי באחת - ונפטר מגיח מולי!

אין לך מושג מה ההרגשה -

אין לי מושג! דוקא יש לי, ועוד איך!..."

ויסרתי את עצמי, הוכחתי את עצמי: איי, איי, איזה בעל גאווה אתה, בוש והכלם! מדוע היית בטוח שבמוחך לבדו ציץ הרעיון, שאתה לבדך מסוגל להגותו. מדוע לא הבאת בחשבון שעוד משהו חשב כמוך, ועשה כמוך. מדוע חשבת שאתה ואין בלתיך!

היה זה שיעור שלא ישכח.

אם לא של אמיצות, הרי של ענוה!

אבל השיעור האמיתי באמיצות, נמסר לנו ממש בפתח הנסיונות הקשים שצפו לנו במראות מלחמת העולם השנייה.

הישיבה בביאליסטוק היתה ממוקמת בסמוך לתחנת הרכב. בראש השנה הפציצו הגרמנים את ביאליסטוק. תחנת הרכבת נמחתה מעל פני האדמה. הצופרים יללו, ועל פי ההוראות השתטחנו כולנו מתחת לספסלים, כאילו היה בכך כדי לגונן. היה זה בחזרת התפילה, במוסף של ראש השנה. המשגיח עבר לפני התיבה ושר את "היה עם פיפיות שלוחי עמך בית ישראל". ואני זוכר, כאילו היה זה היום: הצופרים מיללים, ההפצצות מרעידות את הקירות והשמשות, ואנחנו שרועים מתחת לספסלים, והמשגיח משורר בנעימה, ברגש ובתחנה, ואף רעד קל לא מרטיט את קולי!

ממש: "לא קם, ולא זע!"

לא התפעל, כמלא נימה!

איזה חיזוק זה נתן לנו לקראת הנסיונות שהתרגשו עלינו במלחמה!

(והגדת)

"נתון נתון לו"

תשמעו ספור. רגיל הייתי לנסוע לחוץ לארץ, לאסוף כספים להחזקת מוסדות התורה. וידעתי, אינם אוהבים שבאים לעתים תכופות מדי. היתה שנה, הכבד ושב בביתך עד השנה הבאה.

פעם היתה המצוקה רבה, ולא עלה בידי לשלם משכורות לאברכים בחדשי החורף. איני יודע איך עברו את חג הפסח -

הן ידוע הספור, מצודתו של הרבי מבעלו השר שלום זצ"ל פרושה היתה על קהילות המחוז. בפרוס הימים הנוראים זימן אליו את בעלי התפילות בכל המנינים, לבחון האם יודעים הם לכל הפחות את פרוש המלים.

בא לפניו בעל תפילה, והרי שאלו: "מה פרוש המלים 'אתאנו לחנך כעני בפתח?'"

תמה: דבר כה פשוט אין הרבי יודע?!

בדרך הדרוש

והשתא יש לומר דכך הוא הפירוש בדברי הספרי הנוכר לעיל היאך אפשר שיהיה זה איסור לאו דאסור לנתון המזבח הא לא מציעו כנגדו היתר בשום מקום.

לכך משני דהוא איסור לאו למזבח את השם. ולאיסור זה שוב מציעו היתר כנגדו דהיינו בסוטה שהיו מוחקים את השם:

חולין. והטעם הוא משום דאמרין אל יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר רק אפשי אבל התורה אסרתה לכך עשה הקב"ה לכל דבר איסור נגדו דבר היתר כדי שנדע טעמו של האיסור ואף על פי כן יפרשו ממנו. אבל אם לא היו יודעים כלל טעמו של האיסור לא היה רבותא כלום רק כאדם שקצה עליו דבר מאוס כי מעולם לא נסה בזה.

(חנוכת התורה)

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל מאמיהם

פרשת ראה

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאצרות אמונים

והנה העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט רק נזבת כלם שנה לפרוטת חרשת, והלואי שלא גביא העשיר על עצמו קלה על ידי מתנה פחותה כזו..."

ספר חיים ספר פרנסה וכלכלה פרק ה

ודוי ביד קפוצה

על פן אנכי מצוה לאמר פתח תפתח את ידך לאחיך לענגך ולאבניך בארץ (טו יא) בשעת אמירת הודי נוהגים אנו להפוך באגרוף על הלב (ראה עמו אברהם תרו ג). טעמו של מנהג זה מפרש בדברי המדרש, והוא משום שמתנת הלב היא שגורמת לנו להגיע לידי עברה (קה"ד ז ב).

מדוע אנו מכים זקוק באגרוף קמוץ?

פרש רבי שלמה זלמן ארנר רבה של שאמלוי:

ידוע כי ביחלתו של האדם לכפר על חטאיו באמצעות נתינת צדקה, כמפרש בפסוק (דניאל ד כד): "וחטאך בצדקה פרק". אלא שלמרות זאת לא פעם קופץ האדם את ידו מלתת צדקה. לכן אנו מכים על לבנו ביד קפוצה באמירת הודי, לאמר: קפיצת היד היא שגורמת לנו להזדקק לודי זה, שאמלא היא הי מתכפרים עוונותינו בצדקה.

טייל בפרדס על אגרת השיח חלק הרמו אות יד

ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים

וזבחת פסח לה' אלקיך צאן ובקר" (טז ב)

"ובקר" - תזבח לחגיגה. שאם נמנו על הפסח חבונה מרבה מבאיים עמו חגיגה כדי שיהא נאכל על השבע" (רש"י).

לאור דברי רש"י מתבאר הטעם מדוע ב'הגדה של פסח, בברכת אשך גאלנו אנו אומרים: "ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים", ולא להפך - "מן הפסחים ומן הזבחים": כיון שקרבן הפסח צריך להאכל על השבע, מקדימים להקריב לפני את 'הזבחים' - חגיגת ארבעה עשר המובאת עמו (טו א"ח תע).

אלא שבשורת מהר"י וייל (קצ ג. הובא בספר "א תע" ב) כתב, שכשחל ליל הסדר במוצאי שבת יש לומר: "מן הפסחים ומן הזבחים", שהרי חגיגת ארבעה עשר אינה דוחה את השבת, ועל פן אנו מקדימים את 'הפסחים' הקרבים בשבת, לזבחים' שקרבו למקרת, ביום חג הפסח.

לעמדת זאת, רבי יחזקאל מצלנבונג רבן של קהלות אה"ו כתב (ש"ת נוסח יחזקאל א"ח כג), שאף כשחל ליל הסדר במוצאי שבת יש לומר את הנוסח הרגיל. שהרי גסח תחלתה של בקשה זו [כך יגיעו למועדים ולרגלים אחרים הבאים... ונאכל שם..."] מוכיח כי היא מתחייבת לשנה הבאה. ובשנה הבאה, אף אם לפי חשבוננו יחול חג הפסח במוצאי שבת, מקוים אנו שיבנה בית המקדש וישובו לקדש על פי הראיה, ואז יתכן שחג הפסח לא יחול במוצאי שבת.

אף רבי יעקב עמדין (סדר בית יעקב; סדר ההגדה) מסכים לדעת 'הפסחים'. המכנה המשותף למצות הצדקה ולאמירת תהלים הוא שאת שניהם רצוי לקיים לפני התפלה; לבני נתינת צדקה

מבאר בגמרא (בבא בתרא ו א) שיש לתתה לפני התפלה, ולגבי אמירת תהלים מבאר בש"ל"ה (מסכת תמיד כג) שיש ענין לומר פרקי תהלים לפני התפלה.

שמע שלמה

לך ה' הצדקה משום שאיננו מברכים לפני

"נתן תתן לו" (טו י)

מצות צדקה נמנית בין מצוות העשה שאין מברכים קדם עשייתו. ההסבר הרווח לכך הוא, משום שחוששים שפאו העני יתביש לקבל את הצדקה מיד הנותן, ונמצא שהנותן ברוך ברכה לבטלה (ראה ש"ת הרשב"א סי' יח).

ביסוד זה פרש רבי יששכר בער בלוח, אב"ד מטרסדורף, את הפסוק בדניאל (ט ז): "לך ה' הצדקה ולנו בשבת הפנים".

ידועים הם דברי הגמרא (ברכות לה א) המפרשות את הסתירה בין הפסוק: "לה' הארץ ומלואה" (תהלים כד א), לפסוק: "והארץ נתן לבני אדם" (שם קטו טו). שקדם הברכה הארץ שבת לה, ולאחר הברכה נתן הוא רשות לבריות להנות מנה. לאור זאת נוכל לומר, כי כשאנו נותנים צדקה ואיננו מברכים לפני, הרי טרם ננתן לנו רשות להנות מנה, ונחשב לנו כאילו נתנו משל הקדוש ברוך הוא, וזו אפוא כנות הכתוב: "לך ה' הצדקה" - משלך נותנים אנו צדקה, וזאת לפי שאין אנו יכולים לברך לפני כי "ולנו בשבת הפנים" - אויל יתביש העני ולא יתה' מוכן לקחתה מדינו.

בינת יששכר דרוש דרך טיים

אמן משיבה חרון אף

"למען ישוב ה' מחרון אפו ונתן לך רחמים ורחמיה" (יג יח)

ראשי התבות: "למען ישוב" מחרון אפו הנם בנימטריה אמן. רמז לדברי האהר הקדוש (תקונים, דף מ א): "כל העונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה".

נטעי שעשועים תהלים ב יא

איש כמתנת ידו יתן

"ולא ירע לבבך בתתך לו" (טו י)

ברבות מקהלות ישראל נהגו להכריז בשעת אמירת 'מי שברך' את סכום התרומה שנותן המתברך לבית הכנסת. מינעו לדעת כי בקהלות אשכנז נהגו בעבר לנקב בסכום נמוך ואחיד לכל המתברכים, גם אם היה העולה לתורה עשיר ובעל נכסים. רבי חיים אחי המהר"ל מפראג קורא תגר על מנהג זה וכן כתב בספרו:

"אני קורא תגר על מנהג אשכנז שנוהגים להפסיק בקריאת התורה בין גברא לגברא ולתת 'מי שברך'... ואפילו הוא עשיר אינו מנדיב, רק פרוטה בעלמא, והלואי שינתנה... הירצה אלקים במתנה פחותה כזו! וכן בשעת הרגל שיגדו מתנת יד, היה ראוי שיהא לכל איש ואיש כפי ברכתו אשר ברכו ה' ותברך.

'אמת ואמונה' - סוד הקיום

"כי תעשה הטוב והישר בעיני ה'" (יב כה)

"הטוב" - בעיני השמים, 'הישר' - בעיני אדם" (רש"י).

אמר האדמו"ר רבי שאול ידידיה אלעזר ממוז'ז'ץ:

סוד קיומו של היהודי הוא בהיותו טוב לשמים וישר לבריות. על כך אנו אומרים בתפלת ערבית: "אמת ואמונה כל זאת וקם עלינו; מדת אמת היא ההליכה בתם ובישר עם וולתנו, והאמונה היא יסוד הקשר בין האדם למקום. שני יסודות אלו הנם כל זאת" - יסוד כל המדות, וקם עלינו - הם סוד הקיום של עם ישראל.

אמרי שאול, עניני סכות אות כד

'לא תגדודו' לשיחת בטלה

"בנים אתם לה' אלקים לא תגדודו" (יד א)

רגלים היו הפקרים להתנצח תדיר עם רבנו הונתן איבשיץ, אשר מצדו היה משיב להם מנה אחת אפים. פעם הטיח בו אחד מהם: "הכיצד יתכן שאחי הגויים עומדים כלם בבית תפלתם באימה ובראה, ואלו בבתי כנסיותיכם, היהודים, נתן לראות בין המתפללים כאלו שמז'ז'לים בקשת המקום ומשוחחים ביניהם?"

קשה רבי יהונתן ללמד זכות על ישראל ואמר לכפר: "אכן צודק אתה, רבי הוא מנהגו של עולם; עבד מתנהג אצל רבו באימה ופחד, אולם בן אצל אביו מרגיש כביתו שלו. אתם נמשלים לעבדים, ואלו אנו, בנים אנו לה' אלקינו, ומתוך כך יש מאתנו שנוכחים בדבור בבית הכנסת".

בדרך מוסר, על פי האמור, פרש רבי עמרם בלום בעל 'בית שער' את הפסוק שלפנינו: אף כי "בנים אתם לה' אלקים", אך עם כל זאת עמדו ביראה בביתו - בית הכנסת, וחלילה "לא תגדודו" - בו לעסק בשיחה בטלה.

דברי שמואל; מפי ספרים וספורים

תפלה בבית הכנסת - סמל לקרבת אלקים

"וכי ירבה ממך הדרך פי לא תוכל שאתו פי ירחק ממך המקום" (יד כד)

דרש רבי שלמה זלמן אונסדורפר מגיד מישרים דפר שבונרג:

המשמט מתפלה בבית הכנסת בטענת: "וכי ירבה ממך הדרך", או בטענת "כי לא תוכל שאתו" - קשה עליו לשאת את הרעש והקהלה השוררים בו; עליו לדעת כי אין ממש בטענותיו, וסבתה האמתית של המנעות היא: "כי ירחק ממך המקום" - כיון שהתרחק בהליכותיו מדרכו של המקום ברוך הוא.

פני שלמה

צדקה ותהלים לפני התפלה

"ולא תקפץ את ידך מאחיד האביו" (טו ז)

בדרך רמז פרש האדמו"ר רבי שלמה מקרלין:

ראשי התבות של המלים: "לא תקפץ... ידך מאחיד האביו" הם 'תהלים'. המכנה המשותף למצות הצדקה ולאמירת תהלים הוא שאת שניהם רצוי לקיים לפני התפלה; לבני נתינת צדקה

פעם הבחין ה'דברי חיים' מצאנו באדם המברך ברכות השחר לעצמו מבלי שיענו אמן אחר ברכותיו. פנה אליו הרבי ואמר לו: "בתחלת פרשת ראה נאמר: 'את הברכה אשר תשמעו' - 'את הברכה' יש לברך באופן של 'אשר תשמעו' - שישמעו הסובבים וענו אמן".

(עשרת חיים עמ' קג)

ברכות השחר: בקול, בכונה, בכתובות

תענה אמונים

ברכת אהבה רבה (ו)

ושמרתם ועשיתם

בקשת לשמור ולעשות ולקיים נראית לכאורה כבקשה נפרדת על שמירת וקיום המצוות, כבקשה שאינה נוגעת לבקשות שלפניה ולאחריה: 'להבין ולהשכיל, לשמע וללמד וללמוד... והאר עינינו בתורה' העוסקות בעניינים הקשורים לעסק התורה.

אלא שיש להסביר כי אף שלוש הבקשות הללו עוסקות בלמוד ובעסק התורה; 'לשמור ולעשות ולקיים' - זהו מבחן על עמק עינה של תורה, אם אדם לומד סוגיה באופן כזה נפלא, עד שהוא מסוגל להשמור מאסורים שהתחדשו לו בלמוד אותה סוגיה, הרי זכה למדרגת 'לשמור'. ואם מלבד זהירות מאסורים הוא מסוגל לקבל על עצמו מתוך למודו זה גם חייבים חדשים שלא היו ידועים לו, הרי זכה למדרגת 'לעשות'. ואם התוצאה בקומתו הרוחנית כחומה בצורה, עד שאין פה בעולם שיכול להזיזו מהמסקנות שאליה הגיע בעקבות למודו, הרי התעלה עוד למדרגת 'לקיים'. ועל שלוש מדרגות נפלאות אלו אנו מבקשים כאן (הארת התפלה).

גאון מוילנא באר את הקשר בין למוד התורה לקיימה פה: הלא אמרו חז"ל (נהל"ב) שעוד בהיות התינוק במעי אמו מלמדים אותו כל התורה כלה, ובשעת לידתו בא מלאך וטורו על פיו ומשכחו את כל התורה שלמד. נמצא שבשביל למוד התורה בלבד לא היה צריך האדם לצאת לאור העולם, שהלוא גם במעי אמו עסק הוא בתורה. יוצא מכך שכל מטרת בואו לעולם היא לקיים את מה שלמד, ולפיכך תוך כדי הבקשה על למוד התורה, נבקשים אנו שלמוד זה יהיה על מנת לקיים, כי לכך נוצרנו (משלות התורה) בפרק מעלות המעשה שבסוף הספר).

לעשות קיים לתורה

עוד פרוש את בקשת 'לעשות ולקיים' פה: העושה מצוה אנושים מלפדה נקרא בשם 'עושה' אף אינו נקרא בשם 'מקיים', שלפעמים יתכן שיתרשל ולא ירצה לעשותה, כאותו מעשה שהובא בגמרא (עבודה זרה ט"א) על אשה שהיתה נשואה בתחלה לתלמיד חכם והיתה קושרת לו קשרי תפילין על ידו, ומשהתאלמנה ונשאה למוכס, היתה קושרת לו 'קשרי מוכס' על ידו. הסבה להתנהגותה היתה שעבודת ה' שלה לא היתה קבועה וקיימת, אלא עשתה הכל לפי הנסבות. רק העושה מצוה כי פה רצה ממנו הבורא והתורה נקרא בתאר 'מקיים', כי איש כמותו לעולם לא יתירשל מלקיים מצוות ה', ונמצא שהתורה נקמת בלבו בכל עת ובכל מצב (ש"ח יחמי; עבודה שבלב).

וכך היה מעורר הרה"ק בעל 'שפע חיים' מצאנו זצ"ל: יכול האדם ללמד את כל ספרי המוסר והחסידות, ועם כל זאת לנהג כגוי גמור, רחמנא ליצלו. מוטב שילמד כמה שורות בכל יום ויתבונן בהן היטב להשריש בלבו את הנלמד, והעקר שילמד על מנת לקיים. כלומר, שכל קטע שלומד יבחן היטב את מעשיו אם יאכן מקיים את האמור, ועד שלא ירגיש שהדברים קבועים בלבו לשמור ולעשות, לא ימשיך ללמוד הלאה. וכך גם נהגו חסידים הראשונים, שלא היו הולכים ללמד מפי רבם עד שידעו בעצמם שהדברים ששמעו בפעם הקודמת חקוקים על לוח לבם (שפע חיים - רעוא ודעונו. ורא מאמר יב).

את כל דברי תלמוד תורתך

אין אנו מסתפקים בידיעת ובקיום חלק מן התורה, אלא מפצירים אנו לדעת ולשמור את כל התורה. שלא בצד מאתנו לקיים כל מצוה שהיא, לא מחמת חסד ידעה ולא מחמת שום אנס וחלי. בקשה זו אף כוללת שנונה במהרה לקיים את כל המצוות הרבות של עבודת בית המקדש, בביאת משיח צדקנו במהרה.

בקשות אלו אף בהן מן היהרה, שהלוא אמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות נ"א) שבדברי התורה כבכול אומר הקדוש ברוך הוא לאדם: 'הרחב פיה ואמלאהו' (תהלים פ"א א), כלומר: הרחב פיה לשאל כל מה שברצונך, אף בשעה גדולה, ואני אמלא את בקשתך (תפלת אביגדור לרא"מ מילר) עמ רכה).

להיות בכלל מחזיקי תורה

כתב הפ"פ החיים (א"ח"ס א) שכשאומר האדם: 'אליקים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה' כוונתו לבקש להיות בכלל מחזיקי ד"ו לומדי התורה ולקראי אחרים לתורה ולמצוות. וכבר אמרו בירושלמי (סוטה פ"ז ה"ד): 'שאפלו היה צדיק גמור במעשיו, אם היה יכול להחזיק את התורה ביד שאר העם המבטלים אותה ולא החזיק, הרי זה בכלל 'ארוז אשר לא קיים את דברי התורה' (דברים כ"ט כ).

מיושם כך אחר שאנו מבקשים שנונה ללמד וללמד לשמור ולעשות מיד מפצירים אנו שנונה גם 'לקיים' - להקים את התורה, בכך שנושגת ללהביא את כל ישראל ללמוד תורה ולעשייתה.

תלמוד צריך אהבה

במדקדש (תחומא ס"ח ג) מבאר כי 'אין אדם לומד תורה בשביל פה, אלא מי שאוהב את הקדוש ברוך הוא בכל נפשו ובכל מאוודו, ובהמשך הדברים נבאר שלמדו זאת מן הפתוח בפרשה ראשונה של קריאת שמע: 'ואהבת את ה' אלקיך... והיו הדברים האלה... על לבבך', ואיזה הם הדברים הנמצאים 'על לבבך' (שאנים תוהבים). הרי אומר זה תורה בשביל פה.

לפי זה מובן מדוע אנו מבקשים 'לקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה' משום שפדי לזכות ללמד את התלמוד, הינו תורה בשביל פה, צריכים אנו להגיע למדרגת אהבה, ואנו מבקשים כאן מהקדוש ברוך הוא, שישע בלבנו אהבתו כדי שנוכל ללמד את 'תלמוד תורתך' - את התורה בשביל פה (דעת יחמק).

מעשה אמונים

מה מצעדי גבר כוננו

בשרעפי קדש, ולפתע נגער ממקומו והורה לאם הדאונה: 'תמתין נא הרבנית כמה רגעים עד אשר אשוב מביט השבילה, או אז נראה מה נתן לעשות'.

כמה דקות לאחר מכן שב הרבי אל החדר ואמר: 'אם רוצה את ברפואת בתי, התפללי עליה בכתל המערבי במשך ארבעים יום רצופים, ומבטח לך כי נסי יעשה לה'.

הרבנית שבדרון נדהמה לשמע ההצעה. היה זה בתקופה שבה שרר מתח רב בין היהודים לערבים. ההליכה לכתל המערבי במצב זה היתה מסכנת בעבור אשה, על אחת כמה וכמה כשהיא מקפידה ללכת במשך ארבעים יום רצופים. הרבי שפמו קרא את מחשבותיה, הפטיר בקולו הרחיקאני: 'אלך אני במקומך!'

כך, במשך ארבעים הימים הבאים, עת הלך הרבי הזמן אל הכתל המערבי כמנהגו, הקפיד לשאת תפלה מיחדת בעבור רפואתה של הילדה הקטנה.

ארבעים יום לאחר מכן הזכירה הרבנית שבדרון לבעלה כי זה עתה חלפו ארבעים יום לתפלתו של הרבי, והגיע הזמן לחזור בישיעה שבוודאי הגיעה.

חדרי אמונה תמימה בכת התפלה, פנו ההורים אל החדר של בתם. רבי שלום הוציא את ארנקו מכיסו, ועמד בפתח החדר וקרא לילדה ששכבה במטטה באין אונים:

"חיה'לה, חיה'לה, הרואה את את הארנק שבגדי? גדושה הארנק במטבעות, וככל - שלך! בואי וקחי אותו מני!"

הילדה התבוננה באביה בתדהמה, אולם עד מהרה התעשתה והחליטה לנסות; היא התכשפה בקצה המטה והניחה את רגליה על הרצפה.

רבי שלום נותר על מקומו, מביט בדרךכות בנס המתחולל אל מול עיניו. ולפתע נעמדה הילדה על רגליה, מתנוודדת על מקומה, כשחיוך של אשר מהול בדאנה נסוד על פניה.

רבי שלום עדין המתין על מקומו תוך שהוא מעודד את בתו: "בואי חיה'לה, נסי ללכת, בואי אלי!"

בצעדים כושלים אף בטוחים, עשתה חיה'לה את הצעד הראשון בחייה. צעד שגרר אחריו צעד נוסף, ולאחריו עוד צעד... והנה, הלא אמן ארע; הילדה הצליחה לראשונה בחייה ללכת ברגליה ואף להגיע עד לידי אביה.

"הצלחתני", קראה הילדה כשפניה מאירות מאשר. האם, שלא היתה יכולה לכלא את התרגשותה, מהרה לחבק אותה בחם, כשדמעות של שמחה והתרגשות זולגות על לחייה. "פנו הצלחתני! בעצם התפלה היא זו שהצליחה!" הוסיפה בהתרגשות.

עד מהרה פשטה השמיעה בכל רחבי שכונת שגרי חסד: תהילה שבדרון החלה ללכת כאחד האדם.

ימים ספורים לאחר מכן כבר יכלו הכל לראותה מקפצת יחד עם בנות גילה במשחקיהן. היתה זו דגמה נפלאה לכחה של תפלה הבוקעת ממעשמי לב טהור, במשך ארבעים יום ברציפות במקום שממונו לא זזה שכינה מעולם.

וזוה שער השמים עמ' 815

סגלת התפלה במשך ארבעים יום רצופים בכתל המערבי, התפרסמה ונפוצה בעשרות השנים האחרונות בכל רחבי תבל. אולם בקרב בניה של ירושלים של מעלה היתה היא ידועה כבר משנות דור. רבים מגדולי ירושלים היו ממליצים למבקשי ברכתם לנהג בה, ומשהקפידו לקיימה היו נושעים בדבר ישועה ורחמים. על ישועה שפזז תוכלו לקרא שפורה שלפנינו, שאותו ספר הגה"צ רבי יצחק שבדרון שליט"א, על אודות אמו הרבנית עליה השלום.

היה זה בראשית שנות הת"ש. הרבנית שבדרון, בתו של המקבל הירושלמי רבי חיים יהודה ליב אויערבך ורעייתו של המגיד הנודע רבי שלום שבדרון זצ"ל, עמדה בפתח חדר הילדה שבביתה הקטן, והביטה בעיניו מצעפות בבתה בת החמש שישבה באותה העת במטטה, כשהיא שקועה במשחקיה, שקטה ורגועה.

פניה של הילדה הביעו אשר ושמתחיים, מה שלא הסגיר במאום את מצבה הרפואי הקשה שהיא עתה נקבע בפיו של האורטופד הגדול שהזמן לבייתם תמורת דמים מרבים. ללא גנונים מתירים קבע הרופא את תחזיתו הנחרצת והבטוחה באינה ההמומות של האם.

"חבל לך על כל המאמצים וההשקעה, הילדה לעולם לא תוכל ללכת על רגליה!", קבע הרופא. והמשיך בסברו המלמד: "פגם בלתי מוכר בחוט שידרה מונע העברת מסרים מהמח אל הרגלים. אין שום תרופה בעולם שיכולה לתקן זאת, וגם תרגילי פיזיותרפיה לא יועילו. מוטב שתשקיעו את מאמצים באמון שיכול לסייע לה להתנהל בחיים למרות מצבה הקשה".

בטרם פנה לצאת מן הבית, כמו כדי לזרות מלח על פצעייהם של ההורים, הצביע הרופא על פה ידו ואמר בזוהיות: "יצמחו שערות על פה ד', עוד לפני שילדה זו תלך על רגליה".

עתה, בעמדה מול מטת בתה, שבו ודקרו המלים באינה של האם. רוחה חשבה להשבר, אולם אט אט החלה להתעודד; היא הביטה שוב בילדה הקטנה שלא טעמה טעם כטא, ונחמה את עצמה: "רופא בשר ודם הנו מגבל ביכולותיו, אולם לרופא כל בשר יש בודאי את הכח לחולל נס שיגרם לבתני להלך על רגליה. אפנה אפוא אלי, אולי יחוס אולי ירחם".

בצעדים מאוששים פנתה הרבנית לחדר הסמוך, שם ישב בעלה הדגול והגה בתלמודו. היא המתנה קמעא בפתח החדר עד שהוא געור מעיניו, וזא הביעה באיניו את משאלתה:

"מבקשת אני ללכת לביתי של הרבי הקדוש, רבי שלומקיה מאוועהיל. הן נודע הוא בעצם עבודתו בתפלותיו, ובברכותיו פועלות ושיעויות; אבקש ממנו שיתפלל על בתנו היקרה שתוכל ללכת על רגליה, פגגד כל הספויים".

רבי שלום אשר את הדברים במנוד ראש, והרבנית יצאה אל הדרך הארצה המתפתלת משערי חסד, מקום מגוריהם, לשכונת 'בית ישראל', שבה שכן ביתו הדל של הרבי הקדוש. בפתח ביתו של הרבי שפכה הרבנית שבדרון את מר לבה. הרבי הקשיב בסבלנות ומשפטימה שאל בקולו השקט: "יכי מה אוכל לעשות?".

"אנא, גבר בכיה של האשה, הן שערי שמים לא ננעלו. בודאי יש משהו שנתן לעשות לרפואת ילדתי האומללה!"

ישב הרבי בדממה משך זמן מה, שקוע

על עמודי

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il paypal:

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש כז אב תשע"ז: הדלקת נרות: ירושלים 6:44 תל-אביב: 6:59 חיפה: 6:51 מוצאי שבת: ירושלים: 7:57 תל-אביב: 7:59 חיפה: 8:00 ר"ת: 8:35

פרשת ראה

מעשר כספים

מצוה להפריש מעשר [או חומש] מממונו לצדקה!

נלמד מהפסוק: "עשר תעשר את כל תבואת זרעך" (פרק יד-כד)
ודרשו חז"ל: "עשר תעשר" – עשר בשביל שתתעשר" (תענית ט.) והביאו בעלי התוס' את דברי חז"ל בספרי לרבות מפסוק זה גם שאר רווחים שיש לעשר מהם

בספרו אהבת חסד (ח"ב פרק יט) כותב החפץ חיים: בכל דבר אסור לנסות את הקב"ה ובה מותר מטעם שאמר הכתוב (מלאכי ג.) "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחונני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די". וכן נפסק בשו"ע ויר"ד סימן רמז ס"ד) שבמעשר מותר לנסות את השי"ת.

ומבאר הח"ה, דודאי מה שהתיר הכתוב לנסות, אינו מחמת מצות מעשר תבואה, רק מחמת שמחזיק בזה ידי הכהנים והלוויים ויש טרף בבית ה', ועי"ז יהיה ביכולתם להתחזק בתורת ה'. ולכן אמר "ויהי טרף בביתי ובחונני נא בזאת..." שבזכות שנותנין טרף, בזכות זה באה הברכה. וכענין שאמרו חז"ל בגמרא (חולין קל:): אין נותנין מתנה לכהן עם הארץ שנאמר (דה"י ב-לא, ד) "לתת מנת הכהנים והלוויים למען יחזקו בתורת ה".

וא"כ, כך גם לענין מעשר כספים בזמננו שעיקרו נתקן לכתחילה להחזיק ידי עמלי תורה, כדרשת חז"ל (בתנחומא-ראה) "עשר תעשר" – עשר בשביל שתתעשר. עשר כדי שלא תתחסר. רמז למפרשי ימים, להפריש אחד מן עשרה לעמלי תורה, גם בזה מותר לנסות את השי"ת.

בספר "הפלאה" דן בשאלה, כשאדם הלוח מעות והלוח לא החזיר ונתייאש המלוה מהחוב ולאחר מכן החזיר לו הלוח את המעות, האם יצטרך המלוה לחזור ולהפריש מעשר כספים?

וכתב הפלאה, דכיון שנתייאש המלוה נחשב לו החזרת המעות כקרן וצריך לעשר. והוא כמעשר דגן שמפריש מכל מה שיוצא מהשדה. (ולכאורה כ"ז רק אם ננקוט שהיאוש מפקיע לגמרי מבעלותו של המלוה).

לפי"ז מבאר הפלאה את הפסוק נאמר על אברהם "ויתן לו מעשר מכל". מה פשר הדגשת הכתוב "מכל"?

ומבאר הפלאה שאברהם אבינו חזר ונתן שוב מעשר מכל הרכוש שהיה שייך לו. שהרי יצא למלחמה כנגד המלכים, ועפ"י דרך הטבע רכושו היה אבוד, אלא שהקב"ה עשה לו נס והצילו, נמצא שנחשב כזוכה ברכושו מחדש ועל כן עישר שוב מכל רכושו. הוא שאמר הכתוב "ויתן לו מעשר מכל", היינו מכל הרכוש שכבר היה לו.

הפרשה מדוייקת...

כ"ק האדמו"ר רבי אהרן מבעלז זצ"ל הקפיד מאד להפריש מעשר בכל לילה מכל הכסף שהגיע לידו, והקפיד גם שהחסידיים יפרישו מעשר.

וסיפר הרה"ח רבי שלמה גפן ז"ל שפעם הזכיר לטובה אצל האדמו"ר את אחד מבני משפחתו להצלחה בעסקיו. ואמר לו האדמו"ר שיאמר לקרובו להקפיד ולהפריש מעשר מהרווח שיש לו. נענה ר' שלמה ואמר שהוא מפריש הרבה יותר מחשבון המעשר שלו.

השיב לו האדמו"ר כוונתי בדברי שצריך היה לעשות חשבון מדוייק של הכספים, ורישום כל הכנסותיו, ולפי זה יפריש מעשר, ולא סתם בדרך אומדנא אפילו אם עולה יותר.

ואכן מני אז והלאה החל האיש לרשום את כל הכנסותיו, והפריש מעשר לפני החשבון, והוטב מצב פרנסתו.

בקדושתו של אהרן

"אתם גרמתם לעצמכם..."

באחד מכינוסי ירחי כלה של אנשי אגוד"י באמריקה, ישבו מסלטה ומשמנה של היהדות החדרית באמריקה ובהם גבירים ידועי שם, וגם שם נשמעו טענות ומענות על הפסדי הענק שהיו לאחרונה לגבירים אלה.

פנה הגרא"ל שטיינמן שליט"א אל הטוענים ושאל אותם, האם הפרשתם מעשר כראוי? אתם אלו הטוענים שהפסדתם עשרות ומאות מליוני דולרים, האם הקפדתם תמיד להפריש את כל המעשר שאתם חייבים.

כשהגבירים החלו לגמגם... אמר להם הגרא"ל: "אז למי יש לכם טענות, הרי אתם גרמתם לעצמכם את התפסדים הגדולים! אם הייתם מפרישים את כל המעשרות כראוי, זה לא היה קורה לכם".
אורחות למדני

עלון "איש לרעהו" פרשת ראה הוקדש לעילוי נשמת הרה"ח

ר' שמחה נתן בן רבי יהודה (אריה) זצ"ל

שיום היאהרעייט חל ביום א דר"ח אלול

הוקדש ע"י בני משפחתו שיחי

מצוה ליתן צדקה לעניים כפי מחסורם!

נלמד מהפסוק: "לא תאמץ לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחיך האביון כי פתח תפתח את ירך לו... די מחסורו... נתן תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה'" (פרק טו-ז, י)

ו**כתב הרמב"ם**: מצות עשה ליתן צדקה לעניים, כפי מה שראוי לעני, אם היתה יד הנותן משגת, שנאמר "פתח תפתח את ירך לו" (פ"ז ממתנות עניים הל"א). לפי מה שחסר העני אתה מצווה ליתן לו, אם אין לו כסות מכסים אותו, אם אין לו כלי בית קונים לו וכו' ומצווה אתה להשלים חסרונו, ואין אתה מצווה לעשרו (שם - הלכה ג)

עד כמה חמור עונש המעלים עיניו מן הצדקה

עד כמה חמור המעלים עיניו מן הצדקה, ניתן ללמוד מדברי רבינו יונה ז"ל (בשערי תשובה שער ג-טו) שאף שמצאנו באנשי סדום שהיו רעים לה' מאוד בכמה עלילות נשחתות כמו הגזל והחמס ועיוות הדין וגילוי עריות. ואעפ"כ לא נחרבה סדום. ולא אבדו ונשמדו אנשיה אלא בעוון של "בטול הצדקות" כמו שנאמר (יחזקאל טז-טז): "הנה זה היה עון סדום אחותך גאון שבעת לחם - יד עני ואביון לא החזיקה".

וכן כתב רבינו יונה באגרת התשובה (דרוש א-טז): "אמנם הגזל מן העבירות החמורות, ועוון המעלים עיניו מן העני גדול מן הגזל שנאמר "הנה זה היה עוון סדום... ויד עני ואביון לא החזיקה. אעפ"י שהיו אנשי סדום אנשי חמס כמו שנאמר "ואנשי סדום רעים וחטאים". שם הכתוב ראש עוונם, אשר לא החזיקו יד עני ואביון... ואמרו חז"ל (כתובות סח.): "כל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד עבודה זרה."

ו**הטעם** לכך שסדום חרבה על שלא החזיקה יד עני ואביון, אף שחטאו בעבירות חמורות יותר, משום שעל צדקה וחסד העולם עומד. כפי ששינינו על ג' דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. וכשחסר אחד מג' עמודים עליהם עומד העולם, זו סיבה לחורבן. וזה מה שאירע בסדום.

לעומת זאת, יש כאן גם ענין של מדה כנגד מדה, וכפי שכתב ה**טור** (יו"ד רמז): "ויש לאדם ליתן אל ליבו, שכמו שמבקש בכל שעה מהקב"ה שייזמין לו פרנסתו, וכמו שמבקש מהקב"ה שישמע שוועתו, כן צריך שישמע שוועת עניים, וסוף גם זאת שהקב"ה קרוב לשמוע צעקת ענווים, שנאמר "שוועת עניים אתה תשמע". לפיכך יש לו להזהר מזעקתם, וגם כי בריתי כרותה להם שנאמר (שמות כב-כו) "והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני".

מדוע אהבת הנותן למקבל גדולה מאהבת המקבל לנותן?

ה**גה"צ רבי ירוחם לייבוויץ** זצ"ל מביא בספרו (דעת תורה - פרשת בא) שאלה גדולה ששאל הפילוסוף היווני אריסטו: מצד טבע הדברים היה מן הראוי כי מקבל צדקה יאהב יותר את נותן הצדקה מאשר הנותן יאהב את המקבל, ואילו אנו רואים שבאמת לא כך הם פני הדברים, אלא הנותן אוהב את המקבל יותר.

לדעתו של אריסטו הסיבה לכך היא, משום שהאהבה תלויה באיכות הקבלה. והנה מקבל הצדקה מקבל רק פרוטה, נמצא שלפי ערך הפרוטה שמקבל, כך אוהב את הנותן. אך הנותן, על ידי נתינתו קונה מהמקבל מדת הנדיבות בנפשו, יוצא שהוא מקבל מהעני הרבה יותר מאשר העני קיבל ממנו, ולפי הערך שהוא מקבל מהעני כך הוא אוהבו, על כן אוהבו הרבה יותר מאשר העני אוהב אותו.

ואולם - אומר רבי ירוחם - כל זה נכון מצד החכמה, אך זו ידיעה מוגבלת, שכן חז"ל הקדושים שידעו את סודות הטבע

"נתון תתן" - הכל ללא גבול...

הגאון רבי חיים מוולוז'יין זצ"ל היה מרבה בצדקה כל ימיו. הוא חילק ממון רב לעניים ולכל דל ואביון. והקפיד בעצמו להפריש חומש מכל הכנסותיו לצדקה, ולפי חשבון מדוייק, לבל יפחת חלילה מחיובו. מלבד זאת היה מפזר ממונו בהלוואות לכל נזקק וללא כל הגבלה.

בצעירותו, כאשר התפרנס מבית מסחר שהיה בבעלותו, היה משתדל לקנות הרבה סחורה ולא להותיר בידו ממון רב מדי במזומן, משום שאדם שיש לו מעות בכיסו, אי אפשר לו לצאת ידי חובת הפסוק "ולא תקפוץ את ירך מאחיך האביון... נתון תתן לו", עד שיפזר כל המעות.

אפילו ביום פטירתו ממש, עוד בשוכבו על ערש דווי, מעיד עליו תלמידו, כי השתדל והתאמץ מאוד לפזר ולחלק כל ממונו, כדי לחטוף מצות הצדקה עוד בחיים חיותו על ידי אדמות, ולא להותירה בצוואה אחריו.

אבי הישיבות

"נתון תתן" - יותר ממה שבידו...

כ"ק האדמו"ר רבי חיים מצאנז זצ"ל היה מחלק צדקה פעמיים ביום. בבוקר לפני התפילה ובערב לפני התפילה. המוני עניים המתנינו לקבל קצבתם. כשאזל הכסף משכוהו בבגדיו זה מכאן וזה מכאן תובעים את שלהם.

בכל פעם היה הולך לזוגתו הרבנית וביקש ממנה שתלוה לו כמה זהובים, וכשזה לא הספיק היה שולח את הגבאי ללוות ממון מבעלי הממון בני העיר.

בין מקבלי הצדקה היו גם בעלי בתים שירדו מנכסיהם. את קיצבתם שלח לביתם, כדי שלא לביישם. מלבד זאת עסק בפדיון שבויים והכנסת כלה, הוא חילק את כל הכסף שנכנס אליו, ואפילו פרוטה לא לנה בביתו. הוא לא נרתע מלהוסיף וללוות ממון רב ולמשכן את כלי ביתו.

פעם בערב סוכות, נצרך היה לסכום עתק של כמה אלפי זהובים לצרכי הצדקה. הוא שלח את בניו ללוות מהגבירים ומיד חילק הכל. כשנכנס בליל התקדש החג לסוכתו בהתרוממות הרוח ובשמחה עצומה, הכריז: "בשנה זו הסוכה שלנו נאה ביותר". והוסיף: "דעו לכם, כי יהיו רבנים אשר יפארו וייפו את הסוכה בנוי סוכה פאר והדר, ואנוכי לא כן עמדי. הצדקה היא הנוי של סוכתי הנתינה היא פארה והדרה..."

בדידי הוי עובדא

"זה הכסף ילך לצדקה..."

כשעמד כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג - רבי יקותיאל יהודה ה**לברשטאם** זצ"ל להשיא את אחד מצאצאיו, ביקשו החסידים לערוך את החתונה על חשבונם ברוב פאר, כיאות לשמחה אצל רבם. התעניין הרבי ושאל, באיזה סכום יעלו ההוצאות? גילו לו בלית ברירה את הסכום האמיתי. מיד קרא הרבי לעברם: "כל הכסף שחשבתם להוציא תביאו לי, והכל ילך לצדקה! ואולם את החתונה אערוך באופן שחשבתי מקודם..."

הרבה פעמים השתדל הרבי שלא תלך ברשותו אף פרוטה אחת - כדוגמת קדשי מזבח בבית המקדש שנפסלו בלינה. באחד הלילות כשקיבל קהל, נערמו על שולחנו מן ה"פדיונות" הרבה שטרות כסף שהשאירו אנשים.

והנה נכנס עני בן טובים, תלמיד חכם שעמד להשיא בקרוב את אחד מילדיו ולרש אין כל. עמד הרבי גרף באחת מעל השולחן את כל הכסף ושילשל אותו בידי האישה...

לפיד האש

אחד ממליון...

בדרום אפריקה, ביוהנסבורג, התגורר הגאון רבי אהרן פפויפר זצ"ל אשר הגיע מבני ברק כדי להנהיג שם קהילה יהודית ביד רמה ולשמש להם כרב וכמורה דרך.

יום אחד פקדה את ביתו נערה צעירה כשהיא בוכה ומתנייפחת. מה אירע? התברר כי היא יתומה העומדת להנשא. כה עניה היא עד שאין באפשרותה להשיב לחתן על תכשיטי הזהב שקיבלה ממנו, ולהעניק לו שעון זהב, כמקובל שם, והבושה גדולה...

גברו רחמיו של רבי אהרן על הכלה האומללה, ותיכף הוציא מן הארון את שעון הזהב אשר קיבל מרעייתו לרגל נישואיהם. השעון היה יקר ללבו מאד, אולם הצורך להרגיע את הכלה היה חשוב לו יותר, הוא צחצח את השעון והעניקו לה.

אחר שיצאה הכלה את הבית, ננער רבי אהרן: "יכי מה אומר לאשתי שרכשה בעבורי את השעון?" על אתר מיהר להשיג מידיד הלואה בסכום של אלפיים דולר, פנה אל חנות התכשיטים, בחר שעון זהב דומה לשעון שקיבל מרעייתו ונעמד בתור לקופה.

בעודו מהרהר על הסכום הגדול שלו, נשמעה במערכת הכריזה ההודעה הבאה: "הלקוח שניגש עתה אל הקופה הינו הלקוח המליון של חנות התכשיטים, ועל כן יקבל את המוצר שבחר חנינם אין כסף!"

רבי אהרן הביט הנה והנה לראות מי הוא בר-המזל המאושר, והבחין כי הכל נועצים בו את עיניהם. הוא הלקוח המליון!..

בית אמי

להחיות עני ואביון

במשך עשרים שנה עמד הגאון רבי חיים עוזר גורדזינסקי זצ"ל בראש מפעל עזרה לרבנים פליטי רוסיה. הוא אסף כספים ברחבי העולם וקנה תמורתם חבילות מזון אותם שלח לכתובות של הרבנים המסכנים, מבלי שידעו מי שלח להם את חבילת המזון שבאה באופן בלתי צפוי...

בשנותיו האחרונות התבטא רבי חיים עוזר: "חשבתי לפי שנים שחיבור ספרים היא התעסקות נכבדה. כשזקנתי הגעתי להבנה שאין זה אלא משחק ילדים לעומת ההתעסקות בעזרה ליתום ולאלמנה או לבן ישיבה וליהודי הרעב לפת לחם.

יחידי סגולה

משכיל אל דל...

עינו של הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל היתה פקוחה על צרכי הלומדים בישיבת פורת יוסף והיה שולח תמיכה לנזקקים שבהם שיוכלו לקנות צרכי שבת. מעולם לא העניק את התמיכה לתלמיד אחד בפני השני, איש לא ראה כמה הוא נותן לחברו כמדת הצנועים.

פעם נזדמן שהעניק לאברך פלוני, סך מסויים, וכשבוע שלאחריו נתן לו פחות עד שהלה תמה למה גרע מקיציבתו. הביע האיש את דאגת לבו באזני בן אחותו של רבי יהודה.

הוא שאל ורבי יהודה הסביר לו: אין פה שום הפחתה מהקצבה, נתתי לו בדיוק אותו סכום שקיבל כל תלמיד מסוגו. אמנם בשבוע שעבר ראיתי שנפשו עגומה עליו. הבנתי שהוא שרוי במצוקה והוספתי לו אז על הסכום הרגיל.

וזאת ליהודה

לאמיתם, אמרו (במד"ר רות פ"ט): "יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית... העני הזה עומד על פתח והקב"ה עומד על יד ימינו. אם נתת לו, זה שעמד על ימינו מברך... שנאמר (תהלים קט-לא) "כי יעמוד לימין אביון".

נמצא, איפוא, לדעת חז"ל, כי על ידי הפרטה שנותן לעני, מחובר הוא אל מקור הברכות עצמו! הקף נשגב כזה אי אפשר להשיג על פי חכמה. עומק כזה מתגלה רק לחז"ל שידעו טבע הדברים באמת ולא בהשערות.

תכלית מצות צדקה - שירגיש בצער העני וירחמהו

הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל מביא (בספרו דרכי מוסר) בשם הסבא מקלם, כי שלימות מצות צדקה אינו רק בזה שנותנים צדקה לעניים, אלא שלימות המצוה היא שע"י הצדקה יבוא האדם הנותן לאהוב את חברו ויגיע לקיים "ואהבת לרעך כמוך". ואי אפשר להגיע לידי כך אלא ע"י מצות צדקה.

ולפי"ז חידש, שאם נותן צדקה רק מפני שרוצה לקיים ציווי ה', אך לא מפני שמרגיש את צער חברו וסבלו, עדיין לא קיים מצות צדקה בשלימות. כי תכלית הצדקה שירגיש את צער חברו ומתוך כך יתן, וע"ז נאמר "ואהבת לרעך כמוך". וכפי שהוא עצמו אם רעב, אוכל לא בשביל שזוכר מצות "ונשמרתם"... אלא מפני שהרעב מכריחו לאכול. כך צריך להרגיש גם ביחס לחברו. [א.ה. ומסתבר שהדברים אמורים דוקא כלפי חברו, שזו מעלה להרגיש בצער הזולת, אבל כלפי ילדיו שמטבע הבריאה מרחם עליהם, בזה, אדרבה, כשמפרנס ילדיו הקטנים, המעלה היא שיתכוון להתחסד עם מפני שכך ציוה ה', ולא מרחמי אב גרידא].

והביא הרב ניימן שכיסוד הדברים מצא בכתב סופר (משפטים) על הפסוק "אם כסף תלוה", שביאר בזה"ל: נראה לפרש "אם" דהכא שאמר בלשון רשות, דמצוות צדקה וגמ"ח תהיה באופן שירחם על העני וישתתף בצערו לעזרו ולסעדו וכן המצוה. ולא יתן או ילוה בעבור שהוא מוכרח מאת ה'. אלא שירחמנו בלבו וילוה ויתן וכו' וזה כוונת המדרש בפסוק "טוב איש חונן ונותן", לא די שיתן לאשר הוא מוכרח ומצווה מאת ה' אלא שיהיה חונן ומרחם".

האם ניתן לפרוע חוב עני בכספי צדקה?

הגאון רבי מאיר ועקנין זצ"ל שהיה מגדולי הרבנים בטבריה, נשאל שאלה מעניינת (הובא בספרו ויאמר מאיר - סימן טו) ממעשה שהיה: יהודי הלוח לחברו סכום של אלפיים ל"י (סכום עצום באותם ימים שלפני כששים שנה) והבטיח הלוח לפרוע בתוך חודשיים. והנה עברו חדשיים, ואף שנה ושנתיים, והלווה לא פרע את החוב. גם המלוה פסק מלתבוע את חובו כי מה יעשה וללוח באמת אין אפשרות להחזיר.

והנה יום אחד פונה יהודי עשיר למלוה ואמר לו: "מכיון שאני מכיר אותך כאדם נכבד ונאמן, הנני נותן לך סכום של אלפיים ל"י לצדקה כדי ליתנן לעני שתמצא לנכון לפי בחירתך"... קיבל המלוה את הכסף ומיד ביקש מחברו שיעשה קנין עבור העני שלוה ממנו שייזכה בכסף. ואכן הלה זכה בשביל הלווה העני. ולאחר שזכה הלווה, לקח המלוה את הכסף ופרע לעצמו את חובו של הלווה.

אך מצפוננו של המלוה הציק לו, שמא לא עשה כהוגן, שהרי קיבל את הכסף למחייתו של העני ולא לפריעת חובותיו. ומה עוד שכבר נפסק בשו"ע (ו"ד סימן רנג-ב): "מי שצריך לבריות ושט אחר פרנסתו ונתנו לו צדקה, אין בעלי חובות יכולים להפרע ממנו ממה שגבה בצדקה". ועתה נפשו שאלתו האם עשה כדיו?

מהתשובה שהשיב לו רבי מאיר ועקנין, עולה, כי אם ידע הלווה מראש של יהיה לו מהיכן לפרוע את חובו, (וכך היה במקרה דנן), הרי שהיה אסור לו ללוות. וע"ז נאמר "לווה רשע ולא ישלם". וא"כ באופן זה אין חיוב להלוות. ואם העלים הלווה עובדה זו מהמלוה נחשב גזלן. ונמצא לפי"ז שהמלוה עשה כדיו, משום "שיש בזה מצות פריעת בעל חוב כדי להציל את העני מאיסור הגזל שהיה בידו".

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

"שלא אהרוג"!

"מ...מה קורה פה? דמותו של אביו ניבטה בפתח החדר. האם ניתן להסביר לי מה קורה פה?"

"אין זמן אדון ויינשטיין. בנד מגויס לצבא. חסרים לנו חיילים רבים".

אבא ניצב שם אין-אוניס. אמא פרצה בבכי.

החיילים המשיכו בשלהם וההורים הבינו שעדיף לנצל את השניות שנותרו לארוז משהו לבן-יקיר, ולהיפרד ממנו ברוח איתנה.

מעט אוכל. קצת שתייה. תפילין. סידור. זה פחות או יותר מה שהכיל התרמיל שהושיטה אמא ללייזר חיים הצעיר. אביו אימץ אותו אל ליבו ולחש:

"שמור על עצמך לייזר חיים - ויותר מכך שמור על יהדותך וישמור אותך האלוקים!"

דקות ארוכות ניצבו שני ההורים השבורים בפתח הבית נוכח העלטה. נפנפו בידיהם לשלום זמן רב אחר שהצל שהטילו החיילים נעלם מהאופק - -

* * *

שמאל, ימין.

שמאל, ימין.

שמאל, ימין, שמאל.

האימונים המפרכים הפכו לשגרה.

מידי בוקר זכה בחצי כיכר לחם שחור, ומידי ערב בעוד חצי כיכר לחם שחור. ביני-לביני קצת מים.

לפחות את בעיות הכשרות חסך נוכח התפריט הדליל... "קשה להקפיד כאן על כל המצוות" הרהר "אך אעשה כמיטב יכולתי".

"כעת נתאמן בקליעה למטרה!" הכריז המפקד, וכיוון את הרובה. "כעת תורד!" פנה אל אחד הצעירים - לייזר חיים התנער משרעפיו והמתין לתורו.

"בקרוב נצא לחזית!" הרעים המפקד בקולו ונתן להבין שלא מדובר במשחק ילדים.

לייזר חיים למד לירות.

בלילה שלפני הקרב הבהיר המפקד את כללי הפתיחה באש: **מזהה תזוזה! תלחץ על ההדק!**

לייזר חיים תרגם זאת בליבו למילים שלו: **הבא להורגך - השכם להורגו!**

אוי! בחלומותיו השחורים ביותר לא ראה את עצמו בסיטואציה שכזו - -

איך התפלל יעקב אבינו בשעתו? שלא איהרג - **ושלא אהרוג!**

המשך בשבוע הבא בס"ד!

אין כמו הסיפור הבא שמבטא את המסר: **'מי כעמך ישראל'** סיפור יהודי - מהמסעירים ביותר שבכל התקופות. בדרך-לא-דרך הגיע סופר 'מוסף שבת קודש' לנכדתו של בעל המעשה, והיא משחזרת אותו כפי ששמעה מפיו בעוד עיניו זולגות דמעות...

* * *

ר' לייזר חיים ויינשטיין ז"ל נולד למשפחה יהודית בפולין או בליטא - תלוי בגבולות שהשתנו שם מידי בוקר... עד גיל עשר למד בחיידר בביתו של המלמד, ואז נשלח לשמש כשוליה אצל ה"שוכמאכער" [-הסנדלר] המקומי.

הנער הלך וגדל עד ש...

עד ש...?

זה בדיוק מה שביקשה לשמוע ממנו נכדתו **שיינדי יחזקאל** - לדה קטנה בת תשע.

היא הפצירה בו, התחננה, סבא, בבקשה ספר לי. לא אפריע באמצע הסיפור!

באותו זמן הם כבר התגוררו בארה"ב, על המנוחה ועל הנחלה. פרעות מזרח אירופה היו כה רחוקים מהמקום, אבל לא מהלב - וודאי לא עבור מי שחווה אותם על דם ליבו.

היה לו קשה לחזור לאותם רגעים - אבל תחנוני הנכדה הכריעו את הכף.

היא, אשר חיה אתנו לאורך ימים ושנים טובות, מרגישה זכות וחובה להנציח את הסיפור הכל-כך יהודי.

* * *

מי ששלט בפועל במקום מגוריהם היו הקוזקים. עם אכזר שמורכב מסלאבים מזרחיים, אשר חי בקהילות צבאיות למחצה. הם הטילו את חתנם בחלקים נרחבים מחבר העמים הפולני ליטאי, כמו באימפריה הרוסית ובמדינות נוספות. כצפוי היו רובם המוחלט אולטרה-נוצרים.

דפיקות פראיות הפרו את דממת הליל.

פיתחו! פיתחו מיד! שאגו האלמונים. לייזר חיים הצעיר התעורר בבהלה, אך ידע שלמרות הכל עדיף לפתוח מאשר להתעלם. כשקורי שינה דבוקים בין עיניו מיהר לדלת, סובב את המפתח ופתח לרווחה.

אל הבית התפרצו שלושה לובשי מדים קשוחים. חיילים של מה? של מיי? הסדר לא שלט בעת ההיא ברחבי המדינה. לא קל היה להגדיר למי שייך כל לוחם.

"אתה אליעזר חיים ויינשטיין?"

"כ-כ-כ-ן"

קשה לומר מה גרם לו יותר לרעוד, הפחד או צינת החורף.

"אז אתה מתלווה אלינו?" קבע הגבוה שבחבורה.

כאיף תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 218 | שנה ד' | פרשת ראה | שנת תשע"ז

פניני הפרשה

חדלי ביטחון, נצרכים לסימן' או לסמוך על משה רבנו, כדי לעודד הבטחון בה'

כי אתם עברים את הירדן. פרש"י, נסים של הירדן יהיו סימן בידכם שתבאו ותירשו את הארץ. על אף שהיו להם ניסים בקריעת ים סוף, מ"מ צריכים סימן אחר, משום שהמצב של דור הנכנסים לארץ, היה, שהם היו חדלי ביטחון בה'. ובכל זאת משה רבנו נותן להם סימן מהניסים שיחוו בירדן, שזוהו יהא בידם לסימן שיצליחו.

בזמן שחזרו המרגלים היה עליהם "טענה" שלא בטחו בה' [והחקקו למצוא סימנים בארץ כנען היכן להיכנס וכו' וכו']. וכאן נתן להם סימן, כדי לעודד הבטחון. ויתכן, שכיון ש[אז] היו יכולים לסמוך על משה רבנו, שדבריו יהיו במקום סימן. [וא"כ גם] זה גופא, שמשאמר להם [עכשיו], שהניסים שבים הם יהיו לסימן, על כן זה היה לסימן. אבל מצד הבטחון בה', היה די לסמוך על משה רבנו.

בכיבוש אר"י, ראו שזוהו הכל מעשה ה'

כי יכרית ה' אלקיך את הגוים. הלשון: כי יכרית ה', משמע שהכרתת הגוים בא"י, מתייחס לגמרי להקב"ה.

וצ"ב, דאף שכל מה שהאדם עושה, זה בסיוע הקב"ה. מכל מקום דברים שעושים בבחירה, מתייחסים לעושים. [ההורג אדם אינו יכול להיפטר בטענה שזו מתייחס אל השמים, והוא לא עשה כלום].

וצ"ל, כיון שכבוש ארץ ישראל היה לגמרי שלא בדרך הטבע. אמרו, עלינו לשבח ונפלה חומת יריחו. השלכת אבני אלגביש משמים. הצרעה שהזיקתם. לכן לא מייחסים כלום מהכיבוש לבשר ודם, אלא לה' לבדו.

איסור דבל תוסיף

שם, לא תסף עליו. פרש"י, ה' טוטפות בתפילין. ה' מינין בלולב. ד' ברכות בברכת כהנים. ובספרי כתוב עוד, ומנין שאם פתח לברך ברכת כהנים, שלא יאמר הואיל ופתחת לברך, אומר: ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם? ויל"ע, האם בל תוסיף דוקא בנוסח הכתוב בתורה, כמו המובא בספרי, כי בנוסח אחר אינו מענין הברכה הכתובה, או כל הוספה בברכה אסורה?

עוד יל"ע, למאי דקיי"ל סוטה לח. ברכת כהנים צריך לאומרה בלשון הקודש, האם במוסיף בשאר לשונות עובר איסור? עוד יל"ע, זר שיברך ד' ברכות האם יעבור בבל תוסיף, מכיון שלא מקיים מצוה, לא יעבור בבל תוסיף. אפילו אם אין לזר איסור תוס' שבת קיה:

כשנגרם ברוחניות היזק ע"י מעשיו נחשב שהוא עשה

"לא תעשון כן לה' אלקיכם" פרש"י אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב.

לפי"ז בכל עבירה שעושים צריכים לעבור בלאו נוסף דלא תעשון כן לה' אלקיכם שהרי העבירה גורמת שהמקדש יחרב. החת"ס בשו"ת יור"ד סימן רס"ז מעיר דבשבת ק"נ ב' כתוב דאיסור הגרמת מחיקת השם שרי נמצא דס"ל לש"ס דילן דא"א לפרש לשון לא תעשון על גרמא בעלמא ואיך נפרש שלא יגרמו חורבן ביהמ"ק עי"ש.

ויש לחלק בין גרמא גשמית לבין גרמא רוחנית וכשנגרם ברוחניות היזק ע"י מעשיו נחשב הכל על חשבוננו שהרי במציאות הוא עשה חטא, וכיון שע"י חטאו יצא ההיזק זה נחשב שהוא עשה ההיזק משא"כ בגרמא גשמית דאם לא נייחס אליו הרי הוא לא עשה כלום.

כשרות לכלל ולפרט

בשיחה לסיום השמיטה שע"י שארית ישראל (הנוכה תשס"ב) אמר רבנו בתו"ד:

הוספות והערות לגליונות קודמים

הנה כידוע בחוץ לארץ בעיירות בדרך כלל לא היה שחיטה של כל המדינה אלא בכל עיר היתה שחיטה ובכל עיר היו אנשים שרצו לאכול דוקא על טהרת הכשרות, אבל אם אחד קנה עוף והיה צריך לפתוח את העוף ולפעמים היתה מתעוררת איזו שאלה אם שבורה או למשל שהיה חסר מרה או כל מיני שאלות שהיו היו הולכים למורה הוראה.

והמורה הוראה אם היה רואה למשל שיש לפניו אדם עני מאד כאשר היה פתח להקל היה מיקל לו אבל מי שהיה יותר ירא שמים לא היה רוצה כ"כ את הקולות. אנחנו מוצאים בפוסקים סיבות שאפשר להקל, כגון הפסד מרובה כבוד שבת והכנסת אורחים וכד' אך זה הכל קולות בגלל שאין ברירה כי המצב בכלל ישראל היה מאד קשה, וכמדומה שבגליון מהרש"א מביא... מה זה נקרא הפסד מרובה כמו שיווי של קורקבן ומה זה קורקבן היום זה ממש מגוחך אם יאמרו שקורקבן זה הפסד מרובה שהרי זה סכום זעום מאד אבל אז זה היה נחשב הפסד מרובה, והעניינים היו באים והיו מקילים להם בגלל שזה הפסד מרובה

אמנם בכלל ישראל בדרך כלל היו שומרי תורה ומצות, אבל היו אנשים פשוטים ואם הרב אומר שכשר אז כשר רק היו יחידים יחידים מאוד יר"ש שלא רצו לסמוך על הפסד מרובה וכל מיני קולות, אבל אצלנו היום ברוך ד' נשתנה המצב אין מצוי שכל אחד ילך עם העוף שלו לשוחט לשחוט, ואח"כ ישאל את המורה הוראה בדרך כלל זה בא עם כל הציבור שהתרו בו ברוך ד' וכן שביעית אי אפשר שכל אחד יעשה לעצמו אלא צריך להיות מאורגן דרך ציבור, וכאשר זה מאורגן דרך צבור אי אפשר להשתמש בקולות שהרי בצבור כלולים כולם וגם אלה שאינם רוצים להשתמש בקולות, ואי אפשר לאמר לך יש קולא ולך לא. ממילא בודאי שהיה צורך גדול מה שהשתדל מרן ראש הישיבה זצוק"ל והגאב"ד רבי חיים שאול קרליץ זצוק"ל וכן יבלחט"א מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א [וצ"ל] שפועל עד כמה שאפשר שיהיה בתכלית ההידור בלי קולות ובלי היתרים רק מה שמותר באמת בלי הפסד מרובה ובלי קולות אחרות ובזכות זה שבכלל ישראל באמת שמרו את השמיטה הרבה.

- סיפר רבנו פ"א בא א' לבקש ממנו סמיכה מהגרש"ז ריגה והתחיל לבחוננו ושאלו מה דין פלוני, ואמר שאינו יודע. והוסיף לשאול על עוד דין ולא ידע. ושאלו כמה חורים צריך להיות בקורקבן כדי לפוסלו. והשיב שלש... [והדין בשו"ע יור"ד סי' מ"ט סעי' א הקורקבן יש לו ב' עורות, ניקב זה בלא זה כשרה עד שניקבו שניהם זה כנגד זה, אבל אם נקבו זה שלא כנגד זה כשרה].

מיתת בית דין על ידי שעושהו טריפה

ובערת הרע מקרבך. בבא קמא דף נ"א ע"א, בית הסקילה היה גבוה שתי קומות, ותני עלה וקומה שלו הרי שלש, ואי סלקא דעתך יש חבטה בפחות מעשרה, למה לי כולי האי, ולטעמיך נעביד עשרה וכו'.

חזינן מזה, דלקיים דין מיתת בית דין, סגי בדחיה שיוכל על ידי זה להיות טריפה, ושמעינן מהכא, דגם עצם הדבר שעושהו טריפה, יש בזה קיום המצוה דמיתת בית דין. ונפקא מינה, להיכא שיועדים שאי אפשר לקיים בו יותר מלעשותו טריפה, דחייבים לקיים בזה המצוה דמיתת בית דין, דהיינו לעשותו טריפה.

ומכל מקום, זה ודאי דאם לא מת על ידי הדחיה רק נעשה טריפה דיש מצוה לסוקלו, הוא מעיקר דין חיוב מיתת בית דין, דאי כשנטרף כבר קיים המצוה, ומה שממיתין אותו אחר כך כבר אינו מעיקר החיוב מיתה, אם כן למה טריפה חייב מיתת בית דין, הא אם נטרף לא שייך קיום מצות מיתה, ומאי שייך לדון לגמור דינו למיתה, הא טריפה כאילו כבר מת, ועל כרחך דחייבים נמי להמיתו ממש מעיקר הדין. ואין לומר דחייב רק מדין ובערת הרע מקרבך, כמו שפסק הרמב"ם פ"ב מהלכות רוצח ה"ט, דהא מ"מ צריכין להמיתו בארבע מיתות, הרי דה מדין מיתת בית דין. [המשך מדברי רבינו]. (אילת השחר בבא קמא דף נ"א ע"א ד"ה ולטעמך)

בגליונות השנים עברו כתבנו אודות הגאון הגדול רבי אברהם פאם זצ"ל שיום היארצייט שלו הוא כ"ח אב תשס"א ונביא כאן מדברי הספד רבנו עליו | איני ראוי להספיד. ורצוני רק לומר דבר זה, מה שחז"ל אומרים כל מי שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו, וידוע לכל מי שהכיר אותו, כי הוא ה' אדם יוצא מגדר הרגיל בזה שהיתה רוח הבריות נוחה הימנו, הייתי אצלו שתי פעמים, וההרגשה היתה שהוא בן אדם שיש לו "אהבת הבריות", ובמדה עצומה רוח הבריות נוחה הימנו. והרי מה שחז"ל אומרים כי מי שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו, בודאי שזה כך בלי שום ספק. וה' ניכר במיוחד אצלו העונה, ואיני ספק, רק מה שבקשו לומר את מה שראיתי, וזה מה שראו, שהאדם הזה ה' אוהב ישראל! עם ענוה עצומה, לכל אהל. ומה שצריך בעיקר בהספד זה להתלמד את המדות טובות, והרי יש את המדות טובות האלה מה ללמוד מיהודי, שכל ימיו ה' מוכר לאדם שה' מטפל עם הרבים, עם אהבה מופלגת, וכל אחד הרגיש שהוא ידיו טוב שלו, וזוהי מדה שאין לשעה מהמדות טובות הכי גדולות, וכן ללמוד את הענוה שלו ויעזור ה' שנתלמד מכל המדות שלו. ובפרט עכשיו זה זמן שצריך במיוחד להתחזק בו, היות זה קרוב לימים נוראים, קרוב לראש השנה, ועכשיו זה זמן שצריך במיוחד רחמי שמים, שהרי ידוע לכל אחד האיך שמדת הדין שולטת כ"כ בימים אלו. כמעט אין לך יום שאין קללתו מרובה, כמעט יום יום צרות רח"ל, בין מהגויים, בין סתם תאוונת דרכים, וסתם מחלות, הרי זה מצב נורא! שצריך רחמים גדולים מאד. הלואי שהקב"ה יעזור שנתחזק ונלמד מהמדות הטובות, להתחזק באהבת הבריות, להתחזק בענוה, ובכל המדות טובות, ובזכות האמת, הקב"ה יעזור שתהי' הגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

כונה להוציא

כשאחד מברך ברכה כגון בורא פרי העץ אמר' דבסתמא דעתו על כל מה שלפניו גם בלי כוונה מפורשת. אך יש להסתפק כשרוצה לאכול דבר שהוא ספק העץ או שהכל, וברוך קודם לכן העץ על איזה דבר וכן שהכל, האם ממילא נפטר גם הדבר הזה, או דילמא היות והוא ספק לאיזה ברכה הוא משתייך, לא שייך לומר דבסתמא הוא נכלל בברכות שברוך, ורק כשכווין עליו להדיא יועיל. ועוד יל"ע בנמצא לפניו ורק שמכוסה באיזה דבר אם זה ג"כ כלפניו ונפטר בסתם, או לא. (שם)

השונה מים לצמא מברך שהכל אך אם אינו צמא אינו מברך. והנה המברך שהכל על איזה דבר ובדעתו לפטור כל מה שלפניו והיה לפניו גם כוס מים אך בשעת הברכה לא היה צמא, ואחרי זמן נהיה צמא יש לדון אם נפטרו המים בברכת שהכל שעשה מתחילה, היות שבשעה שברך שהכל לא היה צמא נמצא שלא היה לו אז חיוב ברכה עליהם ורק עכשיו נתחדש לו חיוב ברכה על המים כשנעשה צמא ואיך יפטרו בברכה הראשונה וצ"ע. ואמנם בברכת המצות כגון בהפרשת חלה שייך לברך גם קודם שבא החיוב לעולם דכשגלגל עיסה וברך על הפרשתה יכול לפטור בברכה גם עיסות הבאות שעדיין לא נילשו ולא חל חיוב עליהם

על המחיה

ועל המחיה ועל הכלכלה יש שלא גורסים בחתימת הברכה ועל הכלכלה וי"א ועל הכלכלה אם צריך. [וכמדומה שכן נוהג רבנו ועי' ארחות רבנו ח"א עמ' קע"ב מנהג החזו"א והקה"ן] אמנם בתחילת הברכה הרי אומרים על המחיה ועל הכלכלה ומ"ש בחתימה? וצ"ב מאי נ"מ בין מחיה לכלכלה ומה מוסיפים באמירת על תנובת השדה.

ברכה על דבר המזיק

כתב רבנו בכת"ו: בספר חשוךי חמד דן בחולה סכרת שאכל עוגה אם חייב בברכה, ומביא לחלק בשם מרן הגרי"ש בין ברכה אחרונה דצריך כזית וזה סכנה ועובר על ונשמרתם לנפשותיכם ואין לברך כמו באכל דבר איסור, אבל ברכה ראשונה דחייבים על כל שהוא יברך דזה לא מסכן אותו, עכ"ל.

ועלה בדעתי להעיר דאע"פ דכשאכל משהו חייב מ"מ כשאכל הכל כב משהו מזיק לו, אמנם אם אמרינו דעל מה שיש משהו דאין מזיק חייב לברך יש סברא דגם על כזית צריך לברך כיון דכל גרגיר מצד עצמו אינו מזיק, נמצא דאכל כמה חתיכות שכל א' מצד עצמו אינו מזיק, ולא דמי לאוכל סם המות דודאי לא יברך כיון דכל חלק ממנו אינו ראוי לאכילה, ואין לו שם אוכל, אבל כאן כל משהו בפנ"ע שם אוכל עליו, וא"כ אכל כזית נמי חייב לברך מחמת דאם יש הרבה אוכל דכל הרי כל משהו בפני עצמו אסור, אלא אפילו לר"ל דח"ש מותר מן התורה, מ"מ מדרבנן אסור ומלבד זה לא דמי דהתם גם לר"ל זה דבר שאסור רק גזה"כ דלא מחייב על פחות מכזית, אבל כאן דהטעם הוא משום דמזיק ועל דכל א' בפנ"ע אינו בכלל דבר מזיק, ומצינו כע"ז ברעק"א בתשובות סימן ע"ו לענין שבועה על נבילה דחייב על חצי שיעור שכתב דאינו חייב אלא באכל חצי שיעור אבל כשאכל שיעור שלם לא ומדייק כן מלשון הרמב"ם ע"ש, הרי דאפי' שבשעה שאכל ה' עובר על איסור שבועה מ"מ אח"כ כשזה מצטרף לכזית נמצא למפרע שלא עבר.

והאריך בזה בקהילות יעקב שבועות סימן י"ח, אמנם בתוס' הרא"ש שבועות כ"ד ב' מבוואר דאם יאכל כזית חייב ולדבריו סברא זו אינה וא"כ גם בעניניו י"ל דיכול לברך על משהו אע"פ שכשימשיך ויאכל הרבה נמצא שהכל ה' אוכל מזיק.

בורא פרי העץ

בשו"ע סימן רי"א סעיף ג' הביא לפניו דבר שברכתו בורא פרי העץ ודבר שברכתו שהכל בורא פרי העץ קודמת וכו'. והנה זה דוקא כשהביאו לפניו את שני הדברים, אבל אם הביאו לפניו דבר שברכתו שהכל אע"פ שידוע דתיכף יביאו לו דבר שברכתו בורא פרי העץ אין צריך להמתין כדי להקדים לברך על פרי העץ. ויל"ע בכהאי גוונא שרוצה לאכול מאכל שברכתו בורא פרי העץ ומאכל שברכתו שהכל רק בשביל להוציא איזה

מאכל שמסופק מה ברכתו דבזה י"ל דאע"פ שאין לפניו עדיין המאכל שברכתו בורא פרי העץ מ"מ כיון דע"כ עומד להביא אותו צריך להמתין ולהקדים לברך עליו. וכן יל"ע בכהאי גוונא ששני הדברים נמצאים לפניו אם אפשר לסלק מהשולחן המאכל שצריך לברך עליו העץ ולברך שהכל ורק אח"כ יברך העץ.

הגר"מ סולובייצק זצ"ל העיר להתבונן דהנה פרי העץ חשוב מפרי האדמה בברכתו ובטעמו והרי שניהם גדלים מהאדמה, ומה דגידול פרי העץ עובר ג"כ דרך ענפי האילן זה עושה את כל החילוק, והדבר מפליא ועוד דהא מים הולכים רק למקום נמוך ובאילנות אפי' בהרים הגבוהים המים מגיעים עד לראש האילן.

בורא נפשות

בשו"ע סימן ר"ז נפסק דברכת בורא נפשות חותמים בלא שם ברוך חי העולמים. והמשנה ברורה ס"ק ה' מפרש שי"א שהיא מטבע ארוכה וי"א שתיקנו בה מטבע קצר בלא חתימה ולכן טוב שיחתום אבל בלא שם, ודעת הגר"א לחתום בה בשם כמו שמוזכר בירושלמי ומ"מ העולם לא נהגו כן עכ"ל.

ואע"פ שבלא הוכרת שם אינו זה ברכה נמבואר בשו"ע סימן רי"ד זה שבח ומצינו בברכת ברוך שאמר שחלק גדול של הברכה הוא לפני שאומרים שם ומלכות, והגר"ר שמחה זעליג זצ"ל העיר היכן צריך השומע לענות אמן על ברכת בורא נפשות, דממ"ל אם תיקנו בה מטבע קצר הרי הברכה נגמרת לפני שאומר ברוך חי העולמים וא"א לשהות ולענות אח"כ ואם תיקנו בה מטבע ארוך הרי צריכים לחתום בשם ומלכות ואז לענות אמן. [א"ה וראה הליכות שלמה תפילה עמוד רצ"ג ומה שהביא גם בשם הגאון בעל האגרות משה]

וכשאמרת הדברים לפני הגרי"ו זצ"ל הוא שתק, ואח"כ שמעתי שאביו הגר"ח זצ"ל בסוף ימיו ה' נמנע מלאכול דברים שיצטרך לברך עליהם ברכת בורא נפשות דחשש לדעת הירושלמי שצריכים לחתום ולא רצה לשנות המנהג שלא לחתום.

והנה הביאור הלכה סימן רט"ו סעיף ד' כתב על הדין דהמברך ברכה שאינה צריכה אסור לענות אחריו אמן דמ"מ נראה דאם אחד נוהג כאיזה דעה ואותה דעה לא הודחה לגמרי מן הפוסקים כגון מי שמברך בא"י חי העולמים כדעת הירושלמי וכו' עכ"ל. והעירו שהרי בלא"ה שם עונים אמן לכו"ע אלא משמע דס"ל שלא עונים וכטענת הגר"ש זצ"ל.

והנה בצעם הטענה דאם לא צריך לחתום הרי זה הפסק יל"ע שהרי ברוך חי העולמים זה ג' תיבות, ועי' משנה ברורה סימן קכ"ד ס"ק ל"ד דנחלקו הפוסקים אם שיעור תוך כדי דיבור הוא ג' תיבות או ד' תיבות, ועי' דברי יחזקאל סימן כ"ז ענף ג' אם מחשבין את מנין האותיות לדין דתוך כדי דיבור.

גלגל החזור בברכות

כתב הגר"ב צ"פ פלמן זצ"ל: דיני קדימה בברכות, קי"ל שאם ברכותיהם שוות החשוב קודם, ולכן אם יש לפניו מין שבעה הרי הוא קודם לכל אפילו נגד חביב, ואם ב' המינים הם ממין שבעה מקדים המין הקרוב בפסוק לארץ, דהיינו זית - תמר - ענב - תאנה - רימון. ובאין ברכותיהם שוות (כשהיו לפניו מין העץ ומין האדמה) חביב קודם אפילו נגד שבעת המינים (הכרעת המ"ב סי' ריא סק"ט). ויל"ע באחד שהיה לפניו תמר תפוח ובננה, ודרגת החביבות אצלו הוא א' תפוח ב' בננה ג' תמר. על מה יברך, אם יברך על התפוח שהוא חביב הרי בברכותיהם שוות אזלינן בתר מין שבעה וא"כ תמר קודם, ואם יברך על התמר הרי בשאין ברכותיהם שוות חביב קודם והבננה יותר חביבה מן התמר, ואם יברך על הבננה הרי התפוח יותר חביבה מן הבננה, ואם יברך על התפוח הרי בברכותיהם שוות מין שבעה קודם, וחזור חלילה.

ונראה שירבך על התמר, וכדחזינו כעין זה בזבחים דף צ' ע"ב, דאמרינן התם סדר עדיפות הקרבנות: א' קדשי קדשים קודם לקדשים קלים, ב' מיני זבח קודם לעוף שנמלקו, ג' חטאת קודמת לעולה אפילו חטאת העוף לעולת בהמה, וא"כ אם יבאו מעשר בהמה וחטאת העוף מעשר בהמה קודם אף שהוא קדשים קלים. חוקרת הגמ' אם יביאו חטאת העוף ועולת בהמה ומעשר בהמה, אם יקדים חטאת העוף האיכא מעשר בהמה ואם יקדים מעשר בהמה האיכא עולת העוף וכו', ומסקנת הגמ' (וכ"פ הרמב"ם פ"ט מהלכות תמידית ומוספין ה"ח) דמעלת מעשר בהמה הוא מפני שהוא מין זבח ואותו מעלה נמצאת

בעולת בהמה ביותר שאת וא"כ מעשר בהמה מתבטל ונשאר רק חטאת העוף ועולת בהמה, ונמצא מקדים קודם חטאת העוף ואח"כ העולה ואח"כ המעשר, וא"כ ה"ה הכא כל מעלת הבננה משום החביבות וזה נמצא בתפוח ביתר שאר וא"כ הבננה מתבטל ונשאר תמר ותפוח ונמצא מברך על התמר ופוסט את התפוח ואח"כ מברך על הבננה.

ומרן הגר"א"ל שטיינמן שליט"א אמר, דיש לרחות הדמיון מסוגיא דזבחים להך דהכא, משום דהתם גבי קרבנות, כל הנידון הוא בדיני קדימה בסדר ההקרה איזה קרבן להקריב תחילה, שהרי כולו קרבים לבסוף, והנידון הוא בסדר ההקדמה מי קודם למי, ובוה אמרינן התם בגמ' האי טעמא דמעלת מין זבח שיש למעשר בהמה יותר מחטאת העוף להקדימו לחטאת, בטלה מעלה זו במעלת מין זבח שיש גם לעולת בהמה ויתירה היא במעלתה שהיא ג"כ קדשי קדשים, והיא קודמת בדיני הקדימה, וכיון דחטאת העוף קודמת לעולת בהמה מגזה"כ, א"כ במעלת הקדימה היא הקודמת תחלה. משא"כ הכא בניד"ה, הנה הא דבברכותיהן שוות אזלינן בתר מעלת מין שבעה והוא קודם לחביב, ובאין ברכותיהן שוות אזלינן בתר מעלת חביב וליכא מעלת מין שבעה וחביב קודם, שני נידונים אחרים הם, דבאין ברכותיהן שוות הנידון הוא בדין קדימה, והנידון בניהם הוא לא לענין קדימה, אלא לענין על מה לברך ולייחד הברכה, ולענין זה קודם התמר שהוא מין שבעה לתפוח ועליו מברכים, אבל כשחוזרים ודנים לגבי הבננה והתמר שאין ברכותיהן שוות, שבהם הנידון הוא על ענין הקדימה, איזו ברכה לברך תחילה ואיזה ברכה לאחריה שהוא נידון אחר לגמרי, לענין זה לא הוכרע קודם לכן שהתמר קודם לו בברכה.

ואכתי יש לומר, דגם אחר התפוח והתמר ברכותיהן שוות, והנידון ביניהם הוא לא לענין קדימה, אלא לענין על מה לברך ולייחד הברכה, ולענין זה קודם התמר שהוא מין שבעה לתפוח ועליו מברכים, אבל כשחוזרים ודנים לגבי הבננה והתמר שאין ברכותיהן שוות, שבהם הנידון הוא על ענין הקדימה, איזו ברכה לברך תחילה ואיזה ברכה לאחריה שהוא נידון אחר לגמרי, לענין זה לא הוכרע קודם לכן שהתמר קודם לו בברכה.

ואכתי יש לומר, דגם אחר התפוח והתמר קיבל את מעלתו ביחס לתפוח שעליו ראוי לברך, לא נקבע בזה מעלה בתמר גם ביחס הנידון של אין ברכותיהן שוות שיש בינו לבננה, שזה נידון אחר איזו ברכה להקדים תחלה, ומה שהתבטלה מעלת הבננה בחביבות לגבי התפוח שחביב יותר, ונקבע של התפוח יש בדין קדימה לברך עליו תחלה, זה לא מחייב שבשעה שהברכה חוזרת לתמר בנידון של ברכותיהן שוות, דמשום מין שבעה נקבע של התמר יברך ולא על התפוח, לא יתעורר שנית הנידון איזה ברכה יקדים תחילה, אם בפה"ע על התמר, או בפה"א על הבננה שחביב יותר מהתמר, וזה נידון אחר, ואין להכריע מסוגיא דזבחים יענין זה, דהתם בכל הג' קרבנות שלפניו זהו אותו נידון מה להקדים ומה לאחור, ולענין זה בטלה מעלת מעשר בהמה והגיע לבסוף לחטאת העוף ונקבע דין הקדימה לחטאת העוף תחלה וכו"ל.

ומרן הגר"י קניבסקי זצ"ל בעל 'הקהילות יעקב', לאחר שהתפלפל בזה, אמר דמסבירא נראה שצריך לברך בפה"ע על התמר תחילה. והטעם לזה, דהנה דין קדימה באין ברכותיהן שוות דחביב קודם, אינו דין באכילה אלא דין בברכה, שאפ"ל לברך דחביב השי"ת על החביב תחלה, והכא אם יברך בפה"ע הרי הברכה קאי גם על הפרי העץ החביב יותר מפה"א א"כ נמצא שברך את ה' קודם על החביב יותר, אלא דכשאפשר עדיף גם שיאחד את ברכתו על החביב קודם, אבל תמר שא"א לייחד הברכה על החביב קודם שהרי יש עמו חטא משבעת המינים (וכל הקודם בפסוק קודם לברכה) שעליו צריך לייחד את הברכה, ע"כ יברך את עצם הברכה על החביב קודם דהיינו שיברך בפה"ע שברכה זו קאי גם על הפה"ע החביב יותר מהכל, ובוה הקדים לברך את השי"ת גם על החביב יותר, ונתקיים בזה ג"כ מעלת חביב, אלא דלגבי התייחדות הברכה והאכילה צריך לייחדו על התמר שהוא משבעת המינים, כיון שלגבי ברכת בפה"ע שברכותיהן שוות הוא קודם, אבל מ"מ עיקר הברכה צריכה להיות בפה"ע הגם שיאכל את הכתוב קודם בפרשה כי בזה שמברך בפה"ע מקדים למעשה לברך על החביב יותר מהכל הגם שלא יאכלנו ראשון.

ומרן הקה"י הוסיף לדון דאפשר שענין חביב הוא רק אם גם יאכלנו קודם דאז התייחדות הברכה היה ע"ה, אבל מסבירא אמר שגורא לו יותר שאם למעשה בברכתו בריך את ה' על החביב יותר הרי זה קודם אע"פ שלא אכלו ראשון, עכ"ל. (וראה גליון שלמים מציון פר' פנחס תשע"ו)

ישיבת קהילות יעקב (חזון יחזקאל)

הישיבה הוקמה ע"י הגאון ר' חיים קלופט שליט"א בשנת תשנ"ד במושב חזון יחזקאל, ובמשך השנים עברה הישיבה למודיעין עילית. בשנת תשס"ד לכבוד כינוס עשור לישיבה שלח מרן ראש הישיבה שליט"א מכתב ברכה.

שיחת רבנו בישיבה

בי"ג חשון תשס"ו הגיע לישיבה לחזון יחזקאל ונסר בה שיחה: בספר מעדני שמואל מרבי שמואל טרוביץ צ"ל [הפטרט בראשית] מביא ששמע משני עדי ראה שהחפץ חיים היה בסוף ימיו לביקור בלודז' והיתה שם ישיבה קטנה בשם "תורת חסד" שהזמינו אותו לבוא לדבר בפניהם דברי חיזוק.

ואמר להם החפץ חיים דבר חידוש גדול מאד, שמן השמים יורדת סיעתא דשמיא לדור כולו וכותבים כמה תורה יהיה, זאת אומרת כמה אנשים יזכו לתורה, וממילא אם יש הרבה אנשים שרוצים ומתאמצים לזכות כל אחד מקבל קצת, אבל אם יש רק קצת שראויים לקבל מקבל כל אחד הרבה.

וזה חידוש גדול כי בגשמיות אפשר להבין שיש חלוקה, אבל ברוחניות שיהיה כזה דבר שזוכים לקבל לפי כמות מסוימת זה חידוש [ולא ידוע מה המקור לזה], אבל ככה אומר החפץ חיים.

וממילא טען החפץ חיים כי בדורות הקודמים שהיה צריך לחלק לכל אחד, והיה הרבה לומדי תורה, היה כל אחד מקבל רק קצת, אבל היום שלדאבוננו לא כולם לומדים תורה, רק מעט אנשים, יוצא שהקצת לומדי תורה יזכו את הכל, וכל אחד יכול לזכות הרבה מאד, ואפשר בזמנינו לזכות יותר מאשר בדורות הקודמים.

ואמנם זה חידוש אבל במציאות רואים קצת ככה, היום בחור שלומד בהתמדה אפילו לא כ"כ גדולה. וכמו שכתוב בהקדמה לספר אולם המשפט מרבי זונדל איישישוקר שאמר פעם לרב מפוניבז' [בצעירותו], כי להיות תלמיד חכם לא צריך להיות מתמיד, רק מספיק אם לומדים ארבע עשרה שעות ביממה! אפשר כבר להיות תלמיד חכם... ובימיהם ארבע עשרה שעות היה נחשב לקצת, והיום הלואי שתיים עשרה שעות... אבל לפי החשבון של החפץ חיים אם לומדים שתיים עשרה שעות ביום כבר נהיים תלמיד חכם, בגלל שיש כזה שפע גדול. ובדורות הקודמים אחד שהיה לומד שתיים עשרה שעות זה כלום אבל היום אפשר לגדול גם בלימוד כזה.

וא"כ בדור שלנו למרות שב"ה בארץ ישראל יש קצת תורה, אבל ביחס לכל העולם זה מעט מאד, יש מדינות שאין בהם כלום תורה, ממש כלום! אומרים שיש בעולם בערך חמש עשרה מליון יהודים, וכמה יש יהודים שומרי תורה ומצות, וכמה מהם לומדי תורה, הרי זה ממש כלום שבכלום. והרי הקב"ה שופך שפע כפי חמש עשרה מליון יהודים, וחמש עשרה מליון לא לומדים לדאבוננו, ונשאר רק הישיבות, ממילא יכולים לזכות להיות תלמיד חכם אפילו בעשר שעות...

ובמציאות רואים ככה, היום בחור שלומד בישיבה, אפילו שהוא לא כ"כ עילוי, יכול לומר סברות עמוקות מאד, ומכוין לדברי הרשב"א ולדברי רבי עקיבא איגר, אפילו שהם סברות עמוקות מאד!

בחור צעיר כמה הוא למד, רק נכנס לישיבה גדולה למד שנה ואפילו פחות, הוא כבר אומר סברות כאלה כמו רבי עקיבא איגר. ולכוין לדברי רעק"א זה לא פשוט, בשנים הקודמות מי שהיה יכול לכוין לדברי רעק"א היה צריך להיות גדול מאד, רעק"א! והיום בחור צעיר שלומד קצת כבר מכוין לדברי רעק"א, למה? לפי החפץ חיים זה מובן, היות ששולחים שפע של תורה, ואין הרבה לומדים, ממילא גם בחור צעיר מקבל חלק גדול ויכול לומר סברות עמוקות.

עכ"פ אנחנו צריכים להתחזק, אמנם מצד אחד הדור שלנו מאד ירוך, מאד ירוך! אבל מצד שני יש אפשרות לזכות, ואם יושבים ולומדים יכולים לכוין לסברות כאלה של רעק"א.

והנה חז"ל אומרים עד שלא שקעה במשנה בסוף סוטה משמת רבינו הקדוש הבא אחריו, ובכל זאת כתוב במשנה בסוף סוטה משמת רבינו הקדוש בטלה ענוה, א"י עד שלא שקעה זרחה? משמע כי אמנם זרחה אבל זה לא בדיוק כמו קודם. משה רבינו הלך ובא יהושע, אבל יהושע כבר לא היה כמו משה רבינו, ואפילו שעד שלא שקעה זרחה, אבל זה לא... ואף שבדאי יהושע היה אדם גדול מאד, אבל לא כמו משה רבינו, וככה כל הדורות מתקטנים.

ממילא הדור שלנו מאד מאד ירוך, אבל בכל זאת אעפ"כ הקב"ה ברוב חסדו נתן לנו את הישיבות, ויש עכשיו ב"ה אברכים, אומרים שקרוב לארבעים אלף אברכים יושבים ולומדים. והרבה מחברים ספרים,

כמעט יום יום עושים ספרים, אברכים ראשי ישיבות מגידי שיעור כולם כותבים חידושי תורה, וזה גאנץ גוטע תורה [דברי תורה די טובים] ולפעמים מכוונים גם לסברא של רעק"א.

זאת אומרת שיש אפשרות לזכות, רק תתמסרו ללימוד התורה, להקב"ה, עם רצון להיות תלמיד חכם. ובי"ה כל אחד שבא לישיבה כוננו לטובה, ואף אחד לא בא סתם לשבת בלי ללמוד, כל אחד רוצה ללמוד. ויש אפשרות לזכות להרבה תורה. אשריכם שאתם נמצאים בישיבה, וכל אחד ואחד מכם אם יתמסר לתורה, ללמוד אפילו לא ארבע עשרה שעות רק שתיים עשרה שעות, יכול לזכות להיות תלמיד חכם, והלואי שילמד כל אחד שתיים עשרה שעות, ויזכה להיות תלמיד חכם.

הקב"ה יעזור באמת שכל אלה שנמצאים כאן יזכו לצמוח לגדולי תורה להיות תלמידי חכמים ויראי שמים, הקב"ה יעזור לכולכם.

ישיבת 'קול תורה'

אחת הישיבות הוותיקות באר"ק היא ישיבת 'קול תורה'. הוקמה בקיץ תרצ"ט על ידי הגאון רבי יחיאל מיכל שלזינגר צ"ל, כשהוא מצרף אליו את הגאון רבי ברוך קונשט צ"ל.

בחודש אדר תש"ט עם פטירתו של ראש הישיבה ומיסדה הגרי"מ שלזינגר צ"ל, מונה לעמוד בראשות הישיבה עמוד ההוראה מרן רבנו הגר"ש אויערבאך צ"ל, שכיהן בראשה פאר כמעט קרוב ליוכל שנים עד פטירתו בחודש אדר תשנ"ה ואף בצוואתו כתב שיכתבו על מצבתו "העמיד תלמידים רבים בישיבת קול תורה". כיום עומד בראשות הישיבה הגאון רבי משה יהודה שלזינגר שליט"א. בשנה האחרונה מונה בנו הג"ר שלמה שליט"א, לשמש לצידו בראשות הישיבה.

ביקורי רבינו בישיבה

הישיבה זכתה לביקורו של רבינו שליט"א מספר פעמים. בכינוס זיכרון למלאת יובל לסילוקו של ראש הישיבה הגרי"מ צ"ל, בטי' אדר תשנ"ט. במשאו במעמד הרחיב רבינו אודות יסודות הישיבה המיוסדות על שקיפת התורה, והרחיב בחומר עוון ביטול תורה, ועל החובה להחזיר את ידיעת האמונה להכרה.

בטי"ז סיון תשס"ג כשנחנך האגף החדש של הישיבה כיבד רבינו שליט"א את המעמד בהשתתפותו, במעמד אמר רבינו בתוך הדברים: "שמחה גדולה יש בכל מקום שמתוסף לתורה או שיכול להועיל בשביל תורה, והקב"ה באמת יעזור שהשמחה תמשיך, זאת אומרת שהתוצאות יהיו שיתרבה על ידי זה תורה. ואע"פ שזה לא בנית ישיבה חדשה, בכל זאת כל מה שיש אפשרות להוסיף שיוכלו על ידי זה ללמוד, זה ענין של שמחה גדולה". בהמשך אמר: "כפי ששמענו יש כאן שני דברים, א' חנוכת הבית, וכן יש הרבה בוגרים, מה שבמשך השנים שהישיבה קיימת, כבר יותר מששים שנה, בוודאי יצאו ממנה הרבה מאד, וכולם קבלו תועלת גדולה מהישיבה, ובוודאי יש מאד לשמוח גם על זה".

בהמשך הרחיב בעניינה של הכרת הטוב של הבוגרים כלפי הישיבה: "אנחנו רואים שאנשים שלמדו לפני כ"כ הרבה שנים אם הם באים כאן ורוצים להיות בקשר, צריך להרגיש שהי" הכרת הטוב למקום שבו צמחו, שבו גדלו, שבו השיגו, שבו בוודאי כל אחד מאלה שהיו כאן השיגו תועלת, ובודאי במשך הזמן עלו, והכרת הטוב הזה צריך להיות לימוד להמשיך בזה, ובמה שילכו עם הכרת הטוב בודאי יהי' לתועלת בכל העניינים, ועיי"ז גם הלאה ימשיכו לצמוח ולעלות בתורה ביראת שמים ובמדות טובות. והקב"ה באמת יעזור שכל אלה ישימו אל לבם את כל אלו הדברים, וימשיכו להיות בקשר עם המקום תורה, עם המקום שגדלו, ויהיו עיי"ז לתועלת להם ולכל הדורות הבאים אחריהם". בי"ט אלול תשס"ז הגיע רבינו שליט"א להיכל הישיבה למסור שיחה מוסרית לקראת ראש השנה במעמד אב"מ.

לאחריה עלה רבינו שליט"א לביקור בביתו של המשגיח הגאון הצדיק רבי גדליה אייזמן צ"ל, וזאת משום שכאשר הגיע רבינו בפעם הקודמת לישיבה דבר השמועה על בואו הגיע לאוזני המשגיח רבי גדליה גילה את רצונו לראותו ולהיפגש עמו, והמתין זמן ממושך לבואו, אך עקב חולשתו הגדולה נאלץ לשוב לביתו.

וכשמע על כך רבינו שליט"א אמר שיבוא הוא בעצמו בלי"ג בפעם הבאה לביקורו, ואכן כשהזדמן לישיבה עלה לביקר בביתו. רבי גדליה אמר לרבינו בקול נרגש: "אתם שכל משא הדור נשען עליהם לא הייתם צריכים לטרוח ולבוא עד אליי... בסיום הביקור הם בירכו זה את זה בברכת השנים באהבה והערכה גדולה.

לאחר מכן עלה רבינו שליט"א גם לביקור חולים בביתו של הגאון רבי יעקב רבינוביץ-תאומים שליט"א, מראשי ישיבת 'קול תורה' לצעירים,

עולם הישיבות

שרבינו מעריץ במיוחד את מסירות נפשו לשקידת התורה מתוך ייסורי גוף ונפש.

מכוון דרכה של הישיבה

שח לנו מקורבו של רבנו, הג"ר אפרים שטראוס שליט"א, מרבני הישיבה: ראש הישיבה הגרמ"י שליט"א היה שולח אותי להזכירו לטובה ברכה והצלחה בעת נסיעתו לחו"ל לטובת הישיבה. כמו כן הייתי שלוחו כמה וכמה פעמים לשמוע את חוות דעתו של רבינו בהנהגת הישיבה בכלל ובפרט.

בחורף תשע"ז - עת העתירו כל עולם התורה בל אתר ואתר לפואתו השלימה של מרן רבינו שליט"א, נשא דברים רה"י הגרמ"י שליט"א, במעמד גדול בהשתתפות מרן הגרמ"ה הירש שליט"א, ואמר בתוך הדברים: "אנחנו מתפללים שהקב"ה יקיים איתנו את רבינו הגדול עיני העדה, הציבור זקוק לעיניים שיכוון את דרכו. הגמרא אומרת... שציבור שאין לו את העיניים הנכונות אין לו את הכיוון הנכון, לכן אנו מתפללים ומתחזקים שהקב"ה יאריך ימיו של רבינו מרן ראש הישיבה, שגדולי הדור הקודם סמכו עליו, ועל דעתו שניתנה לו ע"י עמל התורה ובמסירות התורה בכל התנאים שהוא עבר בחיים, וכל ההנהגה שלו והקניין שלו בהנהגת הציבור, והציבור צריך לו".

סיפר אחד מרבני הישיבה: לפני שנים התייעצנו עם רבינו שליט"א אודות אחד הבחורים שנהג בקלות ראש והתנהגותו השפיעה על אחרים. הורה לנו רבינו שליט"א שלא להרחיקו מהישיבה אלא לגרום לכך שהחברים ידעו שהתנהגותו לא נאותה. וכמדומני הוסיף תראו שהוא יעזוב אתכם ואכן לאחר זמן קצר הרגיש הבחור שאינו מתאים לישיבה ועזב למקום אחר.

ריבוי זכויות על ידי מה

בשנת תשנ"ט עת חלה הגרש"מ דיסקין זצ"ל, מראשי הישיבה, שלח לשאול את רבינו שליט"א האם בשביל ריבוי זכויות עדיף לו להוסיף בהרבצת תורה בישיבה ולבוא לישיבה גם בסדר ג', או עדיף להקדיש את הזמן לעריכת חיבור נוסף מסדרת ספרי 'משאת המלך'.

הגרש"מ זצ"ל הטעים מדוע הוא שולח דוקא אל רבינו כי הוא היחיד שמכיר ויודע גם את מעלת הרבצת תורה בישיבה וגם זיכוי הרבים בחיבור חיבורים. רבינו חכך בדבר זמן מה ולבסוף הכריע שמעלת הרבצת תורה עדיף על חיבור ספרים. הגרש"מ סבר וקיבל והגיע גם בסדר שלישי כהוראת רבינו עד ימיו האחרונים לישיבה.

יעצנו רע

לאחד מבני הישיבה הוצע הצעת שידוך עם בעיה קטנה מסויימת. הבחור הגיש את ספיקותיו לפני רבינו שליט"א, רבינו בירר אם לבחור קיימת בעיה כל שהיא, ומשנענה בשלילה הורה שלא יגש לשידוך. לאחר כמה ימים פנה פלוני שהיה לו יד בשידוך הזה וביקש להיכנס לרבינו ולהשמיע את דעתו מדוע כן יש לגשת לשידוך. כשהשמיע את טענותיו שאלו רבינו: "לבן שלך גם היית ניגש לשידוך כזה?" משהשיב הלה בחיוב, אמר לו רבינו: "איני יכול ליעץ לבחור לגשת לשידוך כזה, הרי ביום כיפור מכים על חטא יעצנו רע' ואיני יודע האם לא אצטרך להכות על חטא ביעצנו רע על שנתתי עצה שאינה הוגנת..."

מצד יראת שמים יש להם לענות

שני בחורים מהישיבה היו רגילים להשכים קום ללמוד לפני תפילת שחרית בישיבה, ונסתפקו האם באמצע הלימוד הם צריכים להפסיק כדי לענות אמן לאחר ברכות השחר שהש"ץ היה מברך. הם שלחו את השאלה לרבינו שליט"א והשיב: "מעיקר הדין אין הם צריכים להפסיק באמצע הלימוד כדי לענות אמן אחר ברכות הש"ץ אבל מצד יראת שמים יפסיקו כדי לענות אמן".

ישיבת קול יהודה

ישיבת קול יהודה הוקמה בשנת תשמ"ט ע"י הגאון ר' עובדיה פטל שליט"א בט"ו אלול תשס"ח הגיע למסור שיחה בישיבה דברי חיזוק לקראת ימים הנוראים.

חיזוק לישיבה

ובאחד השנים היה איזה קושי בישיבה, ובאו בני הישיבה לשמוע דברי

חיזוק מרבנו וזה מה שמסר להם: צריך לנצל את המצב להתחזקות ביראת שמים והתמדה בתורה. לטעת בלב התלמידים חשק להצטיין, שכל מי שיפגוש אותם יראה שישיבה השתנתה לטובה ומי שלומד שם יכול להשאיר בה, ויעשה חשק לבחורים טובים לבוא לישיבה הקדושה. והביא דברי השערי תשובה (ש"ב או י') 'כי יהיה החושך סבת האורה, כמו שכתוב (מיכה ז, ח): "אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי כי אשב בחשך ה' אור לי", ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (מדרש תהלים מזמור כב): אלמלא נפלתי לא קמתי, אלמלא ישבתי בחושך לא היה אור לי! וכל איש ואיש ביום צר לו יתן לבו להבין ולהתענות עם התשובה והתפלה, כמו שהצבור חייבים לצום ולהתענות בעת צרתם, כאשר תקנו חכמינו זכרונם לברכה - (תענית י, א, י"ב ב א) וזה צום נבחר ויום רצון. וכאשר יבא מוסר השם יתברך על האיש אשר הוא זך וישר יהיה לנסיון ולהגדיל שכרו לעולם הבא כמו שנאמר (דברים ח, טז): "למען ענותך ולמען נסותך להיטיבך באחריתך", ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ה, א): פשפש במעשיו בעת צרתו וחפש וחקר ולא מצא חטא בידו הם הם יסורים של אהבה'. (מפי המשגיח בישיבה ר' זאב ארי' שטיגליץ)

ישיבת קמוניץ

הישיבה הוקמה בארץ ישראל ע"י הגאון רבי משה ברנשטיין זצ"ל חתן מרן הגר"ב ליבוביץ זצוק"ל. ולאחרי פטירתו כיהנו בישיבה חתניו הגאון הגדול ר' אשר ליכנשטיין זצ"ל וידבלח"ט הגר"י שיינר שליט"א. ונכדו הגר"ב ליכנשטיין שליט"א.

מכתב למען הישיבה

בס"ד. הנה ישיבת "כנסת בית יצחק" קמוניץ בירושלים בראשות הגאון ר' יצחק שיינר שליט"א, המכילה חדר וישיבה קטנה וישיבה גדולה וגם כולל, ורבנים ת"ח ידועים בעיר הקודש, בסך הכל קרוב לאלף תלמידים. וזה מקום ידוע לשבח בכל הבחינות הן ביראת שמים הן בתורה, אבל המצב הכלכלי מאד גרוע, וזקוקים מאד לעזרת הציבור.

ונא לעזור ולתמוך במקום תורה חשוב, וכל המסייעים ותומכים מקיימים ברוך אשר יקים את דברי תורה.

ל"ג בעומר תשס"ג לפ"ק. בני ברק יצ"ו

מכתב ברכה במלאות מאה ועשרים שנה

לכבוד קהל תלמידי ובוגרי הישיבה הק' 'כנסת בית יצחק' בעיה"ק ירושלים. הנאספים בראשות ידידי ראש הישיבה הגאון הגדול ר' יצחק שיינר שליט"א.

הנה כינוס לצדיקים הנאה להם והנאה לעולם, כשמתכנסים בוגרי הישיבה ותלמידיה במלאות מאה ועשרים שנה ליסוד הישיבה הק' ע"י מרן הגה"צ ר' ברוך בער זצ"ל ביום היא"צ שלו.

חזרנוני כד הוינא טליא בהיותי בתוה"מ פסח תרפ"ו אצל דודי הרב אשר חיים ז"ל בעיר קמוניץ והי' שם שמחה גדולה על שהגה"צ רבי ברוך בער זצ"ל העביר לבקשת אנשי קמוניץ את הישיבה מוילנא לעירם, וקהל בני העיר יצאו לקבל פניהם עם לפידים.

ויהא רעוא שאותה הרוח טהרה שהניח הגה"צ ברוך בער זצ"ל ביסוד הישיבה, תמשיך הלאה כדי להעמיד ת"ח צדיקים ויר"ש.

הכו"ח לכי התורה ולומדיה ד' כסלו תשע"ז

לא להעניש בחזקה

היה פעם הצעה בישיבה שבחור שמתחיל לעשן בישיבה שיורקו אותו מיד מהישיבה, ובאו לשאול את רבנו על כך, וענה שלא יעשו דבר כזה, דאף דאין ראוי כלל שיעשנו, אבל מ"מ לא כדאי ללכת בכזה תקיפות.

לא יפסידו

היה פעם חתונת נדיב א' בחו"ל בחודש אלול ונסע רה"י הגר"י שליט"א ורצו שישע עמו עוד א' מהרמ"ם כדי שעיי"ז יהיה ריוח לישיבה מהנדיב, שהלה ידרוש וידבר ויהיה תועלת.

ואמר רבנו שבחודש אלול עדיף שאותו ר"מ לא יסע ולא יפסיד את השיעורים והישיבה לא תנזק מכך, ואכן היה הצלחה גדולה לישיבה גם בלי נסיעת אותו הר"מ.

בשבועות הקרובים נכתוב אי"ה אודות ישיבות: קרית מלאכי, קרית מלך, עפולה, קרית משה, ראשון לציון, רינה של תורה. רוזין, רש"י, שערי יושר, שערי שמועות, שערי חיים (מושב אחיעזר, שארית יוסף, תורה בתפארתה, תורת דוד, תורת זאב, תושיה (תפרח) תפארת חיים (ת"א), אור שמת. ג"ב. ישנם עוד הרבה ישיבות שרבנו הגיע לשם לפני שנים. ועדיין לא הצלחנו להשיג את הדברים שנאמרו שם, וע"כ לע"ע אנו כותבים על ישיבות שהגיעו לידנו ועוד חזון למועד.

סיפורים נפלאים פרשת ראה

הרוסי, לשם מה יש לו הרבה סוגי חיילים? מהם רוכבי סוסים, מהם יורים בתותחים, מקצתם במטוסים, ומקצתם באוניות, ובחלקם חיילים הולכי רגל וכדו'. אין זאת - המשיך החפץ חיים - אלא שכל סוג וסוג מועיל לקיסר למלחמה בדרך שונה, שהרי חייל ההולך רגלי, אין בכוחו להילחם בחייל הנלחם מתוך מטוס, והיורים בתותחים, בכוחם לנהל מלחמה אף ממרחק של כמה פרסאות, ואפילו חיילי הקיסר המריעים בחצוצרות, תפקיד חשוב להם, שבתרועתם מחזקים הם את לב החיילים הנלחמים בשדה הקרב. משום כך - סיים החפץ חיים - נחלקים גם אנו לסוגים שונים, אבל בנים אנו לה' אלקינו וכל אחד ואחד תורם את חלקו לעבודת ה', ויחדיו ננצח במלחמת היצר. (וקראת לשבת עונג)

"לא תאכלו כל נבלה" (יד, כא)

בעת שהשתדלו עבור אחד מעניי ישראל לתמוך בממון, הלכו הרה"ק רבי יצחק מאיר, ה"חידושי הרי"ם" מגור והג"ר ר' דב מייזליש מוורשה, אל אחד הגבירים כדי לבקש ממנו שישתתף במצווה.

בעת שנכנסו לביתו של הגביר, ישב הלה וסעד לבו בארוחת צהריים. נענה ה"חידושי הרי"ם" ואיחל לו 'בתיאבון' לבני הגביר שלא שמר תורה ומצוות, התנצל במבוכה לפני ה"חידושי הרי"ם", שאילו היה יודע שהוא אוכל כעת נבלות וטרפות, לא היה מאחל לו מאומה. "אדרבה", השיבו רבי יצחק מאיר, "איחלתי לך שתאכל לתיאבון, מוטב שתהיה מומר לתיאבון מאשר תהיה מומר להכעיס..."

כאשר יצאו מביתו של הגביר, נענה הרבי מגור לרבי דב מייזליש בהנאה: "האמת היא שכלל לא ידעתי ממצבו הרוחני הירוד של הלה. אלא שב"ה כוונתי הייתה לטובה והקב"ה חנני דעה והשכל להשיב לו כהוגן". (במחשבה תחילה)

"ולא תקפוץ את ירך... כי פתח תפתח את ירך"

(טו, ה)

בספר "משפט צדק" הביא פירוש בדרך דרוש, בשם ספר "יד יוסף": הנה, אמרו במדרש (קהלת רבה, פ"ה) שכשהאדם בא לעולם ידיו קפוצות, וכשהוא נפטר מהעולם ידיו פשוטות. דהיינו כשבא לעולם חושב הוא שינחל את הכל, אבל כשנפטר ידיו פשוטות, כאומר לא נטלתי כלום.

זהו שאמר הכתוב: "לא תקפוץ את ירך מאחיך האביון", כי קפיצת היד והקמצנות לא יועילו לך, כי הרי לבסוף "פתח תפתח את ירך", וכסף וזהב לא ילווך בעת פטירתך מן העולם. ואם כן טוב יותר שתפתח כעת את ירך, וזה יועיל לך ש"צדק לפניו יהלך".

בפירוש משנה הלכה - על הארחות חיים' להרא"ש - לגאב"ד אונגוואר הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל, הובא הסיפור הבא: מסופר שפעם היו שני אחים, אחד היה עשיר גדול וגם קמצן גדול ולא נתן צדקה, והשני היה עני גדול וכל מה שהיה לו חילק לצדקה, ובאה אשת העני לפני רבי פנחס הורביץ זצ"ל, בעל

"לא תוכל... (יב, זי)

"לית לך רשו" (תרגום אונקלוס).

בפסוק זה מחדדת לנו התורה תובנה עמוקה שבשמיעה לקול ה' ואת השליטה העצמית הנדרשת מהאדם.

היה אחד שנודע ברבים בעיסוקו התמידי בתורת המוסר, ת"ח מופלג שינק תורתו מגדולי דורות הקודמים, מהם שאב כוחותיו להתבונן בכל מעשה, לעיין בכל דבר ולא להניח אף לפעולה אחת להיעשות מאליה עד הפך לאדון על יצרו ומושל בגופו ורוחו.

לימים הפך אב רוחני להמון תלמידים אילפם וחינכם וכיום הם מזכירים שמו ברטט ובסילודין. זכה לתשעים שנות עבודת השם. בערוב ימיו נתון היה בתשישות עזה עד שלעתים התכנס בתוך עצמו, וסובביו לא הצליחו לשכנעו כי עתה עת לעשות פעולה פלונית או אלמונית, בהגיע עת נטילת סמי מרפא אשר בכוחם להיטיב עמו סירב בתוקף, ניסו בני הבית למצוא מסילות

ללבו הגדול של האיש הגדול אשר אזלו כוחותיו ועצה אין. הסבירו הרופאים שהמחלה בה לקה פוגעת בזיכרון, ביכולת החשיבה, ביכולת השיפוט, שינויים בתפיסה והתנהגות, התדרדרות היכולת השכלית והרגשית ועוד, לא עלינו. עד שנמצא הפתרון הפשוט והגאוני. אחד ממקורביו ביקש מבני המשפחה כי ינתן לו ללחוש דבר מה באוזניו, הם ביטלו את בקשתו מכל וכל, הרבה שוחחו עמו, רבים ניסו להשפיע עליו ומאום לא הועיל. ביקש שוב עד שנענה לא לפני שהבטיח כי ילחש משפטים מספר ותו לא. ניגש המקורב ולחש באוזנו כי

האח המטפל בו והאחראי על שמירת בריאותו אינו מוכן ללכת לביתו עד שיסכים הרב ליטול את התרופות הנדרשות, והנה השעה מתאחרת, חפץ האח לשוב אל ביתו ואל חיק משפחתו, אך נמנע הוא עד שייטול הרב את תרופותיו.

והנה מה שלא עשו ימי שכנוע ואנרגיה רבים עשו משפטים בודדים האלו, בו ברגע לבשו פניו של הרב ארשת רחומה, הזדקף בכיסאו כבריא וצלול ויודע את אשר לפניו והביע הסכמתו לנטילת התרופות. ישיש חולה שאיבד את יכולותיו כולן, אבל לא

את כבוד הזולת עליו עמל כל חייו. וגם כשהוא לכאורה נשלט לגמרי הוא שולט על קנייניו.

הרחק משם בעיר אחרת נפל אחד מצדיקי הדור לחוליו האחרון ממנו לא קם. מחלתו ותשישותו ריתקוהו למיטתו ושעות רבות היה נם ולא נם באפיסת כוחות, הרופאים המליצו לעוררו פעם בפעם ניסו ולא הצליחו. עד שלחש אחד מבני המשפחה באוזנו סבא סוף זמן קריאת שמע, כהרף עין זינק הלה ממיטתו כארי נעמד כנתין לפני מלכו וקרא קריאת שמע בכוונה עמוקה.

(מן המים משיתיהו)

"בנים אתם לה' אלקיכם" (יד, א)

מסופר: שאל יהודי את ה"חפץ חיים" זיע"א, רבי: לשם מה זקוק העולם לחסידים ומתנגדים, ואף החסידים בינם לבין עצמם, חלוקים לקבוצות רבות, מהם שעיקר עבודתם בתפילה, ומהם שעיקר עבודתם בתורה, ומהם עיקר עבודת ה' שלהם בשמחה וכו', לשם מה צריך קבוצות כה רבות?

השיב החפץ חיים: עד שאתה שואל אותי, שאל את הקיסר

סיפורים נפלאים פרשת ראה

והדר' של 'מתיבתא' עבה מאוד, כשרצה לשלוח את הש"ס, נכנס לבית הדואר בעיר, ניגש אל הפקיד וקנה 'בול' בשקל אחד! לקח את הבול והדביק על הקופסא, רשם לכבוד החתן היקר... ו...נותן לפקיד "תשלח לי את זה" ורוצה ללכת. אומר הפקיד, רק רגע, שם את זה על המשקל ואומר לו אדוני צריך להוסיף בולים, שואל הכפרי, למה. אומר הפקיד "כי זה כבוד וזה שוקל הרבה" ואתה שמת רק בול אחד של שקל, אומר לו הכפרי "תגיד הכל בסדר? ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר! מה אתה אומר? החבילה כבידה? נו, אם נוסיף בולים יהיה יותר כבוד!... אומר הקב"ה, אתה רוצה שהכסף יגיע? תדביק בולים! תן לעניים! "כי בגלל הדבר הזה יברכך ד' אלוקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידיך!" ומה אומר האדם? עכשיו קשה, עכשיו החבילה כבדה ואם אני יתן כסף לצדקה הרי החבילה תהיה יותר כבדה! הבה לא נהיה כאותו כפרי נבער...

"לא יחדל אביון מקרב הארץ" (טו, יא)

המגיד מקעלם הכריז פעם בדרשתו ואמר: שמעו אתם, עשירים, תראו למען השם לתת צדקה לעניים ואם לא תתנו להם דעו לכם כי השנה הגיעו מים עד נפש והעניים יגוועו מרעב, ואם תאמרו מה יש אם הם ימותו למי אכפת הדבר הזה, דעו לכם, שוב הכריז המגיד, שהתורה הקדושה אומרת ומבטיחה "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ", ואם כן בהכרח שיהיו עניים ואם תתנו לעניים לגווע ברעב תהיו אתם מוכרחים לתפוס את מקומם ותהיו אתם האביונים...

"חג הסוכות תעשה לך שבועת ימים" (טז, יג)

רבי שמשון מאוסטרופולי זיע"א סיפר שפעם אחת, בעיצומו של חודש אלול פגש את היצר הרע השטן המשטין מתהלך בפנים נפולות. שאל אותו רבי שמשון "למה נפלו פניך?" השיב לו: "שנה שלמה אני עמל ללכוד ברשתי את בני ישראל ועכשיו כשמתקרבים ימי התשובה וכולם עסוקים בסוד מרע ומגבירים את העשה טוב, כל עמלי שעמלתי שנה שלמה יורד לטמיון". בעשרת ימי תשובה פגשתי בו והנה הוא צוהל משמחה. שאלתי אותו, מספר רבי שמשון, לשמחה מה זו עושה? וענה לו שלא נח ולא שקט, ועלה וקבל לפני בית דין של מעלה שאין זה הוגן שכל יגיעו לריק, וקיבל רשות לנקב חור בספינה שמביאה את האתרוגים כדי להכשילם שלא יוכלו לקיים את מצוות החג הקרב. בימי חג הסוכות פגע בו בשלישית ועתה חשך משחור תוארו. אמר לו רבי שמשון "מפני מה אתה עצב והרי עלתה מזימתך יפה?" אמר לו "חפרתי בור לעצמי. כי כל האתרוגים נפסלו על ידי המים בספינה ולא נשארו אלא בודדים בלבד וכל הקהילות שלחו משלחות לקנות את האתרוגים והרבו במחיר וערכו מגביות ואפילו נשים נתנו מתכשיטיהן, והקהילות שזכו לרכוש את האתרוג שמחו מאוד וכל הקהל עמד מבוקר עד ערב בתור כדי לזכות במצוות ארבעה מינים וכל זה עשה רעש גדול בשמים עד שכל נענוע שנענוע בו הרגשתי כאילו משברים את עצמותיי". (ממעין החסידות)

ההפלאה, בטענה על בעלה שמפזר כל מה שיש לו לצדקה, ומזניח אשתו ובניו וכמעט מתים ברעב. ההפלאה זימן את שני האחים לפניו, וראשונה שאל את האח העני האם יש לך פרנסה? אמר לו, ב"ה הקב"ה זן ומפרנס. שאלו הרב אם כן למה אשתך קובלת עליך שאתה מזניח את הבית ומפזר את הכל, התבייש העני ואמר: רבי! כתיב (איוב ב, ד) "כל אשר לאיש יתן בעד נפשו", ושנינו (אבות פ"ב מ"י) שוב יום אחד לפני מיתתך, ומי יודע אם אין זה ח"ו היום האחרון שלי, ולכן כל אשר לי אני נותן לצדקה, כי אין אדם יודע מתי ימות! פנה הרב אל האח השני, לך ב"ה נתן הקב"ה עשירות, למה אין אתה נותן חלק לאחייך העני שממש חי חיי צער ודוחק גדול, והרי "ומבשרך אל תתעלם" (ישעיה נח, ז).

השיב העשיר, רבי, העולם חושבים שיש לי מי יודע כמה, סה"כ כל הנכסים שלי מגיעים לערך שניים וחצי מיליון דולר, ואני עם משפחתי צריכים לשנה לערך חמישים אלף דולר, ואם יאריך ה' שנותי עד מאה ועשרים, ואני עכשיו בן חמישים, הרי יש לי עוד שבעים שנה עד מאה ועשרים, בואו ונחלק הכסף לשבעים, אינו מגיע אפילו למה שאני צריך...

חשב ההפלאה קצת ואמר, שמעוני אחים יקרים, אתה העני שאתה מפחד שמא תמות למחר וכל אשר לו יתן בעד נפשו, אני אתפלל עליך שלא תמות במהרה עד מלאות לך שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה, ולכן תוכל לסגל מצוות ומעשים טובים, ולא תפזר הכל אלא תפרנס אשתך ובייתך שנתחייבת לפרנסם. ואתה האח העשיר שאתה מפחד שתחיה מאה ועשרים שנה ולא יהיה לך לפרנסתך, אל תדאג, כי אם לא תתן צדקה לא תחיה מאה ועשרים שנה, ותוכל להפריש קצת ותן לאחייך העני. (להתעדן באהבתך)

"ולא ירע לבבך בתתך לו" (טו, י)

באחת הפגישות ביניהם נתן הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א א שמעק טאביק (טבק להריח) להרה"ק רבי שמחה בונים מפרשיסחא זיע"א. שאל רש"ב את רבי יחזקאל: מה שמת בתוך הטבק שזה מריח כל כך טוב? ענה לו הרה"ק מקוזמיר: שמתית בתוכו את ה"ולא ירע לבבך בתתך לו". (מאמר יחזקאל)

"נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ד' אלקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך" (טו, י)

הגמ' אומרת במסכת גיטין דף (ז, א) שבאם רואה אדם שמזונותיו מצומצמים שיעשה יותר צדקה ועי"ז יתרבו נכסיו, וכל שכן כשנכסיו מרובין שמחוייב לעסוק הרבה בצדקה. אבל האדם אומר: עכשיו המצב קשה אני לא נותן כעת, וכשיהיה לי אני יתן הרבה בעז"ה. מספרים שפעם היה כפרי שאירס את בתו לבחור בן תורה. שמע הכפרי על מנהג שנותנים ש"ס לחתן, בירר היכן ניתן לקנות וירד העירה, לקנות את הש"ס ולשלוח אל החתן, ואכן קנה ש"ס 'עוז

ליקוטים נפלאים פרשת ראה

הבקיאים, וענה לו משה רבינו, הכל אמת, כי כאשר נולד היה בו כל המדות הרעות, אלא שעבד על עצמו לשפר את כל הליכותיו, ולפי זה מובן מה שאמר משה כאן לכלל ישראל, שאל יאמר אדם שחסרונותיו באים לו מצד שנולד בטבעו הרע, אלא יתגבר ויעבוד על עצמו לשפר מדותיו, וע"ז אמר 'ממני יראו וכן יעשו'. (הגיון לבי)

"את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם" (יא, כז)

הרה"ק מצאנו זצ"ל ראה פעם איך אחד אמר ברכות השחר בלחש, ואף אחד לא שמעו. הזכיר לו מה שכתוב בתורה. "את הברכה" - את הברכות שאנחנו אומרים בכל יום, "אשר תשמעו" - שישמעו ושיכולים לענות אמון, "אל מצוות ה' אלקיכם" חלק זה שייך גם לקיום המצוות.

"בנים אתם לה' אלקיכם" (יד, א)

פסוק זה כטללי נוחם הוא לבני ישראל, כי הזוכר תמיד שהוא 'בן' לאביו שבשמים - הזן ומפרנס לכל, וממלא כל מחסורו - לא ידאג על עתידו, גם יקבל באהבה ושמחה את כל הקורות אותו. ולא יעמיד עצמו לומר אוי לי שכך עלה בגורלי... שהרי יודע הוא ומאמין באמונה שלמה שהכל בחשבון משמים ממעל לטוב לו כל הימים, וכמו שאמרו (ירושלמי הוריות ג ד) לטובתי נשברה רגל פרתי באופן כזה ישמח ויעוז במתת גורלו, וממילא תרום ותגביה קרנו, יומתקו כל הדינים והכל יתהפך לטובה וברכה ב'נגלה' ממש. (באר הפרשה)

"כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך בארצך" (טז, ז)

הקדוש ברוך הוא נותן לחם לכל בשר, ומשפיע לכל אחד כדי פרנסתו, אולם אם האדם חטא, הקדוש ברוך הוא נוטל ממנו את ממונו המגיע לו, ומפקידו אצל אחרים. והוא צריך להתבזות ולנדוד ממקום למקום, כדי לבקש מעשירים את הכסף שזה בעצם שלו.

המרחקים שצריכים העניים לנדוד עבור איסוף מעותיהם, תלוי ברמת החטאים שלהם, יש כאלה שמספיק להם לנדוד רק בערים. אחרים צריכים לנדוד מעיר לעיר בארצם. ויש גם כאלה שצריכים לנדוד גם מחוץ לארצם.

כמו כן, לפעמים מספיק שיתבזה מעט והוא מבקש אצל עשיר שהוא קרוב משפחה שלו, ולפעמים הוא צריך לבקש מאדם זר, וגם סוגי העשירים חלקם רכים וחלקם קשים. הכל נקבע לפי רמת החטאים שלהם, וכמה שהאדם חטא

"ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה" (יא, כו)

רבינו האור החיים הקדוש מבאר, שבדרך כלל כדי שהמנהיג יוכל להוכיח את העם שיבחרו בדרך המנחילה חיי עולם הבא, ומאסו בתאוות של העולם הזה, יש צורך שהמנהיג יכיר וידע ויטעם את העולם הזה, כי אם איננו מכיר את העולם, יגידו האנשים, אם היה טועם טעם הנאות של העולם הזה לא היה מואס בתענוגיו. ובמקביל, יש גם צורך שיכיר גם את חיי עולם הבא, כי טבע האנשים להאמין יותר לאדם שהיה במקום מסוים, ומספר מה שראו עיניו, ולא כשמספר מתוך אמונה.

ומשה רבינו הוא הדוגמא הקלאסית לכך, שהוא עלה לשמים, וגם היו לו גם תענוגי עולם הזה - שהרי היה 'מלך גדול ועשיר גדול וגיבור גדול', ולכן כשמה רבינו אומר לבחורו בטוב, יאמינו לו בני ישראל ויקבלו את דבריו.

ובזה מפרש האור החיים את המילים 'ראה אנכי', שלפי פשוטו של מקרא, תיבת 'ראה' מוסבת על הברכה והקללה שנותן לפניכם.

אולם האור החיים מוסיף לפרש שתיבת 'ראה' נסמכת לתיבת 'אנכי', כדי להורות לעם ישראל, שיביטו ויתבוננו כי משה רבינו הוא זה שנותן לפניכם את הבחירה בין הברכה והקללה, כי משה רבינו אומר להם ראיתי גם את חיי העולם הזה, וגם את חיי העולם הבא, ועל ידי זה יטו את אזנם לתוכחתו ויסיכמו לבחור בצד הברכה והטוב, וכמו שמה רבינו הכיר את שני העולמות, והעדיף לבחור בחיים העליונים.

"ראה אנכי" (יא, כו)

איתא בבעל הטורים כאן: "דבר אחר, 'ראה אנכי', פירוש: ממני תראו וכן תעשו".

וצריך להבין דבריו אלו מה יראו ומה יעשו, ואין זה הדרך של העניו מכל האדם לומר דברים סתומים אלו לכלל ישראל, ויש להבין עפ"י העובדא המובאת ב'תפארת ישראל' סוף משניות קידושין ובעוד מקומות, שבזמן שהיו ישראל במדבר היה מלך אחד ששמע על משה רבינו, איזה איש נפלא הוא, מלא במעלות טובות וחמודות, ושלח צייר אחד שילך לצייר את פני משה רבינו, וכאשר חזר הצייר עם התמונה, קרא המלך את אנשיו הבקיאים בחכמת הפרצוף, שיאמרו לו עפ"י הציור מה הם רואים על פניו, וענו לו שהוא אדם מושחת מאוד ואין בו שום דבר טוב, והמלך בשמעו זאת נתרגז מאוד ואמר, או שהחכמים אינם יודעים, או שהצייר לא עשה מלאכתו נאמנה, והחליט לשלוח צייר אחר, וחזר השני לאחר זמן עם אותו ציור ממש, ולא נרגע המלך עד

שנסע בעצמו דרך ארוכה להגיע למשה רבינו ולראות מקרוב מה האמת, וכאשר הגיע ראה שבאמת הציירים נכונים, ושאל את משה רבינו בעצמו על אודות מה שאמרו

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים

פרשת ראה

אך אם תתן בלי לבדוק במעשיו, גם בשמים לא יבדקו אחריו.
(הרבי רבי שמעלקא מניקלשבורג)

"איש כמתנת ידו כברכת ה' אלוקיך אשר נתן לך" (טז, יז)

ביאור נחמד מצינו (הרה"ק מוהרי"א כהנא הי"ד), על דרך משל לראובן שקיבל מידיו של שמעון סכום אדיר של מעות, הרי פשיטא שלא יודה ראובן 'לידו' של שמעון, אלא לשמעון עצמו - בידעו כי לא היד נתנה לו את הסכום הגדול, אלא 'בעל היד' - חברו שמעון, הוא ה'נותן', על כן יודה לו ראובן ויהלל למי שהעניק לו מתת ידו ברוחב לבו... כיוצא בזה, יש לנו לזכור בכל עת, שלא ניחל ונקווה למתן שכרו של ה'בוס' או מאידך - למתת ידו של ה'נותן' צדקה, כי הללו אינם אלא כ'ידו' של הנותן זה הקב"ה בכבודו ובעצמו הזן ומפרנס לכל, ולא הם ה'נותנים' (אף שבוודאי נצטוונו ב'הכרת הטוב', מ"מ היטב יש לנו לדעת מיהו ה'נותן')... הדברים אמורים בין לטוב בין למוטב, וכגון, כשחברו מזיקו ח"ו, אך לטיפש ייחשב הניזוק אם יקום בחברו להשיב לו כגמולו, או עכ"פ אם יהיה נוטר לו טינה בלבו, מתוך מחשבה שרעהו הוא אשר הביא עליו את הרעה הגדולה הזאת. אין לו אלא להבין ולהשכיל שרעהו אינו כי אם 'יד' המכה, שנשלחה אליו ממרום...

כבר אמרו להמשיל לכלב אשר בעליו מכהו במטה, והכלב קם בחמתו ונושך את המטה, והנה, לא די שאינו נוקם ומעניש בזה את בעליו אשר הכהו - אלא אף פוצע הוא את פיו בעקירת שיניו עד זוב דם, וזאת מפני שאין לו דעת להבין שה'מכה' אותו הוא האדם המחזיק במטה, ולא המטה שאינו אלא 'אמצעי' לבעליו להכות על ידו. ולכן אמרו חז"ל (סוטה מט:): שבעקבתא דמשיחא 'פני הדור כפני הכלב', כי כן הוא 'פני הדור' אשר כל אחד חושב ומדמה בנפשו שחברו עשה לו עוול ע"כ משיב לו כגמולו בראשו. ומדוע לא ישים אל לבו שחברו אשר עולל לו כך וכך אינו כי אם 'מקל' בעלמא אשר הקב"ה הכהו במקל זה - בכדי לעוררו ולקרב את לבו אליו, והוא ב'חכמתו' במקום אשר יבוא להתעורר ולשמוע את דבר ה' אליו הריהו מגלגל 'מחלוקת' בעולם...

וזה דבר הכתוב איש כמתנת ידו כשם שמתנת ידו של האדם אינה מתנת היד' אלא של האדם ה'נותן'. כן הוא בברכת ה' אלוקיך כאשר האדם מקבל 'בין שמאת ה' הייתה זאת, והוא יתברך שמו אשר נתן לך.

כן נאמר לגבי פרנסתו של אדם - לא מעשי ידיו מביאים לו הפרנסה, כי אף מעשי 'ידיו' בידי שמים הם... וכעין שכתב ה'ארחות צדיקים' (שער השמחה) 'וצריך שיבטח בהשם יתברך שיצליחיהו כמלאכתו וכעסקיו, ולא יבטח בהם, אלא יחשוב אשר מלאכתו ועסקיו הם 'דרך' לפרנסתו מאת ה' יתברך, כמו אדם הבוקע עצים בגרזן, אע"פ שהגרזן חותך העץ, אין הכח בא מן הברזל, אלא מן האיש הבוקע עם הברזל לחתוך בו העץ.
(באר הפרשה)

יותר, הוא נופל עם "בנק" קשה יותר.

ובזה מפרש רבינו האור החיים הק' בדרך רמז את כל הפירוט בפסוק 'מאחד אחיך, באחד שעריך, בארצך', שהפסוק מתכוון לרמז על דרגות הביזיונות שהאדם צריך לעבור כדי לבקש כסף, מן הקל אל הכבד. 'מאחד אחיך' - עשיר שהוא קרוב משפחה שלו. 'באחד שעריך' - עשיר שהוא זר בשבילו, אבל לפחות נמצא בעיר שלו. 'בארצך' - עשיר שלא נמצא בעירו, אלא באותה ארץ. וכן על זה הדרך, המרחק נקבע לפי החטאים.

"כי יהיה בך אביון מאחד אחיך" (טז, ז)

העניים הם המיוחדים בעם ישראל, ולא יזלזל בהם מחמת עניותם. ואדרבה, ה' יתברך עשה את העני, עני, כדי לזכות אחרים במצות צדקה ולהציל את הנותנים מדינה של גיהנום. ומרמזת התורה 'כי יהיה בך אביון' עליך לדעת כי הוא 'מאחד אחיך' מהמיוחדים שבאחיך, מחשובי כלל ישראל, שהקדוש ברוך הוא ייעד אותם לסבול, בשביל לכפר על עוונות ישראל, ולכן אין לך לזלזל בהם חס ושלום, אלא אדרבה לרוממם ולנשאים בכל האפשר.
(אור החיים)

"לא תאמץ את לבבך" (טז, ז)

יש לפעמים אדם הרואה את חברו וידידו במצוקה כספית, ולבו נכמר עליו מתוך רחמים. ועלול להיות מצב שאינו יכול לשאת בלבו הרגשה כבדה זו, ומתוך רצון להפסיק את המועקה אשר בלבו מחמת מצבו הקשה של חברו, הרי הוא מגיש לו סיוע. יתירה מזו, ישנם אנשים שמתאכזרים על זולתם, ובראותם את מצוקתם, מתעוררים בהם רחמים, ואחרי הסיוע שמגישים לנצרך, יכולים ועלולים הם שוב להתאכזר עליו. על זה ועל זה מזהירה התורה: "לא תאמץ את לבבך", מלשון לא תתן ללבך חוזק ואומץ, שהמטרה בנתינת הצדקה לא תהיה אך כדי להסיר את המועקה שבלבך, ובוודאי לא בשביל להתאכזר עליו.
(עפ"י שפתי כהן על התורה)

"ולא תקפוץ את ירך מאחיך האביון" (טז, ז)

ראשי תיבות של "ל"א ת'קפוץ ירך מ'אחיך ה'אביון" - היה אומר הרה"ק מהר"י מרוז'ין זצ"ל - הן אותיות "תהלים". ללמדנו שבאמירת תהלים בלבד, אין אדם יוצא ידי חובתו, אלא צריכים להיות אומר ועושה לקיים "פתוח תפתח את ירך לו" בפועל.
(על התורה)

"ורעה עינך באחיך האביון" (טז, ט)

אם תלך בדרך זו ותבדוק כל עני בשבע בדיקות, "ולא תתן לו", אזי דע לך "וקרא עליך אל ה'", יבדקו גם אותך בשמים ויפשפשו במעשיך, ואז "והיה בך חטא", ימצאו גם אצלך חטאים ותיענש,